

SLOVENSKI NAROD.

Izšla vsak dan popoldne, izvenredni nedelje in praznika.
 Iskanje: do 9 peti vst. 1 D, od 10-15 peti vst. 1 D 50 p, večji inserti peti vst. 2 D; notica, posla, izjava, reklama, prekladi peti vst. 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vst. 30 D; kratke poroke beseda 75 p. Popusti le pri naročilih od 10 objav naprej. — Insertni davki posebej.
 Vprašanj glede iskanja naj se pošli znanika za odgovor.

Uredništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Banka“ Knafljeva ulica št. 5, prtljano. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, L. nadstropje
 Telefon št. 34.
 Dopolnje sprejema le podpisane in zadoščene frankovane.
 Rokopisne se ne vrača.

Posamezne številke:
 v Jugoslaviji vse dni po Din 1—
 v inozemstvu navadne dni Din 1, nedelje Din 1-25
 Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
		v Ljubljani		po pošti	
12 mesecev		Din 144—	Din 144—	Din 264—	
6		72—	72—	132—	
3		36—	36—	66—	
1		12—	12—	22—	

Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.
 Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno **500** po nakazilu.
 Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Kongres novinarjev v Ljubljani.

4. 5. in 6. avgusta.

Medtem ko je bila sobota posvečena svečani otvoritvi, banketom in popoldanskemu poročilu centralnega tajništva, se je nedelja porabila za stroga profesionalna vprašanja, in kongres je ta dan zaključil svoje razprave z znatnimi uspehi. Zborovanje sta menjaje vodila oba podpredsednika gg. Kovačič in Smodej. Na predpoldanski razpravi je bila tudi češka in poljska delegacija, ki ju je v začetku toplo pozdravil podpredsednik g. Kovačič. Odgovor poljskega zastopnika g. Antona Sadzavica ter njegova zahvala za gostoljubnost in pozdrave je izzvala bratsko pritrjevanje celokupnega kongresa. Kongres sta pozdravila tudi zastopnika omladine, zastopnik zagrebškega akademškega kluba Janušič ter stud. g. Kerševani v imenu Jugosl. naprednega dijaštva.

Na predlog g. Smodeja in v smislu sklepov splitskega in subotičkega kongresa se je sestavila komisija za češko-slovaško - jugoslovansko novinarsko konvencijo, sestoeča iz naših in čeških zastopnikov. Nadaljna predpoldanska razprava se je posvetila razmeram v beogradski sekciji, ki v prošlem letu ni pokazala osobite agilnosti in kateri je kongres želel, da v novem poslovnem letu popravi in upostavi ugled novinarskih tovarišev v centrali države. Razprave so se udeleževali zastopniki skoro vseh sekcij. Govorili so gg. Korkut, Brozovič (Zagreb), Wilder, Smodej, Sokič, Milinarič, prof. Curčin in drugi. Končno se je določila komisija, ki je za svojo pregledala in poravnala. Sprejelo se je tudi poročilo verifikacijskega odbora, ki je navedlo 86 prisotnih članov z 257 polnomočij. Na popoldanski seji so se prečitale

pozdravne brzojavke.

G. Stojan Protič je poslal kongresu naslednji pozdrav: »Zaleči što ne mogu zbor: slabosti zdravlja lično prisustvovati i otvoriti ovogodišnji kongres novinarja molim sve kolege, da prime moj srdačan pozdrav i da veruju i moju svagdašnju odanost njihovom visokom pozivu u gotovosti, da uvek pomognem koliko mogu obezbeđenju njihovog dostojnog položaja u društvu i ostvarenju lične slobodne štampe, koja je uvek svesna svoje velike odgovornosti i zna svagde razlikovati slobodu od razpuštenosti, štetne i za ugled novinara u društvu i za visoki poziv štampe.« V imenu čeških novinarjev je pozdravil kongres njihov nestor g. Holeček z nastopnim brzojavom: »Spolek českých žurnalistů a českoslovanská obec novinarská zdraví nadšene sjezdi.«

Uredništvo »Difese« na Sušaku je zaprosilo jugoslovanske novinarske tovariše, da tudi v bodoče posvetijo reškemu vprašanju dosežanjo pozornost in da se zavzamejo za načela svobode in samostojnosti, na katerih sloni prizadevanje reškega prebivalstva za osvobodbo izpod italijanskega mučenja. Bivši pokr. nam. g. Ivan Hribar je poslal nastopno brzojavko: »Novinarstvo je vesela, ki vlada svet. Naj jugosl. novinarstvo obvlada naš troimenski narod v smislu edinstva in medsebojne ljubezni.«

Ceškoslov. - jugoslov. novinarska konvencija.
 Po daljši utemeljitvi je centralni tajnik češkoslovaškega novinarskega združenja g. Karel Čvančara predlagal resolucijo o češkoslovaško-jugoslovanski konvenciji, ki jo je sestavil drugi tajnik jugosl. združenja g. Brozovič in ki se glasi:

»Kongres jugoslovanskih novinarjev, zbran 5. avgusta 1923 v Ljubljani, je na podlagi referata gen. tajnika »Sindikata češkoslovaškega dnevnega tiska« tov. Karla Čvančara in koreferata II. tajnika JNU tov. Brozoviča zaključil, da se z današnjim dnem osnuje češkoslov.-jugosl. novinarska konvencija, koje svrhe in delovno bazo tvorijo punkcije, ki so označene v predlogu tov. Čvančara na kongresu v Subotici prošlega leta. — Eventualne izpolnitve teh punkcij, ki so večimanimi tehnične narave, se bodo uvrstile v konvencijo z medsebojnim sporazumom obeh upravnih odborov. V svrhu tehnične izvedbe same konvencije je centralna uprava JNU dolžna takoj imenovati svoje polnomočne zastopnike v posamnih sekcijah, med tem ko za izvedbo konvencije na Češkoslovaškem jamči »Sindikat češkoslov. dnevnega tiska« in »Csl. obec novinarska«. Resolucija se je sprejela enoglasno.

(Konvencija, predlagana na kongresu v Splitu 27. avg. 1921 po čeških delegatih dr. Svátku in Čvančari, določa: 1. obojestranske pogodbenike, 2. svrhu konvencije, skupno novinarsko delovanje in medsebojno tehnično izpolnjevanje novinarske službe, 3. ustanovitev novinarskih informativnih pisarn v glavnih mestih obeh držav, 4. naloge teh pisarn, pomoč za potujoče novinarje, olajšanje družabnih in političnih stikov, nabavo novinarske knjižnice s potrebnimi priročniki, medsebojno poročanje o sindikalnih in drugih akcijah, četrtletna izvestja o važnejših pojavih novinarskega življenja, ustroj pisarn določiti poseben poslovnik, 5. izvajanje konvencije vodi odbor 6 članov 3 češki, 3 jugosl.), odbor

voli predsednika za dobo 2 let, enkrat jugoslovanskega, drugič češkega, in sklicuje enkrat letno skupni kongres, ima pravo kooperacije, vodi navedene novinarske pisarne in upravlja novinarsko šolo, kongresu prisostvujejo organizirani novinarji, odbor določa dnevni red, kongres razpravlja o vseh vprašanih, tičočih se predstojee konvencije, 6. za finančne izdatke prispevajo obojestranske novinarske korporacije, 7. sestava odbore eksekutive, 8. obojestransko delovanje, da jugoslovansko in češko novinarstvo pride na mednarodnem forumu do primerne veljave.)

Za vseslovansko novinarsko federacijo je predlagal g. Virant (Ljubljana) dodatno resolucijo, ki je bila brez daljše debate sprejeta enoglasno. Resolucija se glasi: »Jugoslovanski, češki in poljski novinarji, zbrani na kongresu v Ljubljani 4. 5. in 6. avgusta 1923, iskreno želijo in se obvezujejo po svojih močeh delovati na to, da se čimprej ustvari vseslovanska novinar. federacija. JNU narača svoj centralni upravi, da stopi v tej zadevi v stike z obstoječimi organizacijami slovanskih novinarjev.«

Prihodnja točka kongresnega reda, izprememba pravil, se je odglašovala gladko. Sprejela se je izprememba paragrafa 28. JNU, da predseduje združenju tudi predsednik izven centrale JNU. Določba, da se voli tajnik in blaginik iz beogradske sekcije, ostane v veljavi.

Razprava o tiskovnem zakonu.

Referent o tiskovnem zakonu g. Vodeb (Beograd) predlaga, da se ta zakon odda centralni upravi, ki naj ga prouči in ki naj sama dostavi ministrstvu novinarske želje. G. Cirković (Beograd) sporoča izjavo ministra za izenačenje zakonov g. Trifkovića, da je predstojeci projekt samo elaborat nekih pravnih strokovnjakov bolj oficijelnega značaja. Ministrov predlog bo šle izdelala komisija, ki jo bo v to svrhu imenoval v drugi polovici septembra. O projektu se razvije živahna debata. G. Pavlovič (Beograd) navaja nekatere določbe, ki kažejo, da namerava vlada tiskovno svobodo precej omejiti. Pozivlja novinarsko združenje, da se proti taki omejitvi izreče kategorično. G. Wilder (Zagreb) razlaga zvezo med gromotnim stanjem novinarjev in razvojem tiska ter pravi, da bi se s prakso tiskovnih represalij lahko uničilo novinarska podjetja in spravilo novinarje v težke položaje. Debatu je zavrgla določba projekta, ki zabranjuje novinarjem napadanje oficirjev ter odjemlje novinarju v slučaju trikratnega kaznovanja pravico do profesije za dobo 5 let. Dr. Flamm (Novi Sad) poroča, da se slabe strani tega zakona ujemajo z zlovešnim ogrskim tiskovnim zakonom grofa Tisze.

Na nekih krajih se je debata dotikala tudi načelnih vprašanj svobode tiska, tiskovnih zlorab ter socijalne in nacionalne potrebe zaščite države pred razornim delovanjem pokvarjenih elementov. Na podlagi zelo stvarnih in umirjenih izjav g. Korkuta (Sarajevo) se je sprejela njegova resolucija, ki se glasi:

»1. Centralna uprava zahteva od vlade, da v komisijo za sestavo predloga o tiskovnem zakonu imenuje minister za izenačenje zakonov tudi zastopnike JNU.

2. Centralna uprava izdela svojim zastopnikom konkretna navodila za delo v navedeni komisiji.

3. Zastopniki JNU naj v komisiji branijo načela svobodnega tiska.

4. Zastopniki JNU naj zahtevajo od vlade zaščito novinarskega položaja in nadalje skrb za moderni novinarski naraščaj (štipendije itd.).

5. Zastopniki JNU naj končno predlagajo uzakonjenje primernih voznih olajšav za novinarje, zaščite v slučaju bolezni, starostno zavarovanje ter državno posredovanje pri kolektivnih pogodbah.

Sprejme se predlog dr. Tomandla (Pančevo), da se vsem članom JNU dostavi izvod predstojee elaborata, da ga prouči in da pošlje svoje opazke centralni upravi.

Vprašanje voznih listkov in olajšav.

O vprašanju voznih olajšav za novinarje razpravlja prof. Curčin in navaja velike nedostatke pravilnika, ki ga je tozadevno izdalo saobraćajno ministstvo. Za ilustracijo sporoča, kako odklanjajo načelniki tega ministristva odgovornost za ta pravilnik, ki se mu sami rogajo. Tudi o tem vprašanju se razvije živahna debata, stavljajo se predlogi. Vsled različnosti nazorov se predlogi prepustijo bodoči centralni upravi, da jih premisli in da vprašanje prostih novinarskih voznih listkov reši po svoji uvidevnosti, računajoč pri tem s splošno željo, da dobi vsak novinar stalno železniško legitimacijo za prosto vožnjo po vseh progah in vlakih. Istočasno se sklene započeti po jugoslovanskem tisku s splošno propagando tozadevnih želj novinarjev, ker izgleda, da ministristvo še ni dovolj prepričano o veliki socijalni in nacionalni koristi te zahteve jugoslovanskega stanu. Tudi se je apeliralo na beogradsko sekcijo, da deluje na licu mesta z vsemi silami.

Nova centralna uprava.

V novo centralno upravo so bili izvoljeni sledeči gg.: predsednik Krešo Kovačič (Zagreb), I. podpreds.: Luković (Beograd), drugi podpreds.: Smodej (Ljubljana), prvi tajnik: Brozovič (Za-

greb), drugi tajnik: Velikič (Beograd), blaginik: Barajević (Beograd).

V verifikacijski odbor so se izvolili gg. Kobasica, Protič in dr. Subotić. — Predsednik g. Kovačević se je zahvalil za izvolitev ter izrekel nad zaupanjem svoje veselje. Nadeja se, da bo njegovo delo in delo cele uprave za profesionalne potrebe JNU doseglo na prihodnjem kongresu enako zaupnico.

Vsled obilice predlaganih resolucij se sklene nadaljevati kongres v torek jutraj. Pozno zvečer se je vršil v restavraciji hotela Union banket, ki ga je na čast novinarjev priredil odbor Ljubljanskega velesejma. Pri banketu je govoril g. Jelačin ml., ki je v krasno zasnovanem pozdravu očrtal novinarjem zvezo med gospodarstvom in novinarstvom. V imenu centralne uprave se je zahvalil predsednik g. Kovačič, govoril je še zastopnik iz Beograda ter poveljeval novo domovino.

Opoldne je delegacija beogradskih novinarjev položila na Prešernov spomenik venec svežih rož, takisto tudi na grobove novinarjev kolegov na pokopališču pri Sv. Križu. Češko in poljski delegati pa so se popoldne odpeljali na avtomobilih v ljubljansko okolico. V ponedeljek je izlet na Bled, v torek je zaključek kongresa ter izlet v zeleno Štajersko.

Ljubljanski velesejem jugoslovanskim novinarjem.

Govor r. Jelačina ml. na banketu, ki ga je priredil Ljubljanski velesejem kongresom JNU 5. avgusta v hotelu Union.

Velesenjena gospoda!

Predsednik ljubljanskega velesejma gospod tovarnar Fran Bonač, ki je po nujnih poslih zadržan v inozemstvu, me je naprosil, da v njegovem imenu izrazim vsem velesenjenim damam in gospodom udeležencem kongresa jugoslovanskih novinarjev v Ljubljani najpriskrbejšo dobrodošlico.

Pred vsem mi je čast najpriskrbeje pozdraviti naše mile goste Čeha in Poljake, dalje vse zastopnike jugoslovanskega novinarskega saveza, med njimi v prvem redu predsednika saveza gospoda Krešimirja Kovačiča, dalje vse ostale zastopnike iz Beograda, Zagreba, Sarajeva, Novega Sada, Subotice, Osijeka, Splita, Šibenika, Virovitice in Pančeva.

Pozdravljam dalje zastopnika slovenskega tiska iz zasedenega ozemlja in ostale naše slovenske novinarje, med njimi pred vsem predsednika ljubljanske sekcije gospoda Smodeja in generalnega tajnika saveza gospoda Vodeba.

Claude Farrère — prev. Miran Jarc:

Civiliziranci.

Roman.

(4)

»Kar si zdaj povedal, bi zelo razveselilo njegovo pokojno mater.« je odvrnil Mévil: »Kronika pripoveduje, da ni nikoli odgonetila očeta njenega sina.«

»Ali je imela istočasno več prijateljev?«
 »Eh, pri njej je ležala že vsa zemlja.«
 »Ženska čisto po tvojem okusu.«
 »Njo je to zabavalo... meni pa je tudi v kratke čas.«

Nato sta se ločila. Torral se je zopet okrenil k svoji skrlnati deski in motril svoje algebriske oblike, kakor slikar pravkar dovršeno umetnino.

Solnce je naglo in navpično tonilo za obzorje; v Saigonu sploh ne poznajo mraku. Mévil je preračunl, da sploh nima več časa, da bi se odpravil na izprehod, zato je usmeril svoje vozilo k reki, da bi na pristanu srečal »viktoreje« na povratku iz »inspekcije«. Tekača sta se spešila vzdolž po bregovitem kitajskem »arroyu«, kjer so mrgoleli »sampani« in »džonke«, nato sta dospela do obrežja Donai-ja in ubrala korakajočo hojo. Pristale ladje so izlagale blago, kulji pa so s plahimi pregrinjali gore zabojev in sodov. Vse to je dišalo po pristaniščih, po prahu, žitu in smoli; toda saigonški vonj cvetja in volhke zemlje je vendarle tako močno zadrževal skozi ta umetni duh, da je mesto cel v tej četrti dela ohranilo svoj neizbrisni znak

kraja sladostnosti. Nizko solnce je reko oplamenilo. Bil je topel in lep večer.

Mévil, ki je motril odprte vozove z ljubkimi, smejočimi se ženskami, ni opazil velike vojne ladje, ki se je za njegovim hrbtom, po reki nizdol, bližala pristanišču. Trup je bil podolgast in raven kot bodalo, štrleje ogromni dimniki so puhali črnilo. Ta plavajoča gora je drsela tiho, da se skoro še voda ni razgibala, in dim je prekril žarke tonečega solnca, kot da se je črno zagrinjalo spustilo nad škrlatno obzorje.

Vzdolž po nabrežju so nenadoma prenehala svetlikati se cvetoča drevesa, ponosite kočije in žarna oblačila.

III.

V krožku so že dovečerjali.

Mizo so namestili na koncu verande med dva stebra in dvignili zastore, da se je dih noči prefil v sobo. Pod elektriškimi kronami se je sločila mavrica, ki jo je pričarala razkošno lepa kristalna, in v lepi vrsti so bile postavljene orhideje in hibiscus. Pankas so vetrili raz nad glavami gostov; hlad je skoro vel v tem tihem kotičku. Skozi odprta vrata je bil razgled v jedilno dvorano, ki so jo polnili hrupni veseljaki, na tej terasi pa je utrpalo opojno občutje samote in umirjenosti. Dovečerjali so. Anamski dečki s pritajenimi kretnjami so prinesli v košaricah iz trskovca azijskih sadežev, ki jih v Evropi sploh ne poznajo: kot panter pisane banane, kot Benečanke rdeče mangos, lečje iz prosjane srebro, mangustane iz medenega snega in

krvavordeče kakije, ki se njih imenu smejejo male Japonke.

Med večerjo niso skoro nobene besede spregovorili; vsi trije so bili molčeči. Zdal pa jim je vino začelo razvezavati jezike, in Pierce jim je pripovedoval o svojem potovanju. Tovariša sta ga poslušala in motrila z radovednostjo, kot nam jo vzbujajo ljudje, ki so prišli od daleč in jih že dolgo časa nismo videli.

Govoril je odsekano in se često prekinil, da se zamisli. Sploh je imel navado, ubijati čas s sanjarjenjem. Dasi je bil še zelo mlad — imel je kakih dvajset pet, dvajset šest let — vendar ga je starala neka resnoba in trpkost, ki je še pri mnogih priletnih redka. Toda krasile so ga črne oči, dovolj pravilne črte, dolgi in nežni lasje, blede polt, beli zobje, sloko in postavno telo, dolge roke, obokano čelo, drobni členki, — skratka, imel je vse, kar potrebuje človek, da mu ni treba sovražit življenja. On ga je pa vendar sovražil. Bil je čisto svojevrsten fant, poln nasprotij; — v istem trenutku je bil resen, lahkomisljen, zabavljiv, čmeren, trdovraten, otožen, ravnodušen, samovoljen, spremenljiv, — toda vedno je bil v vsaki besedi odkritosrčen in še nikoli se ni pomislil do laži. Tovariša sta mu opustila njegovo pisano, češče črno kot sivo čud, ker je bil Pierce navzlic svojim skokom v stran vendarle precej pameten človek. Razsodnost je prav udobno živela v njegovih možganih, iz katerih je docela pometel ves prah podedovanosti, tu se niso zajezovali zidovi predsodkov in občutnosti in prav imajo.

najkrutejša logika si je vedno priborila gostoljubno, brezobzirno v neskončnost podaljšano pot.

»No, že spet smo zamenjali ondoto zimo s tukajšnjim poletjem,« je zaključil. »Trideset stopinj Celzija razlika. Vem za ženske, ki bodo vsled te pustolovine umrle.«

»Kake ženske?« je vprašal Mévil.

»Zapuščene ljubice, ki jokajo po odbeglih ljubimankah. Pač žalostno.«

»Si imel v Nagasaki-ju kako musmé-jo?«

»Eh, vse marujamske musméje sem imel. Marujama je, če je morda vama neznano, nagasaška Jošivara. To je dostojna in neoporečna mestna četrt, kot vse japonske stvari, kjer se marsikaka lična deklica za bambusovim omrežjem smešlja tujcu. Ogledaš si jo in celo dotakneš se je tudi; pogled te ne stane prav nič, dotik malo. Vse je štedljivo, osvežujoče in celo prijetno.

»Japonska se res ni v ničemer spremenila.«

»O, pač,« je odvrnil Pierce. »Občlaji, noša, celo čud se je prikrčila zapadu. Toda plemi ni utrpelo nikakih križanj, in možgani Japonca so ostali neoskrunjeni. Živčni stroj deluje še prav tako kot prej, in nove zamisli, ki jih proizvede, ohranijo obliko nekdanjih. Japonci so spoznali, da njihova prostotica ne nalikuje evropski; saj pa je tudi niso mogli prililiti, kajti njihne žene so in bodo še vedno ohranile prirojeno jim plemensko sramežljivost in se — naravno — branijo skrivati za zaprtimi okni, kar se jim je vedno zdelo dovoljeno in častno.

Čast imam dalje pozdraviti še sledeče gospode, ki so se blagovolili odzvati našemu vabilu in nas počastili s svojo prisotnostjo: gospoda vladnega svetnika dr. Andrejko kot zastopnika poslovnega velikega župana dr. Lukana, g. župana ljubljanskega dr. Periča, g. Ivana Kneza, predsednika trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, g. Dragotina Hribarja, predsednika zveze inženjerske v Ljubljani. Vsem prisrčno dobrodošli!

Velečevano gospodo!

Odbor ljubljanskega velesajma smatra je za svojo dužnost, da priredi ovo današnje pozdravno veče na čast uglednom jugoslovenskom novinarstvu, koje je išlo do sada rado u susret našim privrednim krugovima prigodom priredjivanja ljubljanskog velesajma i da se našim novinarstvu oduži za njegovu potporu iskrenom zahvalom.

Posle prevrata stali su naši privrednici pred velikim zadacima. Trebalo je naći pregled i tačnu sliku o situaciji našeg privrednog sveta, naše industrije, zanati i trgovine, pa se je rodila u Ljubljani sretna misao, da priredimo prvi ljubljanski velesajam, da kontroliramo svoje ekonomske snage i da možemo pravilno oceniti stepen razvitka naših privrednih grana. Uspjeh prvog ljubljanskog velesajma, koji je bio zajedno prvi velesajam u našoj državi uopšte, kao i uspjeh drugog velesajma bio je sasvim zadovoljiv, a ovogodišnji treći sajam obeća biti uprav sjajnom manifestacijom naše domaće industrije, zanati i trgovine. Mi vidimo, da su ovi naši sajmovi stadion, na kojem mjeri, ju svoje sile i svoju jakost naši privrednici pa i naše načelo jest da se slobodnom konkurencijom i solidnom utakmicom iskristalizira od najboljeg najbolje. Mi želimo, pa smatramo i za svoju dužnost, da radi naša industrija, zanat i trgovina usmjerenom k velikim ciljevima, koje mora da postigne, ako hoćemo, da se postavimo kao jednako vredni privrednici inih većih i ekonomski jačih država.

Mi vidimo, da su naši ljubljanski velesajmovi najlepša prilika, da se u praktičkom poslovnem životu upoznaju naši državljani iz svih pokrajina i da se poslovnim vezama ojača stabilnost naših privrednih krugova. Čim jača bude ova poslovna vez između raznih produktivnih krugova i potrošača raznih krajeva naše velike oslobodjene domovine, tim jača će postati ekonomski naša država.

Imali smo prilike opaziti, da je naše novinarstvo u velikoj mjeri upotrebljavalo svoje sile u negativnom smislu t. j. borilo se je za političke partijske interese, dok je obračalo premalo pažnje velikim i opštim interesima naše industrije, zanati i trgovine. Mi znamo dobro, da je bila u nedavnoj prošlosti dužnost našeg novinarstva, da je rušilo sve ono, šta je sprečalo da postignemo veliki i sveti naš cilj — političko oslobodjenje našeg jugoslovenskog naroda, a sada, kad smo stvorili državu, u kojoj sada živimo, treba, da gradimo i izgradimo našu po naravi tako bogatu domovinu i u ekonomskom obziru, da doživimo u doglednom vremenu i našu ekonomsku slobodu. Potrebna jest dakle, da naše novinarstvo djeluje i u pozitivnom smislu, potrebno jest, da širi razumevanje za interese svih naših privrednih grana, da podupira razvitak naše industrije i trgovine te njima pomože k najlepšem procvatu.

Mi slovenski privrednici smatramo za potrebno, da se razvijaju sve naše pokrajine u smjeru, kako to odgovara

lokalnim i prometnim prilikama pa i naravnim uslovima dotičnih krajeva, pa će nama biti u jednako veliku radost i zadovoljstvo, ako procvate prekomorska trgovina od bregova našeg hrvatskog Primorja i naše krasne Dalmacije, kao i ako se razvija industrija bogate Bosne, i ostalih pokrajini Srbije, Vojvodine, Hrvatske i Slavonije, kao ako vidimo stalan napredak naše užje slovenačke privrede. Mi smatramo, da nije dužnost svakog pojedinog privrednika, da ozbiljno radi samo na razviku svojeg vlastitog preduzeća, nego da imamo svi privrednici pred očima i naš veliki ideal ekonomsko oslobodjenje i ekonomsko stabiliziranje i konsolidiranje naše miljene domovine.

Lepa i velika zadaća našeg novinarstva jest dakle, da u budućnosti obraća najveću pažnju našej privredi i da širi pravilno razumevanje za naše ekonomske interese, da si uzgojimo sposoban, svež in marljiv pomladak, kojemu želimo vse blagostanje i ekonomsku sreću u našoj državi.

Kad se vratite u razne krajeve naše velike domovine, izvolite gospodo novinari pričati našoj braći, da kod nas slovenačkih privrednika nema ni jednoga, koji ne bi želeo procvita našoj državi, nego da svi slovenački industrijalci, trgovci i zanatlije ozbiljno radimo na konsolidaciji i stabilizaciji naše privrede. Pozivljamo Vas gospodo novinari, da stupate u buduću u harmoniji sa našim privrednim krugovima i s tom željom Vam nazdravljamo »vivat, crescat, floreat« naše vrlo novinarstvo!

Jubilej kulturnega delavca.

Poklonitev kulturnih društev jubilantu g. Janku Zirovniku.

V idiličnem Šent Vidu je praznovalečer, v nedeljo dne 5. t. m., eden naših odličnejših kulturnih sinov slovenskega naroda, g. nadučitelj Janko Zirovnik svoj zlati jubilej. Za uspešno svoje delo je bil pred kratkim odlikovan z redom sv. Save V. reda in ob priliki izročitve odlikovanja je pevsko društvo »Zirovnik«, ki se nazivlje po svojem ustanovitelju, sklenilo, da proslavi letos 50letni jubilej svojega prvega povodje in 25 letnico društvenega obstoja.

Proslava tega jubileja se je vršila včeraj popoldne v gostilni pri »Slepem Janezu« na priprsti, vendar impozanten način. V prostorni gostilni dvorani so se nabrali vsi zastopniki ljubljanskih kulturnih in pevskih društev ter mnogostevno ljudstvo iz šentvidske okolice, narodne dame iz Ljubljane, »Orjune« itd. Kmalu po 15. je prišel jubilar, vzhajajoč pozdravljen ter je v spremstvu svojega sina dr. Janka Zirovnika, in sedel v za njega določen prostor. Sledila je vrsta napitnic in pozdravov. Kot prvi ga je pozdravil g. Pipan, predsednik S. K. S. v Šent Vidu, ki je v svojem jednatem govoru očrtal vse Zirovnikovo delovanje med kmetskimi ljudstvom. Predčital je tudi pozdrave, ki so jih poslala razna pevška društva, Sokol i. iz Ljubljane, monsignor Tomo Zupan iz Kranja in razne druge odličnosti. Za njim je napil slavljence tajnik S. K. S. Koman, očrtajoč v svojem krasno zasnovanem govoru neizmerno Zirovnikovo zaslug za intelektualno vzgojo mladine, ki mu je bila vedno pri srcu. S svojimi praktičnimi nasveti je pomagal kmetovalcem, povzdignil je sadjerejo in vrtinarstvo v Šent Vidu, dal je prvo inicijativno združeni misli ter bil ustanovitelj in vneti buditelj slovenske narodne pesmi. Njegova življenska pot ni imela samo solnčnih dni. Skušali so zasenčiti njegov sijaj, ker jim je bil napotil, pregnali so ga iz priljubljenega mu kraja — toda močni njegov duh, ki je živel v zavesti, da pravica zmaga nad krivico, ni klonil, in danes naš Janko žanje svoj trijumf.

Po govoru Komana je povzel besede g. ravnatelja Mateja Hubada, ki je kot predsednik Zveze slovenskih pevskih zborov v iskrenih besedah čestital slavljencu Zirovniku kot ustanovniku uspešno delujočega člana zborovske zveze »Zirovnikovega zbor«. Povdarjal je važnost podeželskih pevskih zborov, katerih delovanje je, če so vpoštevali lokalne razmere in potrebe,

enakovredno delovanju mestnih pevskih zborov. Slavljencu je tudi čestital v svojem imenu kot bivši pevčevski glasbeni zbor in koncertni vodja Glasbene Matice. Kot posebno zaslugu Zirovnikovega kulturnega delovanja je navedel dejstvo, da je bil Zirovnik prvi, ki je spoznal potrebo sistematične gojitve slovenskih narodnih pesmi v lepi zborovski obliki. On je začel in dal drugim povod, da se je pričela slovenska narodna pesem zbirati, zapisovati in z velikim navdušenjem izvajati pri raznih narodnih prireditvah, koncertih, veseljah itd. slavljencu je bil celo svoje življenje plemenit narodni kulturni delavec.

Za ravnateljem Hubadam so se ljubljantu poklonili v imenu učiteljske okrajne šolske nadzornik g. Rapa, kot nekdanji dolgoletni tovariš bivši okrajni zdravnik dr. Lapajne, nadalje pisateljica Manica Komanova, ki mu je v dar poklonila svoje najnovejšo delo »Narodne pravljice in legende za mladino«. Ob iskrenem govoru Manica Komanova, so bili poslušalci globoko ginje.

Kongres UJU v Ljubljani.

Ljubljana, 6. avgusta.

Danes ob 8. dopoldne so se pričela plenarna zborovanja Udruženja jugoslovenskih učiteljev. Že v soboto in posebno v nedeljo so postale ljubljanske ulice zelo živahne. Od vseh krajev naše svobodne države so prihajali udeležniki kongresa. V Ljubljani je danes zbranih nad 4000 učiteljev od skrajnega juga do Triglava, od dalmatinskih morskobal obal tja do Niše. Podajajo si roke. Snoči je bil na vrtu »Zvezde« prvi sestanek, pozdravni večer. Vrt v čarobni razsvetljavi je kazal krasno pisano sliko. Med animirano množico so bile izmenjane iskrene zdravice, prijetno je učinkovala godba in sledilo je pevanje narodnih in umetnih pesmi.

Kot oficijelni zastopniki so dospeli v Ljubljano na kongres načelnik min. prosvete g. Jovo Gj. Jovanović, dalje I. predsednik Češkoslovaške Obce Učiteljske, učitelj Adolf Obst, senator učitelj Babka iz Slovaške, učitelj Orišek, pomoč. min. prosvete dr. Svetolik Stevanović kot oficijelni zastopnik ministra prosvete.

Tekom včerajšnjega dneva je imel glavni odbor v magistratni dvorani dopoldne in popoldne starna stanovska posvetovanja, ki so se jih udeležili tudi delegati učiteljskih društev.

III. GLAVNA SKUPŠČINA UJU.

V bogato z zelenjem, državnimi zastavicami in s kongresnimi letaki okrašeni dvorani »Unione« je bila danes ob 8.30 otvorjena III. glavna skupščina UJU. Udeležba je impozantna. Polnostevno so zbrani skupščinski delegati, 600 po številu. V dvorani pa je navzočih veliko število učiteljev in učiteljic, ki slede z napetim zanimanjem poteku zborovanj.

Predsednik UJU Milutin Stanković je v toplih besedah pozdravil delegate, navzoče zastopnike vlade in češkoslovaškega učiteljskega. V navdušenja polnimi besedami se je predsednik spominjal naših neodrešenih vratov v Primorju. (Viharno odobravanje.) Predsednik je med ogromnimi ovacijami in ploskanjem predlagal, da UJU odpošlje na Bled udanostno brzojavko jugoslovenskega učiteljskega. Vel. kralju Aleksandru I. (le vsebine):

Ujedinjeno srbsko, hrvatsko in slovensko učitelstvo pozdravlja z glavne skupščine in kongresa v Ljubljani Vaše Veličanstvo kot nositelja velike nacionalne ideje, kateri služi ujedinjeno učitelstvo, in kot voditelju v glavni narodne borbe za svobodo in ujedinjenje. Predsednik Milutin Stanković.

Glavno skupščino sta pozdravila tudi zastopnika češkoslovaškega učiteljskega predsednik A. Obst in sena-

tor Babka, naglasujoča solidarnost in bratstvo Čehoslovakov do jugoslovenskega učiteljskega. (Sledilo je veliko odobravanje.)

Skupščina je nato takoj prešla k stvarnim razpravam dnevnega reda. Kot prva točka je poročilo glavnega odbora o delovanju UJU. Glavni odbor je posvečal posebno pažnjo stanovski organizaciji in pa akciji za izboljšanje gnetnega položaja jugoslovenskega učiteljskega. Odbor obžaluje, da se nekateri člani nahajajo v pasivnem razmerju napram Udruženju. Organizaciji v Dalmaciji in v Sloveniji delujete zelo uspešno, pa tudi drugod je videti delne uspehe. Udruženje je po notranjih viharjih in krizah pričelo aktivno sodelovati pri zakonih, ki se tičejo narodnega šolstva in učiteljskega. Udruženje je sodelovalo pri načrtu o narodnih šolah. Na intencijo tedanjega ministra prosvete Ljube Davidovića se je načrt tega zakona razmotrival po posebni komisiji.

Udruženje je pa tudi skrbno zasledovalo razvoj in razprave uradniškega zakona. Tudi v ta zakon je učitelstvo skušalo aktivno posegati.

Poročilo dalje navaja pregled o učiteljskem tisku in o delovanju društev. Udruženje šteje danes skupaj 213 okrajnih učiteljskih društev z 10.208 člani. Posamna poverjenišstva štejejo:

Beograd	100 društev s 4744 člani
Zagreb	43 » » 1571 »
Ljubljana	32 » » 2446 »
Sarajevo	27 » » 758 »
Split	11 » » 689 »

Društveno poročilo navaja dalje finančni položaj udruženja. O poročilu se je razvila zelo živahna in mestoma burna debata. Skupščina je soglašala s tem, da se je izrekla glavnemu odboru zaupnica in vsi govorniki, čeprav so se med njimi pojavile nekatere difference, so končno morali priznavati agilitnost in marljivo delovanje glavnega odbora. V debato so posegli učitelj Grgore Grgorevič, učitelj Stanislav Milutinović, učitelj H. Milošević in učiteljica Gođec (Limbuš). Debatu in kritiko se je posebno osredotočila na društveno glavno glasilo »Narodna prosveta«, ki je pasivna. Kritika je razjala okolnost, da je glavno glasilo mestoma pristransko in da se ne odlikuje po vsebini člankov. V dvorani so nastali odločni in živahni protesti proti taki kritiki.

Med živahnim odobravanjem je učiteljica Gođec grajala dejstvo glede draginskih doklad, ki se polovično izplačujejo omoženim učiteljem.

Ob zaključku debate je skupščina sprejela poročilo glavnega odbora na

znanje. Skupščina je tekoma dopoldneva še razpravljala:

o poslovnku Udruženja jugoslov. učiteljskega in raznih drugih predlogih. Ostalo na kongres prihajajoče učitelstvo si je tekom dopoldneva ogledovalo skromno a zelo pregledno razstavo Učiteljske tiskarne v Frančiškanski ulici. V razstavi je kratko simboliziran razvoj in napredak slovenskega učiteljskega. Učitelji so si z velikim zanimanjem ogledovali muzej, tobačno tovarno in umetniško razstavo kluba mladih.

Naše mlado slovanstvo.

Te dni so se v Ljubljani vršile konference med zastopniki nekaterih jugoslovenskih študentskih skupin in zastopnikom Osrednje zveze češkoslovaškega študentstva. Navzoči so bili: za Jug. Akad. Klub »J. Janušić« g. Keršovani, za Centralno Tajništvo jug. napredne omladine iz Slovenije g. Dolfe Schauer z nekaterimi tovariši, za Osrednjo zvezo češkoslovaškega študentstva g. Ruhnann Ludovit. Ker je poslednji, v želji, da bi za mednarodno delovanje zainteresiral celokupno jugoslovensko študentstvo, obiskal tudi Zagreb, Beograd in Sofijo, se je moglo na teh konferencah konstatirati splošno pripravljenost vseh jugoslovenskih študentov za mednarodno delo, ki naj bi solidarno z drugimi slovenskimi narodi vsvarili lastno deputacijo, a za bodočo generacijo svoje tradicije. V najkrajšem času se bo organiziral provizorni Centralni odbor jugoslovenskega študentstva, ki naj napravi poizkus formulacije idejnega in praktičnega mednarodnega programa jugoslovenskega študentstva ter da instrukcije delegatom Jugoslavije za kongres Svetovne Mednarodne konfederacije študentstva, ki se vrši v Oksfordu in Londonu v septembru tega leta. Ker se bodo na tem kongresu reševala vprašanja velike važnosti za bodočnost Mednarodne konfederacije (vprašanje sprejema Nemcev, Avstrijcev, Madžarov in Bolgarov ter baltijskih narodov), je že sedaj potrebno vsvariti v vseh teh in ostalih vprašanjih enotno fronto mladih slovenskih generacij. S tem naj se tudi ustvarijo nekateri predpogoji za idejno in praktično sodelovanje slovenskih dijaških organizacij. Podčrtavamo veliko važnost te idejne in praktične orientacije mlade Jugoslavije, iz katere se boče brezdvomno razvila tudi bodoča orientacija Jugoslavije.

Pri vseh teh vprašanjih je študentstvu brezpogojno potrebna tudi pomoč države in ostalih javnih faktorjev. Konferenca je v svrhu ojačanja notranjega konsolidiranja in zunanje akcije jugoslovenskega študentstva zaprosila tudi za pomoč celokupnega jugoslovenskega časopisja ter predložila kongresu Jug. Novin. Udruženja resolucijo v tem smislu. Upamo, da bodo državni faktorji po vzoru češkoslovaškega prosvetnega in zunanega ministrstva podprli to akcijo omladine intenzivno v vsaki smeri.

O. K.

SESTANEK DR. BENEŠA IN GROFA BETHLENA.

— Praga, 6. avgusta. (Izv.) Kakor javljajo listi, se v kratkem vrši sestanek zunanega ministra dr. Beneša z ministrskim predsednikom grofom Bethlenom. Kraj sestanka še ni določen. Tolk je gotovo, da prispe v sredo grof Bethlen iz Budimpešte v Topolčane na Slovaško v spremstvu češkoslovaškega poslanika Osudskega.

Martin Krpan:

Indija Separandija.

(Bojevitá povest iz nebojevitih časov.)

I.

Močno sem se ustrašil, ko so zagrmele preko Slovenije iz narodne skupščine v Beogradu besede klerikalnega poslanca dr. A. Korošca, izgovorjene z nečloveško ošabnostjo in naphljenostjo, namreč besede, da smo Slovenci poseben narod s posebnim jezikom, s posebno versko tradicijo in kulturno osobitostjo.

»Na, zdaj pa imamo,« sta mi zastali obe čeljusti, »v kratkem postane cela Slovenija ena sama blaznica paranojnikov.«

*) Paranoja je strokovni izraz za dušno bolezen, ki je epidemično okužila neki krog ljubljanskih separatistov, stojičih v »gigantski borbi« (citaj iz »Slovenca«) z jugoslovenskimi centralisti. Po domade se pravi tej bolezni »avtonomija«. Kakor pravijo strokovnjaki, se javlja nevarna bolezen paranojične avtonomije v dveh znakih: 1. v brezmejni domišljavosti (megalomaniji); 2. v svetopisemskem sovražstvu proti namikljenim sovražnikom, ki baje po krivici ponižujejo, preganjajo in uničujejo ubogega paranojnika. Konkretno se izraža epidemična paranoja pri nas v obeh fiksni idejah: 1. da presega slovenska kultura po veličini vsako drugo; 2. da so Srbi tisti zakleti sovražniki, ki hočejo to veličino porušiti in uničiti.

Tako močno sem se ustrašil, da mi je padlo iz roke pero, s kojim sem začel — bogve, ali sploh in kdaj dovršim sedaj to nalogo! — zapisovati svoje spomine o dogodkih in osebah, ki sem jih doživel v Indiji Separandiji, v cesarstvu slovenskih separatistov.

In baš zato, ker ne vem, ali sploh in kdaj dokončam povest, ako se sme tako imenovati to moje fantastično snovanje in vzoljanje, ki bi par let zalagalo iskrene Jugoslovane s potrebnim smehom in humorjem, s potrebno fantazijo in filozofijo, neprecenljivim in najboljšim surogatom za hude čase, jim hočem v glavnih potezah zaupati svoj osnutek.

Da pa sem jaz, Martin Krpan, resnično oživel in vstal od mrtvih, to se je zgodilo tako-le: slovenski separatisti so obupali nad živimi in rekli:

»Ako nas ne marajo živi, pa hajdemo med mrtve, ki jih je še več po moči in številu!«

Možakarji pa je niso mahnil na pr. v ljubljansko prosekuro ali k Sv. Krištofu, ampak zavili so jo naravnost v slavno Unionsko klet, kjer so, kakor to zahteva najnovejša moda kulturnih delavcev, ustanovili Spiritistično društvo, da sklenejo zvezo s hudobnimi duhovi, strahovi, pošastmi in demoni vseh časov in narodov, in da si z njih pomočjo osnujejo lastno državo, lastno cesarstvo, imenovano Indija Separandija.

Povest natančno opisuje, kako so si naši paranojični avtonomisti razdelili

čarovniške vloge, se oživčevorijo okultizem vseh strok (črno magijo, alkimijo, astrologijo, kabalo, nekromantijo itd.) in kako so po dolgem pogajanju, polnem burnih epizod, podpisali pogodbo v latinskem jeziku, ki se začneja s besedami:

»Mi vsemogočni vladar in mister, Lucifer in naši sopodpisani pomočniki in veliki knezi Satan, Belcebub, Moloh, Mefistofel, Levijatan, Elim, Astarot, Aberont, Magot, Asmodi, Belijal, Ajmajmon, Pajmon itd. in končava s klavzulo »de ne fando cum Diabolo...«

II.

»Predno začnemo čarati in klicati duhove,« opozori nekdo zamišljene in v strahu trepetajoče spiritiste, »moramo vedeti, po katerem principu domo vladati, ali z razumom, dobroto ali strahom?«

»Naša prva dogma se glasi: Slovek je največja beštija,« zavpile hripavo najnestrpnejši med njimi, sodeč po najstarejšem mnenju, to se pravi, sam po sebi. »Vladati bomo z žezlom kakor vsi drugi, torci s simbolom batine in strahu.«

»V znamenju strahu,« potrdilo in zamrmrajo enoglasno vsi navzoči.

»Ampak z živim strahom. ne samo strahiti z besedo,« predlaga mož izkustva.

Po dolgoletni, mestoma viharni razpravi se odločijo, poizkusiti svojo čarovno in spiritistično silo s tem, da najprej pričarajo iz pekla živega strahu v obli-

ki starega, dasi že precej obrabljenega klerikalnega zmaja.

»Pa ga nekoliko restavriramo in moderniziramo,« tako si utešijo zadnje pomisleke, »na novo mu damo spiliti zobove, na novo prepleksajo črnorumeneluskine itd.«

»Ni mogoče,« odgovori Lucifer iz pekla po brezzračnem telefonu, »klerikalni zmaj so na izmuru. Samo dva še imamo. Mlajši je dobil po več sto letih s koncem svetovne vojske tri mlade, ki so pa že vsi oddani, prvi za Nemčijo, drugi za Francijo in tretji za Italijo. Starejšega pa rabim sam, da z njim krotim in strašim nepokorne peklensčke.«

Po daljšem prerekanju se sporazumejo, da jim Lucifer samo začasno posodi starega klerikalnega zmaja.

Točno se je posrečila separatistom prva spiritistična seja (podrobnosti sledijo v povesti). Na predpisani čas in čarorek se je prikadila, prisopihala, priplaskala in priživčevala iz pekla orjaška in pošastna zverina.

»No, zdaj pa kmalu s strahom ukrotimo celo človeštvo in naša Indija Separandija nastopi svetovni imperij,« pomodruje zadovoljno veliki čarovnik, »a predno nadaljujemo s čaranjem in klicanjem duhov, moramo izpolniti drugi socialni predpogoj lastne državnosti, ustvariti svoj osebni državni jezik in v ta namen upostaviti prvotno obliko pristne praslovensčine, takozvane indoslovensčine, tistega človeškega praeizika, iz kojega so se razvili vsi

drugi in h kojemu se imajo vsi zopet vrniti kakor izgubljeni sinovi po zakonu palinotropije večnega vračanja, večne involucije in inverzije. Pred vsem pa takozvana srbohrvaščina, saj jo je zakrivil samo tisti jugoslovenski in slovenski fantazist, tisti »protektor srbskih narodnih pesmi,« tisti nesrečni Jernej Kopitar, prvi izdajalec Indoslovenec, tega plemenitega človeškega praplemena, ki ga je že davno pred Adamom in Evi zaplodil neki neoženjen Indoslovenec. Zakaj je zmešal Kopitar tistega srbskega Vuka Karadžića, zakaj ni pustil Srbov, da se zadržijo v močvirju cerkvene in ruske tatarsčine? Kako sijajno bi sedaj zmagovala in vladala naša sveta Indoslovensčina!«

»Fej, Kopitar, ingenuim suile! Živio indoslovensčina, živio indoslovenčiče! zatuli razigrani zmaj!«

Jugoslovenski špijon in oče takozvane slavistike, Jernej Kopitar, je zmešal tudi Miklošiča,« nadaljuje veliki čarovnik, »najbolj pa Levstika, očeta moderne književne slovensčine. Ali niso ti zaslepienji pripravlili lažnivega zmaja, da prehajajo jugoslovenska narečja brez meje druga v drugo, da tvorijo od Gorice do Carigrada prav za prav en sam jezik? Ali niso pokvarili ti jezikoslovni izdajalci naše prastare indoslovensčine s tučkami iz takozvane staroslovensčine, te pravoslavne spakedranščine, iz srbohrvaščine in drugih slovanskih jezikov? Zato pa hočem s čarovno palico najprej priklicati duha pokojnega Lev-

Otvoritev Sokolskega doma v Dolnjem Logatcu.

Sijajna udeležba. — Nad 3000 zavednih Jugoslovenov manifestira za sokolsko idejo.

Govor predsednika JSS dr. V. Ravniharja.

(Posebno poročilo.)

Dol. Logatec, 5. avg.

Sokolska misel in spontana težnja najboljših sinov našega naroda za telesno in duhovno izpopolnitvijo si korak za korakom osvaja vedno širši delokrog, vedno plodovitejša polja, kjer izkazuje bilanca njenega udejstvovanja vedno večje uspehe. Ni še dolgo tega, ko je ta vzvišena ideja poznala močne korenine v zeleni Poljski dolini, ko je na našem krajnem branku zaviral sokolski prapor na novem sokolskem domu in se je dvignila iz kamenitih kraških taj druga močnija postojanka, logaški Sokol je zvil svoje gnezdo tam, kjer je njegovo delo najbolj potrebno. Nad svobodno domovino bdi naš Sokol in razprošira svoja močnata krila v meri proti zaslužnim bratom, kajti njegov končni cilj je, pripeljati tudi te nesrečne sinove v naročje velike, nedeljive Jugoslavije. Krepkih mišic in čilega duha stremi za tem ciljem in ker je na njegovem ščitju resnica, pravica in nesebična ljubezen do rodne grude, mu je zmaga zagotovljena.

Včerajšnji dan je bil posvečen razmahu sokolske ideje v Dol. Logatcu. Krasno poletno vreme je privabilo že zgodaj jutraj mnogo izletnikov, ki so hiteli s prvimi vlaki iz mesta. Že z vlakom, ki odhaja ob 5.50 se je odpravljalo v Logatec k otvoritvi sokolskega doma mnogobrojno tukajšnje Sokolstvo v kroju in zavedno sokolski ideji naklonjeno občinstvo. Med prvimi, ki so prihiteli, da utrdijo sokolski prapor na zapadni meji domovine, je bil tudi predsednik Jug. Sok. Saveza dr. Vladimir Ravnihar in člani starešinstva župe Ljubljana I. dr. Krejčič in Svaiger. S istim vlakom se je odpravljala tudi godba Jugosl. železničarjev.

Logaški Sokol, članstvo in naraščalci, je čakal goste na kolodvoru. Po burnih ovacijah in prisrčnih medsebojnih pozdravih so spremenili domačini goste pred novo zgradbo sokolskega doma. Raz hiše so vzhvale narodne zastave, okna so bila okrašena s cvetjem. Logačani pa so z navdušenjem pozdravljali sokolske vrste. Na veseličnem prostoru se je spreved rasel.

Ob 11. dopoldne se je zbralo vse Sokolstvo v kroju na kolodvoru, da priredi svečan obhod po trgu. Na čelu s jezdnim odsekom pod vodstvom sodnika Br. Barčiča, železničarske godbe, 5 društvenih praporov in starešinstvom Saveza ter župe Ljubljana I. se je razvila veličastna povorka, ki so jo domačini obiskali s cvetjem in iskrenimi žiljo klic. Pred novim domom je čakalo na otvoritev obilo občinstva, ki je spreved pričakal na mesto in se je vihar navdušenja nekoliko poleg, je stopil pred vso razvrščeno sokolsko vrsto načelnik domačega Sokola br. B. Smolč, ki je pozdravil navzoče in v kratkih besedah očrtal doseganje delovanja in pomen logaške sokolske organizacije. Omenjal je naporno delo in ovire v prošlosti ter naglašal veliko odgovornost, ki čaka logaškega Sokola v bodoče, kajti njegova postojanka je obenem nacionalni mejnik in edina sanjaliva oporna točka v obrambi proti potlačevanju. Za njim je povzel besedo starosta Sokola Dol. Logatec br. Fr. Hodnik, ki je izjavil: Dragi bratje in sestre in došli gostje ter prijatelji Sokolstva! V čast mi je, da Vas zamorem kot starosta Sokola Logatec sprejeti na sokolovih lastnih tleh. Pozdravljam zastopstvo JSS, zastopnike župe Ljubljana I. ter drugih društev, kakor tudi vse brate in sestre ter navzoče občinstvo. Logaški Sokol stoji trdno na meji, on se dobro zaveda, koliko nacionalnih pogledov je uprto vanj, koliko poštvalnega dela pričakuje od njega domovina in vendar lahko trdim, da je on kot obmejni čuvaj bolj zanesljiv kakor mejnik na zasaženju meji. Želja, ki jo goli društvo, je, da razprostre Sokol (govornik kaže z roko Sokola na pročelju novega doma) svoja močnata krila preko teh črnih gora, preko Nanosa, da utrdi svoj prapor prej ali slej na obali Jadranskega morja ter se združi z zaslužnimi brati. To željo,

bratje in sestre ter vsi navzoči, prosim, ponosite in širite po naši lepi, svobodni domovini. V nadi, da bodo moje besede padle na rodovitna tla, vam kličem bratski Zdravo! Sledile so burne ovacije.

Kot kumica otvoritvene svečanosti je pozdravila navzoče zavedna narodna delavka in vnetja podpornica sokolstva, domačinka ga. Pichler. Nastala je grobna tišina in oči vseh navzočih so se obrnile v nosilca Jugoslav. sokolske misli, predsednika JSS dr. Vladimira Ravniharja, ki je stopil v ospredje, snel sokolsko čepico in se ozrl proti obmejnemu pogorju, kakor bi hotel poklicati tega nemega stražarja, naj bo priča, kako slovenski narod ljubi svojo svobodo in ujedini domovino.

GOVOR DR. VLADIMIRJA RAVNIHARJA.

»Dragi bratje in sestre, cenjeno občinstvo!

Spominjam se danes onega deževnega pomladanskega dne, ko smo vami pred tremi leti po italijanski okupaciji izročili vaš prapor, ki smo ga bili od prevrata hranili v Ljubljani. Kako majhni ste bili takrat, raztepeni po vsem svetu, brez doma in brez drugih sredstev. Toda ene ste nam takrat v vsej iskrenosti pokazali, svojo nekaljeno radost nad svobodo, svojo globoko ljubezen do nove svoje domovine, svojo nezlomljivo voljo, da boste delali na rasti in veličini te domovine. Z našimi namadi smo takrat odhajali iz Logatca. Danes pa o to veličastno stavbo, ki daleko prehaja tedanje naše nade. Pogum in odločnost, jednako voljo in vztrajnost, pa mnogo, mnogo ljubezni do stvari razodevata ta dom, ki je brez pretiravanja rečeno eden najlepših sokolskih domov v Jugoslaviji. Dokaz nam je, da je sokolska misel globoko zasidrana v vaših dušah, da je zanjo tam položen temelj, tako trden in kremenit, kakor so kremenita in nerazrušna kraška tla, ki na njih stoji ta ponosna stavba. A to nam daje novih pričakovanj, novih nad za bodočnost, naše duševne oči gledajo vaš napredek in razvoj ter novih vaših uspehov. Sokolsko društvo doljenlogaško postani materno društvo za vso svojo okolico. Kajti naš cilj nam mora biti, da privedemo ves naš narod v tabor sokolski, da po besedah našega nesmrtnega ustanovitelja Miroslava Tyrša vsi ti tisoč, ki danes gledajo in občudujejo naše delo, sami stopijo v areno sokolsko. 50.000 duš tebe danes naša jugoslovenska sokolska rodinica, naše delo pa bo jedra na pol završeno, kadar si bomo mogli reči, da je ves ta dvanaestmilijonski narod naš šel skozi sokolsko telovadnico. (Odobranje). Naj nihče ne dvomi, je li to mogoče završiti. Besedi: dvom, neodločnost, zapreka — ne pozna naš sokolski slovar. Preskoči, prelomi! so naša gesla. Stavna vzgoja telesa, duha in duše pa je naš metoda in sredstvo. Preroditi moramo ves narod, ker takega, v duhu sokolskem prerodenega naroda potrebuje njegova domovina, njega mlada, a ponosna država. V njej ne sme biti brezdomnštva in ne internacionalne, te ali one barve. V taki državi pa tudi ne bo mesta za kako fantastično »človečansko in mirovno republiko«, ki že danes obljublja našim najzagrizenjšim sovražnikom svojo nevtralnost, ako bi in jim v nebrzdanim njihovem imperijizmu zahotelo po izločbi obali Jadranskega morja; v taki državi pa tudi ne bo mesta za kako klerikalno avtonomijo, ki nam lo je bila v vsej goloti dala spoznati bivša avstrijska voljodina Kranjska. (Burno odobranje). Današnja navzočnost zastopnika starešinstva Jug. Sok. Saveza vam je priča, koliko važnosti pripisujemo današnji pomembni svečanosti. Oči vsega Jugosl. Sokolstva so obrnne v ta prekrasni dom, saj vidijo v njem ne samo zavetišče doljenlogaške sok. družstva, marveč eno svojih lastnih najtrdnjših postojank. V imenu tega Sokolstva vam izrekam svoje čestitke, vsa čustva pa, ki nam danes prekipujejo,

izlijem v moj pozdrav, ki vam želim kličem svoj jugoslovenski sokolski: Zdravo! Govornik je končal. Frenetično plaskanje in nepoposlon oduševljenje poslušalcev je pričalo, da so jim njegove besede segle globoko v srca, saj jih je govoril Sokol sokolskim in domovino ljubečim srcem.

Za dr. Ravniharjem je v vneženih besedah spregovoril zastopnik starešinstva župe Ljubljana I. dr. Krejčič, ki je pozdravil logaškega Sokola v imenu župnega starešinstva. Govornik se obrača k domačemu sokolstvu, ki z napetostjo sledi njegovim izjavam. Povdarja oči splošne smerice sokolskega dela in važnost telesnega in duševnega vzgojstva, opozarja govornik na nedovršeno nalogo logaške sokolske postojanke, na težko in odgovorno delo intenzivnega delovanja, ki bo omogočilo, da stopi logaški Sokol in njegov dom na trdnj moralna in materialna tla. Le v nesebičnem neprestanem izpopolnjevanju in dosledni zvestobi sokolskim načelom je naš spas. Ne glede na do sedaj dosežene lepe uspehe pa uprav logaško sokolsko organizacijo čaka še premnogo napornega dela, kajti ona vrši najvažnejšo funkcijo, ker stoji na braniku naših nacionalnih interesov na italijanski meji.

Domače in došlo občinstvo iz drugih krajev Slovenije pa govornik poziva, naj z vsemi silami podpira sokolsko stvar, naj stopa v vrste mladih borcev za lepo bodočnost osvobodene domovine in tako pripomore do skorajšnje popolne zmage. Njegovim besedam je sledilo živahno odobranje.

Po končanih oficijelnih nazovih je starosta Sokola Dol. Logatec br. Hodnik izročil gospodarju br. De Gleria ključke od novega doma. Gospodar je izjavil, da sprejema to funkcijo ne kot kako posebno čast, nego z iskreno željo, da s svojim delom čim več koristi sokolski ideji. Objubil je, da bo čuvaj in vodil dom tako, kakor ma velevala sokolska zavednost. Godba je zagrnila državno himno, kumica je pripela na društveni prapor krasen venec in oficijelni del otvoritve je bil končan. Gostje so odšli v dom, da si ogledajo njegove prostore.

Nova stavba je na zunaj izredno prikupljiva. Stoji na višini in kraljuje nad ostalimi logaškimi hišami. Lega je zelo posejana. Enonadstropno poslopje ima na pročelju napis »Sokolski Dom«, nad njim pa ogrmnega Sokola z razprostrtimi krili, delo domačina, dijaka tukajšnje realke g. Cirila Oblaka. Splošno je treba omeniti, da je eden naših najlepših sokolskih domov rezultat poštvalnosti in izredne marljivosti domačih Sokolov in sokolski misli naklonjenih domačinov, ki so deloma opravljali vsa teška dela sami in brezplačno, deloma pa darovali gradivo in denarna sredstva. Le tem plemenitim narodnim delavcem, dihlj imen ne bomo tu navedli, ker so zapisana v srcih vseh značajnih Slovencev, se ima Dol. Logatec zahvaliti, da je danes lahko ponosen na svoj sokolski dom. V notranjosti je dom razdeljen na veliko in malo dvorano ter več manjših prostorov. Velika dvorana, ki bo dlel središče kulturnega življenja v Logatcu, ima obliko moderne dvorane za razne javne prireditve. Dolga je z odrom 28 m. široka 10 m in visoka 8 m. V ozadiju je balkon, v ospredju gledališki oder, nad njim pa velik, precej dobro dovršen posnetek z znane slike »S si k svobodi«. Sokola na pročelju in to dokaj primerno sliko je preskrbel že omenjeni Ciril Oblak. Poleg obeh dvoran je v domu še soba za čitalnico, 2 garderobi, kopel, selja soba in hišnikovo stanovanje. Pripomniti je, da imajo sedaj vsa logaška kulturna društva na razpolago za podedežne razmere krasno dvorano, kjer se bodo lahko vršile vsakovrstne prireditve, dočim prej tega ni bilo. V bodoče bo samo vprašanje organizacijske sposobnosti domačih narodnih delavcev merodajno za preveč obseknutnega in sokolskega dela v Dol. Logatcu.

Ob 4. popoldne se je vršila javna telovadba. Nastopil je naraščal (moški z 22 žensk s 45 članov), članstvo (moški 42, žensk 40) s prostimi vajami in 18 telovadcev na orodju Proste vaje, dasi ne brezhibno so dokazale, da je logaška organizacija, ki šteje sedaj 170 članov, izredno marljiva in vztrajna. Na polju telesne in z njo tesno spojene duševne vzgoje se ji obetala pa bodočnost. Občinstvo je živahno odobravalo.

sti. Tudi pri Krškem se je boril v vrstah kmetiškega generala, Belokranjca Ilije Gregoriča.

Tiste case sta se prepražila dva volkodlaka za prvenstvo, kdo bo pil slovensko kri, ali dunajski nemški grajščak ali rimski latinski klerikalec? A Lucifer, vrhovni glavar klerikalne zalege, se je pritožil pri dunajskem cesarju nad lakomnimi nemškimi grajščaki, da mečejo njegovim služabnikom samo ogledane kosti. Grajščinski požeruhi pa so odgovorili: le tiho naj bo Lucifer, ali misli, da smo res še tako nemumni, da verjemo v peklo in hudiča? Ako ne bo tiho, povemo to še kmetom, potem pa naj kar zapre peklenko podjetje.

Lucifer se je takoj maščeval in poslal iz pekla Brdavska, klerikalnega zmaja v človeški podobi, da pobije neverno nemško gospodo s cesarjevim sinom vred in tako zavladati in zavolkodlaci sam med širnimi cesarstvom.

Slovenski kmetje so se tajno in po noči zbrali ter z Martinom Krpanom posvetovali. Nemški grajščaki so jim upropastili državo, rasili edinstveni narod na tri dele. Ker so se ujediničena bali, so izročili druga dva dela Madžarom in Turkom. A tako so jim vzeli samo telesno svobodo. Ako jim pa zdaj klerikalni zmaj vzame še duševno svobodo, potem so za smerom izgubljeni. Zato so sklenili: Brdavs naj pobije nemško gospodo, naš Martin Krpan pa klerikalnega Brdavaal

bravalo nastop mladih pionirjev naše nacionalne težnje. Telovadba na orodju pa je bila proti pričakovanjem mojstrsko dovršena. Zlasti so se odlikovali telovadci na drugo in tretjo, ki so izvajali vse točke mladostne brezhibno in zato tudi šoli bogato pohvalo gledalcev.

Telovadbi je sledila na obseknem prostoru pred Sokolskim domom javna veselica. Za zabavo in okrepčilo je bilo poskrbljeno v polni meri. »Kolo« na prostem in druge vrste plesa v dvorani so privlačile mladino, ki se je v neprisiljenem veselju vrtela pozno v noč. Udeležba je bila izredno velika. Zastopano je bilo neobčinstvo JSS, župa Ljubljana I. društva Sokol Ljubljana I. in II., Vrhnika, Ziri, Stepanja vas, Moste, Šiška, Mengeš, Cerknica, Kamnik, Borovnica, Unec-Rakov, Planina in Or. Logatec. Vseh članov in članic v kroju je bilo nad 300. Mnogo Sokolstva naklonje-

nega občinstva se je pripeljalo že z jutranjimi vlaki, še več pa popoldne tako, da je bil veselični prostor proti večeru skoro pretesen. Skupno število udeležencev je znašalo nad 3 tisoč. Tekom svečane otvoritve je prišlo ponovno do izraza sočutja s zaslužnimi brati onstran meje. Moralni uspeh prireditve je bil popolen in prav tako upamo, da bo tudi njena materialna plat zadovoljiva. Doljenlogaškemu Sokolu pa želimo pri tej priliki, da bi z vso vneto nadaljevali započeto plodonosno delo in utrdili našo mejo tako, da bo vsaka soražna akcija proti interesom slovenskega življa brenuspešna. Tej želji dodajamo še drugo, da bi krepko svila sokolska gnezda toplja na areno nacionalnega delovanja tudi v drugih obmejnih krajih, da bi Sokol razprostri svoja krila nad mejo, svoje bistre oči pa obrnil tja, kjer se vedno ječe pod tuji jarmom naši bratje.

Telefonska in brzolajna poročila

Smrt slavista Vatroslava Jagića.

— Dunaj, 6. avgusta. (Izv.) Včeraj jutraj je umrl slavist dr. Vatroslav Jagić v starosti 85 let. Truplo prepeljejo v njegov rojstni kraj v Varaždin.

Vatroslav Jagić je bil rojen 6. julija 1838. v Varaždinu. Gimnazijske študije je končal deloma v svojem rodnem mestu deloma v Zagrebu. Leta 1856 je odšel na Dunaj kjer se je posvetil filozofskim študijam. Sprva se je posvetil klasični filologiji. Pod vplivom profesorja Miklošiča se je jel baviti s slovansko filologijo. Miklošič je tudi posredoval, da se je Jagić seznanil z Gjur. Daničičem in Vukom Stefanovičem-Karadžićem. Po končanih filozofskih študijah se je jeseni 1860 vrnil v Zagreb in postal profesor na tamkajšnji gimnaziji. Leta 1861 je izdal prvo svojo znanstveno razpravo »Paberkli po cvetju našega narodnega pesništva«. Tej razpravi je l. 1892 sledila druga razprava »Deklinacija imena samostavnega kakor se je razvila v staroslovenskem srbohrvatskem jeziku«. Ob tisočletnici prihoda slovanskih apostolov Cirila in Metoda na slovanski zapad l. 1863 je Jagić izdal zgodovinsko filološko študijo: »Evangelij v slovenskem prevodu«. L. 1864 je izdal »Gramatiko jezika hrvatskoga, osnovano na starobolgarskoj slovenščini«. V letih 1864 do 1866. je skupno z dr. Račkim in Torbarjem izdal znanstveni časopis »Književnik«. V tem listu je pridobil celo vrsto znanstvenih razprav n. pr. »Naš pravopis«, »Slovensko jezikoslovje«, »Primerke k našoj sintaksi«, »Cirilski zbornik«, »Stari spomeniki pisma i jezika jugozapadnih Slovencev«, »Kratki pregled hrvatsko-srbske književnosti itd.« »Književnik« je bil predhodnik znamenitega kasnejšega Jagićevega zbornika »Archiv für slawische Philologie«. Pod vplivom Jagića je bila v hrvatskem pravopisu odstranjena pisava »ere« v besedah »smrt, vrt« itd. ter nadomeščena z navadnim »r«. Ko je bila l. 1866 ustanovljena v Zagrebu jugoslovenska akademija, je Jagić postal njen glavni činitelj. Postal je takoj njen prvi član in že l. 1867 je izdal znamenito delo »Historija književnosti naroda hrvatskega in srbskoga«. Nato je izdal celo vrsto učnih del in razprav. Ko je v 1870 letih nastala na Hrvatskem reakcija pod baronom Rauchom, je bil tudi Jagić odpuščen iz službe. Po prizadevanju Miklošiča zlasti pa raznih ruskih prijateljev, ki so visoko co-

nili njegovo znanstveno delovanje, je petrogradski vseučilišče l. 1870. podelilo Jagiću častni doktorat slovanske filologije in po prizadevanju ruskega znanstvenika Origoroviča je bil l. 1871 imenovan za izrednega profesorja primerjalne slovne in indoevropskih jezikov na vseučilišču v Odesi. Predno je nastopil svojo službo je dobil celoletni dopust, da se izpopolni v ruskem in sanskritskem jeziku. Leta 1872 je bil imenovan za rednega profesorja. Leta 1871 je izdal znamenito razpravo »Das Leben der Wurzel de in den slawischen Sprachen«, ki mu je donesla časten doktorat univerze v Lipskem. Leta 1874 je bil Jagić poklican v Berlin, kjer se je osnovala na tamkajšnji univerzi stolica za slovansko filologijo. Tu je Jagić ostal do l. 1880 in se še z večjo vneto posvetil znanstvenemu delovanju. Tu je napisal nebroj znanstvenih študij in razprav. L. 1876 je ustanovil znanstveni časopis za slavistiko »Archiv für slawische Philologie«. V tem časopisu je nato pridobil vedno svojih znanstvenih, slovanski filologij posvečenih del in študij. V času svojega delovanja v Pragi je Jagić postal član kraljevske akademije in pravi član krakovske akademije in dopisni član berlinske akademije. Po posredovanju prof. Lamanskega je bil l. 1888 imenovan za profesorja slovanske filologije na vseučilišču v Petrogradu. Tu je Jagić deloval 6 let. Izmed del, ki jih je v času svojega bivanja v Petrogradu, imenitno predvsem: »Vopros o Kirilii i Metodii v slavljskoj filologii«. Leta 1883 je Miklošič dovršil svoje 70. leto ter stopil v pokoj. S tem je postala izpraznjena stolica za slovansko filologijo na dunajskem vseučilišču. Na priporočilo samega Miklošiča je bil l. 1886 imenovan za njegovega naslednika na tem mestu Jagić. Za prvo svojo nalogo je smatral, da ustanovi na dunajskem vseučilišču seminar za slovansko filologijo. To se mu je tudi posrečilo. V tem času je izdal celo vrsto znanstvenih del in razprav. Navajamo samo nekatera: »Kritičeska zametki«, »Die Geheimsprachen bei der Slawen«, »Codex slavonicus«, »Ein Kapitel aus der Geschichte der südslawischen Sprachen«, »Die Aufgaben der Forschung der südslawischen Dialekte«, itd. Za Miklošičem je postal Jagić najznamenitejši slavist. Za slovanstvo, za slovanske jezike si je pridobil neprecenljivih zaslug.

ZELEZNIČARSKA STAVKA.

— Beograd, 6. avgusta. (Izv.) Osr. odbor Udruženja železničarjev je izdal komunikacije, v katerem ugotavlja, da do slej odbor še ni prejel merodajnega poročila o poteku stavke na Južni železnici, lahko pa že sedaj izjavlja, da sponatana stavka ni zasledovala nikakih političnih ciljev, marveč je bila trenutni protest proti zavlačevanju ureditve gzmotnega položaja železničarjev. Deputaciji organiziranih železničarjev je svoječasno ministrski predsednik dal zagotovilo, da se stanje železničarjev takoj izboljša, ko bodo sprejete dvanajstine. Dvanajstine so sprejete, narodna skupščina je šla na dopust, a železničarsko vprašanje še do sedaj ni rešeno. Prihaja izvozna sezona, ko morajo železničarji na progi napeti vse sile, da vzdržijo promet na višku, da more odgovarjati potrebam sezone. Vse železničarske organizacije simpatizirajo s protestno akcijo in opozarjajo vlado, da upošteva železničarske zahteve, ker je drugače lahko mogoče, da izbruhne splošna stavka železničarjev.

IZGON NAŠE GOSTOLJUBJE IZ RABLJAJOČEGA RUSA.

— Beograd, 6. avgusta. (Izv.) Politične oblasti so včeraj izgnale iz naše države bivšega ruskega generala Dobrovoljskega. General je užival naše gostoljubje, dobival je podporo in je bil nastavljen kot dnevničar pri beogradski direkciji državnih železnic. Politične oblasti pa so končno bile obveščene, da piše general zelo tendenciozne članke v berlinske liste, ki propagirajo smeri, naporne proti naši državi. Mišna preiskava pri generalu je prinesla na dan zelo zanimiv material, na podlagi katerega so oblasti odredile izgon generala Dobrovoljskega. General je čimnično izjavil, da se prav nič ne keša za svoje delovanje proti naši državi. General je stal tudi v oskih stikih z nekaterimi osebami v inozemstvu.

POTOVANJE ROMUNSKEMI MINISTR-SKEGA PREDSEDNIKA.

— Karlove varl. 6. avg. (Izv.) Romunski ministrski predsednik Bratianu je danes prišel sem.

POGREB PREZIDENTA HARDINGA.

— San Francisco, 5. avgusta. (Havas.) Po zelo preprostemu obredu v hotelu, kjer je prezident Harding umrl, so prepeljali njegovo truplo na poseben vlak, ki ga odpelje v Washington. Tu se bodo vršile v terek ali sredo pogrebne svečanosti.

NEMIRI NA MADŽARSKEM.

— Budimpešta, 5. avgusta. (Izv.) V mestu je opaziti živahno gibanje nezadovoljnih elementov. Že več dni stavkujoče delavstvo je začelo prirejati demonstracije. Policija je imela v soboto in danes mnogo posla. Prišlo je na več krajih do krvavih spopadov tako, da je bilo mestno poveljstvo prisiljeno s posebnim odlokom zabraniti vse demonstracije in javne shode. Policija je dobila stroge direktive. Od 10. zvečer do 5. jutraj morajo biti zaprte vse hiše in javni lokali. Ker so mašinisti začeli stavko, vozijo direktni brzolajci samo do češkoslovaške meje. — Ustavljen je tudi tovarni promet.

BOMBNI ATENTAT V PORUHRJU.

— Pariz, 5. avgusta. (Havas.) Iz Düsseldorfa poročajo, da je bila med izmenjavno stražo v Stahlfu vržena bomba, ki je ranila 3 francoske vojake, 1 žensko in 1 otroka. Oblasti so na begu aretirale nekakega nemškega dijaka, pri katerem so našle sestavne dele bombe. Francosko poveljništvo je takoj proglasilo nad mestom vojno stanje. Ranjeni vojaki so izven smrtno nevarnosti.

INOZEMSKA NOGOMETNE TEKME.

— Dunaj, 6. avg. (Izv.) Tekma med Red-Star in Slovanom je končala s 5:2 (2:2). Madžarska tekma med avstrijskim in madžarskim klubom 3:3.

— Praga, 6. avg. (Izv.) Pri mednarodni plavalni tekmi sta bila dosežena 2 mednarodna rekorda in sicer na 100 m v 1.33 in 300 m v 4.16.5.

Segajte po tombolskih kartah Društva za zgradbo Sokolskega doma v Spodnji Šiški!

stika, prestrašiti ga hočem z našim živim znanjem, da prekličite svoje jezikovne zablude in da očistite našo sveto indoslovensko jugoslovensko in slovansko ljulike. Pred vsem pa mora preklicati tudi zmešan literarno skrupulo »Martina Krpana«.

»Fej, Martin Krpan,« sikne razkačno zmaj, »umiril je mojega očeta Brdavska.«

III.

Zdaj pa: pst! Odgrniti hočem zagrnjalo, za kojim so Indoslovenci doslej tiščali veliko Levstikovo skrivnost, iz umevnih razlogov, da v robskih dušah slovenskega ljudstva ne razvnamejo starih tradicij jugoslovenske svobodoljubnosti in bojevitosti, da ne zaori po slovenskih dobrih jugoslovenski bojni klic za »staro pravdo«. Indoslovenci so si dobro zapomnili svarilo zgodovine (primerjaj zadnji slučaj bolgarskega tribuna Stambolijskega), da je vedno nevarno in nezanesljivo, izzavati ljudsko bojevitost, kajti nič se ne ve, proti komu se naposled obrne ljudsko orožje. Maščevalni Levstik, zadnji slovenski puntar iz časov »stare pravde«, je namreč zapustil pismo z naročilom: Naj se odpre in prečita na dan svobode, ko zlo mi jugoslovenski narod dunajski in rimski jarem. Indoslovenci so se zvičajno polastili pisma in ga uničili. Izdajali se dobe povsod in tako se je razvedela vsebina. Levstik je baje y skrivnostnem

pismu prisegel, da nikoli ne pozabi ponižanja in trpljenja, ki mu ga je naložila dunajska nemška in rimska klerikalna gospoda, da nikoli ne pozabi ponižanja in trpljenja, s kojim je mučila ista gospoda skozi dolga stoletja njegov ubogi slovenski narod. Da si izlije vsaj nekoliko prekipevaločega žolča, je napisal simbolično satiro »Martin Krpan«.

Živo si predstavite posamne prizore in ošinite jih samo z žarkom logike: ali si morete misliti krutejšo ironijo in jedkejši sarkazem? Ošabno dunajsko cesarstvo nemških grofov naj reši zadnja in najbolj zavržena stvar na svetu in v očeh dunajske gospode: Der windische Hund Martin Krpan? In kak škrat maščevalne logike tiči za krvoločnostjo, da pomori brez najmanjšega vzroka Brdavs, strašen velikan neznanege porekla, vse nemške junake, na zadnje celo cesarjevega sina edincea?

Povest se godi v časih slovenske reformacije in kmetiškega punta za »staro pravdo«. Tedaj je zaplapolala v slovenskem kmetu zadnja iskra jugoslovenske svobodoljubnosti in bojevitosti. Puntar Martin Krpan je bil zaupnik in agitator prvega jugoslovenskega revolucionarnega Ivana Ungnada, ki je po razbitju enotnega jugoslovenskega naroda poiskusi obnoviti staro narodno edinstvo. Premišljeno je opravil Martin Krpan med kmeti zarotniški posel, javno se je izdajal za prismojenega tiho-

Politične vesti.

— Priloga ministrskega predsednika na Bled. Sročil z orientacijo je prišel v Ljubljano ministrski predsednik Nikola Pašić ter je takoj nadaljeval pot na Bled. Danes je bil min. predsednik Pašić v daljši avdijenci pri kralju, ki mu je poročal o tekočih političnih aktualnih vprašanjih.

— Odnos zunanjega ministra v Parizu. Na sobotni ministrski konferenci je bilo tudi govora o potovanju zunanjega ministra v Zenevo in v Pariz. To potovanje ima poloficijski značaj. V Parizu ima zunanjni minister dr. Nišič določiti z merodajnimi krogi svečani sprejemni program povodom oficijelne obiska N. Vel. kralja Aleksandra pri predsedniku francoske republike Millerandu.

— Sestanek ministrskih predsednikov Male antante. Kakor poročajo prški listi, se sestanejo ministrski predstavniki Male antante prihodnje dni v Karlovi hribi. Tja prispeja Bratunju in Pašić.

— Narodni poslanec. Dr. Brejc se je podpisal na Markovem protokolu kot narodni poslanec, dasi je znano, da je bil izvoljen samo kot namestnik. To tolmačijo tudi kot migljaj in napoved posl. Stanovniku, da odloži mandat in se umakne dr. Brejcu. Zlobni jeziki pravijo, da je to popolnoma pravilno, ker je potrebno, da dobi Jugoslovanski klub svojega kazenskega zagovornika. — L. T.

— Ogorčenje prebivalstva proti Turkom. Kakor javljajo iz Prištine, je prebivalstvo priredilo velik protestni shod proti postopanju Turkov, ki so zavratno umorili nekoga na straži stoječega vojaka. Na shodu je bila sprejeta resolucija, ki zahteva strogo kaznovanje zločincev in napoveduje v nasprotnem slučaju ljudsko sodišče. Ves čas je bilo orožništvo in vojaštvo v pripravljenosti, da se ne bi pojavili izgredi proti muslimanom.

— Židovski kongres v Beogradu. Kakor nam javljajo iz Beograda, je bil včeraj otvorjen židovski kongres, na katerem so udeleženi zastopniki židovskih občin iz vse naše kraljevine. Kongres bo trajal 3 dni.

— Beogradska vohunska afera. Včeraj ob 5. popoldne je beogradska mestna uprava izročila Frana Šobota in narednika Lazarevića preiskovalnemu sodišču, ki vodi nadaljno preiskavo zaradi vohunstva in tatvine važnih tajnih dokumentov v ministrstvu vojne in morarice.

— Benešovo poročilo Bethlenu. Iz Budimpešte poročajo, da je ministrski predsednik grof Bethlen dobil te dni poročilo češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša, ki vsebuje sklepe sinajске konference. Nadalje naznanja Beneš, da je dobil od vlad v Bukarešti in v Beogradu naročilo, da naj stopi z Madžarsko v neposredno zvezo ter prosi zaradi tega Bethlena, naj mu naznani, kdaj bi bil pripravljen za pričetek pogajanj.

— Poljski razlašujejo nemška posestva. Poljska je po mirovni pogodbi upravičena izlikvidirati vse nemško imetje na Poljskem, kar tudi dejanski izvršuje. Na Poznanjskem so ustanovili Likvidacijski odbor, ki stavi poljski vladni nasveti prisilne likvidacije nemških posestev. Zadnji čas razvija odbor podvojen delavnost s podajanjem predlogov za razlastitev veleposestev in posestev, katera so po krivici prišla v nemške roke po znani germanizacijski zemljiški predvojni politiki nemške vlade na Poznanjskem.

JULIJSKA KRAJINA.

— Spomenika na Vrh Sv. Mihaela ne bo. Italijani so hoteli postaviti na Vrh Sv. Mihaela, kjer so se vršili izredno hudi boji, velik spomenik tamkaj padlim italijanskim vojakom. Nekaj časa so nabirali prispevke za spomenik, nato pa se je razvil v italijanski javnosti surov boj glede načrta za omenjeni spomenik, prispevki so prenehali in nabralo se je samo nekaj nad 2 milijona, potrebna pa je vsota najmanj 2 milijonov. Vsi tedaj je Mussolini napravil konec sporu s tem, da se je te dni službeno razglasilo, da spomenika ne bo in se je dotični narodni odbor kratkoma razpustil.

— Idrijski rudnik izročen Angležem. Dunajski strokovni list rudniške industrije »Tägliche Montanberichter« poroča, da je Idrijski rudnik oddan v zakup za dobo 10 let neki angleško-ameriški družbi proti letni najemnin 2 milijonov lir. Državni rudnik v Rablju pa hoče italijanska vlada dati v zakup neki angleško-poljski družbi. Poslanec Šček je raditga šel k rudarskemu uradu v Trstu, kjer so mu rekli, da o stvari ne vedo prav nič. Zato se je poslanec obrnil sedaj do osrednjih uradov v Rimu, odkoder pričakuje odgovora.

— Iz Vipavske doline nam pišejo: Boli me srce, ko vidim, kako se mala peščica, kar nas je, cepi v razne tabore. Obistnivo je z veseljem čitalo vabilo na proslavo 60 letnice Dornberške čitalnice. Udeležba je bila velika. Ali zaupanje ljudstva je bilo varano po zahrbiti klerikalni politiki. To tako potrjuje tudi oni Sokoli, ki so razočarani šli domov, ne da bi nastopili. Vi, ki kričite v svet, da bodimo edini in slozni, ravno vi, s svojo zahrbitno politiko razdirate že v enoto strnjene vrste. Dornberška glavnost je pustila v ljudstvu veliko nezadovoljnost, katero bi morali vodilni krogi vpoštevati in nehati s razdorno politiko. Zadnji čas je za to!

Gospodarstvo.

Prof. dr. Fran Eller:

O naši davčni reformi.

(Nadaljevanje.)

V prilogo dohodnini edinki se nadalje navaja, da smore baje sama na bolj enostaven način vse tiste naloge, ki jih sedaj vrše številne donosnice, bodisi skupno z dohodnino. Pri tem se ves problem prikazuje tako, kakor da so naše donosnice zgolj zastarela in preperela navihla, ki se naj spravi v kraj. Tako bi se davčni upravi prihranilo mnogo brezplodnega dela. Ta argument po eni strani pušča dočela iz vida pomen poedinih donosin kot členov smotrenega davčnega sistema, po drugi strani pa silno podcenjuje težkoče, ki so zvezane s priredbo dohodnine same.

Za navedeno stališče so posebno značilne besede, ki jih je v 19. številki letošnjega »Avtonomista« zapisal neimenovan avtor, češ: »Danes ve davkarja natančno, koliko dohodkov ima ali ali oni — ali bi bila res tako težava odpraviti zemljiški, obrtni davek itd. in vse združiti pod enim samim imenom dohodnine.« Kdo bi si mislil, da so baš gospodje avtonomisti v davčnih stvareh takšni goreči centralisti? Če problem nekoliko natančneje proučimo, bi brez dvoma našli, da se marsikateri izmed razlogov, ki ž njimi pobijajo centralizem v državnem ustroju nasprotno, da mutatis mutandis prav dobro uporabljati tudi zoper njih zahtevo po davčni unifikaciji. Smela trditev o vsevednosti »davkarice« je za našo davčno upravo sicer zelo laskava, pa je žal, neutemeljena. Nasprotno je res: davkarja ve prav malo. Ugotovitev celokupnega dohodka kakor osebe je tako težavna in kočljiva naloga, da jo davčni organi le v redkoma rešijo povsem izčrpano in hkratu pravično. Navadno se dohodek ne ceni in tudi ne da ceniti uno acto z eno samo številko nego se mora na dokaj zamuden način približati iz raznih podatkov o posameznih pridobitnih virih, iz številnih dejstev in vnanjih znakov, slično kakor se mozaik sestavi iz poedinih malih kamčkov. Pri tej sintezi, ki skuša iz delcev rekonstruirati celoto, pa finančni upravi nudijo baš donosnine s svojimi že dognanimi davčnimi osnovami silno važno, da, neprecenljivo gradivo, ki bodisi šele omogoča ali vsaj izredno pospešuje določitev celokupnega dohodka. Trud, ki ga ima davčna uprava z donosninami, ni torej za dohodnino izgubljen, marveč služi neposredno v izdatni meri tudi njenim smotom. Čestokrat so donosninski podatki edina uporabna opora, na katero je dohodnino možno oslanjati. Zlasti pri učenitvi prejemkov iz zemljiške posesti hodi dohodnina zelo rada po zemljarinskih berglah. Saj je znana stvar, da se pri nas kot zemljiški dohodek jemlje običajno primerno pomnoženi čisti katastrski donos. Brez zemljarinskih podatkov bi si davčna oblastva s cenilnimi komisijami vred ne vedela v obče pomagati. Nič manjša ni v tem pogledu važnost hišne najmarine ali pridobnine. Iz najmarinskih spisov na pr. more davčno oblastvo na mah točno posneti hišne dohodke. Kajti v najmarinskih napovedih najde podoben izkaz najemnin s podpisanim najemnikov potrjenih, torej že kontroliranih in oblastveno preizkušenih. Vsega tega mu dohodninska napoved ne nudi in lahko nuditi ne more, ker bi inace postala prekomplikirana. Naš davčni načrt se čisto pametno okorišča s tem položajem, postavljajoč načelo, da naj bodo za dohodnino merodajni tisti donosi, ki so se ugotovili kot osnova pri odmeri poedinih donosin. Tako bi se dohodninska priredba v bistvu reducirala na seštevanje in skupno obdačenje delnih donosov ali pramenov dohodka, nič drugače, nego velja to tudi v italijanski ali angleški zakonodaji.

Če torej donosnine kratko malo ukinemo, spravili bi davčne organe ob velik del priredbenih pripomočkov. Ker pa so ti pripomočki tako dragoceni, da se v obče ne dajo pogrešati, bi se seveda vsi pripravljali posli, ki se sedaj vršijo pri odmeri donosin, morali prenesti v dohodninsko priredbo samo. O kakem bistvenem zmanjšanju dela bi potemtakem ne bilo govora. Tako n. pr. bi bilo pridržati zemljarinski kataster in vse obsežne naprave za njegovo stalno razpislovanje. Urediti bi se morala posebna evidenca o stavbah, kakor se sedaj obavlja v okviru zgradarine. In isto bi veljalo glede vseh ostalih davčnih virov. Nobenega teh neobhodno potrebnih poslov bi davčne uprave ne mogle oprostiti, razen če bi se je usmilil sam Bog a posebnim čudežem in bodisi razsvetlil davkoplačevalce, da postane bi več v svojih dohodninskih napovedih in izjavah govorili ničesar drugega kot čisto resnico ali pa razsvetlila davčne organe in jim res podelila vsevednost in vsevidnost, ki jim

pripisuje navedeni citat. Baš potreba po zanesljivih odmerih pripomočkov je med drugim bila vzrok, da si je pruska davčna uprava, ko je odstopila donosnine občinam, ipak pridržala priredbo teh davkov, ker je pač iz dotičnih spisov črpala podatke tudi za svojo dohodnino. Tako torej ta ukinitvev donosin kot državnih davkov ni bila za prusko državo spojena s prav nobenim prihrankom na delu in upravnih stroških. In slično bi tudi naša davčna uprava glede količine dela ne bila kaj prida na boljem. Pač pa bi lahko prišla na slabše glede tehnično praktične razporedbe tega dela. Kajti kar se sedaj opravlja lepo razvrščeno na poedine davčne oblike, bi se poslej moralo opravljati vse na kupu pri dohodnini. Skratka, imamo tu — čeprav v drugem pomenu in obsegu — prav isti problem, ki ga srečavamo v sporih o centralizaciji in decentralizaciji, koncentraciji in dekoncentraciji državne uprave nasploh.

Toda obrazložena pripravljajna vloga, ki jo donosnine vršijo glede na dohodnino, ni glavni motiv njih obstoja, nego je le nekaj posteriornega, je le posledica tega obstoja. Prvotni in pravi njih smoter je, da služijo kot posebni davki na fundirani dohodek. Davčna pravičnost namreč zahteva, da se v obremenitvi razločuje med delovnim dohodkom in dohodkom iz imovine, in, ker so glede tega fundiranega dohodka takisto zopet razlike, vplivajoče na gospodarsko zmoglost, tudi še med posameznimi panogami te vrste dohodka. To skuša mešani sistem, kakor rečeno, doseči s tem, da dotične funkcije razvršča na posebne davke, ki jih čisto naravno po pridobitnih panogah, katerih se tičejo, tudi poimejuje. Tako so nastale zemljarine, zgradarine, pridobnine itd. Za vsako takšno panogo veljajo posebne davčne mere, vsled česar se seveda morajo dotični donosi ugotavljati ločeno in zase. Naposled se donosi vseh panog seštejejo in obdačijo kot celokupni dohodek kakor osebe še s progresivno dohodnino. Na las enako je postopanje pri čistem dohodninskem sistemu z dohodnino edinko. Tudi ondi ni možna drugačna pot, ak se naj primerno uveljavijo razlike med poedinimi vrstami dohodka. Že površni pogled na toli prehlajeno angleško in italijansko dohodnino nam kaže, da nista to nikakšna enotna ali enostavna davka, nego zelo složeni konstrukciji, ki pod eno streho krijeta in združujeta vse one probleme in naloge, katere mešani sistem, če naj se tako izrazim, skuša rešiti po načelu dekoncentracije. Prav tako kakor mi, obdačujejo i Angleži ter Italijani najprej posamezne donose s posebnimi več ali manj diferenciranimi postavki, potem pa še celokupni dohodek. Zato pa je dohodnina edinka izpostavljena nevarnosti, da postane komplicirana, preobložena in da vsled tega tudi ne dopušča pri poedinih vrstah dohodka toli tenkih diferenciacij, kakršne se s pomočjo samostojnih donosin dajo brez posebnih nepravilnosti doseči pri mešanem sistemu. Vsa razlika med obema sistemoma je torej le bolj vnanja, formalna, le bolj vprašanje davčne tehnike. Zategadelj ne uvidevam, zakaj bi lahko mišljeno zapuščali zgodovinsko nam začrtno smer razvoja in izpreminjali uživele davčne oblike, ko pa ni zato prav nobene nujne potrebe. Saj nam vendar ne gre za imena in nazive, ampak za bistvo stvari. Vse nasprotstvo zoper mešani sistem izvira naposled iz načelne napake, da se posamezni davki motrijo čisto izolirano in zase, ne pa da bi se obdržali v vidu njih medsebojni stiki, kakor sledijo iz posebnih funkcij, ki so v vsakem poedinem členu takega sistema namenjene v celokupnem davčnem ustroju.

II.

Drugo važno vprašanje, ki sem ga temu spisu postavil na čelo, se tiče metode, po kateri se izvede naša davčna preosnova: ali v enem samem zaletu ali pa rajši korakoma v posameznih »etapah«. Smotrena rešitev tega vprašanja ni le v interesu državne blaginje, nego je tudi v interesu davkoplačevalcev. Državi gre za to, da ji davčna preosnova čim prej stalno zagotovi primerne poviške davčnih dohodkov. Davkoplačevalci pa bi se s davčno reformo radi prav kmalu iznebili sedanjih neravnovernosti in obremenitvi posameznih pokrajin, a se hkrati zaščitili tudi zoper nevarnost, da se jim nasproti ne neravnovernosti še povečajo ali pa se ustvarijo nove, ako bi se namreč v praksi reforma ne udeležila na vsem državnem ozemlju enako in sočasno.

Naš vladni načrt se je 7. odločno zato zavzel za takojšnjo definitivno odločitev, ki bi se naj uveljavila že s 1. januarjem 1924. torej v najkrajšem času. Samo glede zemljane, ki je v tem času ni načrt mogel prineti, se rešitve ne predlaga zgolj v prihodnosti, po katerem se z

pokrajnah, ki že imajo zemljarinski kataster, primerno povišaj čisti katastrski donos, v Srbiji pa se v naglici izvede začasna katastracija zemljišč po načelih, veljavnih za ostale pokrajine. Sele čez več let bi se naposled pristopilo h končnoveljavi ureditvi za vsa država. Pri tej davčni obliki bi se torej tudi po načrtu izenačenje skušalo doseči polagoma, ker je to pač edino možno pot.

V članku, ki sem ga spredaj omenil, opozarja g. načelnik Vodopivec na opasnosti, ki nam prete od prenaplajnega izenačenja in razvija sam svoj načrt, kako bi se ta naloga dala rešiti bolj počasi in previdno. Sprožil je s tem zadevo, ki je vredna, da se dobro prouči. Ni dvoma, da prehod iz starega v novi davčnopравни red ne bo lahak in da bo tem težji, čim bolj se bo z njim hitelo. Saj gre za obsežne, komplicirane institucije, ki so kakor zlasti dohodnina in imovinski davek, za naše pokrajine deloma popoln novum. Našo davčno upravo čakajo, če se ji res misli takoj obesiti na vrat ves mlinski kamen davčne reforme, zelo težki davei in lahko se pripeti, da nam v prvem hipu popolnoma omaga pod tem bremenom. Kajti novi davki ji bodo razpoložljive sile vezali v toliki meri, da bo od tega trpele celo priredba onih davčnih vrst, ki bi se iz starih sistemov prevzele v več ali manj neizpremenjeni obliki in bi torej same po sebi ne delale davčnim organom posebnih preglavic. Ni nemogoče, da bi v tej ali oni pokrajini prišlo do splošnega zastaja v odmerilnem poslu in vsled tega do občutnih upadkov pri državnih dohodkih. Opasnost take krize bo samo rasla, ako se res hoče vztrajati na toli kratki vacatio legis kot jo predlaga vladni načrt. Potrebna je najmanj enoletna doba, da se vse pripravi, kar je za izvršitev zakona potrebno, in se morejo tudi davčni uradniki dovoljno seznaniti z novimi določbami. No, načrt skuša državno blaginjo zoper najhujše nepravilne zavarovati s posebno odredbo, po kateri se do nove odmere davek vplačuj po zadnjem predpisu, izvršenem še na osnovi starega prava. S tem bi si država sicer zavarovala stare dohodke, toda uhajal bi ji finančni efekt preosnove same. Vrh tega ima ta določba za davkoplačevalce grdo kljuko, ne samo, ker se ne ozira na morebitne kasnejše izpremembe v njih gospodarskem položaju, ampak tudi zato, ker bi za nedoločen čas prav sankcionirala obstoj ječe davčne neravnovernosti in jih pomagala celo še pomnoževati: recimo, da bi se v tej ali oni pokrajini, ki je po veljavnem pravu na bolj, nova odmera zavlačevala in zavlekla ad calendas graecas, v drugi pokrajini s sprejetim in gorečnejim upravnim aparatom pa bi se izvršila pravočasno. Določba ima torej zelo neprijeten priokus, tem bolj, ker v načrtu ni povedano, kako dolgo bi se na ta način smelo vplačevati po starem predpisu, ali bi se končno napravil kak obračun in kako. Načrt ne daje sploh mnogo upanja, da bi se hitro pokazal pravi finančni uspeh preosnove. Davkoplačevalcem pa se prav lahko primeri, da bodo še leta in leta dejansko tičali v starih in morda celo pogoršanih razmerah. Vzemimo samo primer, da se v Srbiji ne posreči kmalu izvesti dohodnino, kakor se ni posrečilo izvesti davka na vojne dobičke.

Reforma v etapah bi nasproti moti, ki se je načrt oklepa, imela vse kako to prednost, da bi davčna uprava mogla prostje dihati in preosnovo provesti v postopnih fazah smoteno ter preudarno. Poedine etape bi se dale bolj pripraviti, izdelati točneje z manjšim naporom in vsaka zase morebiti tudi v relativno krajšem času. Vpraša se pa, ali bi ne bilo treba na končni efekt predolgo čakati, kajti mi smo nestrpi in bi se, kar je čisto razumljivo, radi prej ko prej otrsli pravne in dejanske neenakosti.

G. Vodopivec predlaga, da se reforma izvede v štirih etapah. V prvi etapi naj bi se izenačile samo materialne pravne določbe, osobito davčne stopnje, tistih davčnih vrst, ki se že sedaj v vsej državi odmerjajo prilično po enakih načelih. Tako bi se spravile v sklad naše zgradarine, pridobnine, obče in posebne od podjetij — javno računodajo, rentnine, davek od delovnih zaslužkov pa bi se proširil na vse državno ozemlje. V formalnopravni nem oziru, torej pred vsem glede davčnega postopka z določbami o napovedih, komisijah in priredbenih načelih sploh, o pravnih lekih, o pobiranju in vplačilu davka, morda celo tudi glede ustrojstva davčne uprave pa bi za prvi čas ostali v veljavi še pokrajinski zakoni.

Ta predlog mi, v kolikor obseza tudi občo pridobnino, vzbuja pomisleke. Soglašam sicer popolnoma z zamero, da se obča pridobnina predpisuj enotno od čistega donosa, in torej v Sloveniji ter Dalmaciji iz porazdelbenega (reparacijskega) pretvorila v količinski davek, kar je v ostalih po-

krajinah že sedaj. Zelo pa dvomim, da bi pri tako reformirani pridobnini, čeprav le za krajšo prehodno dobo, prebili s samim izenačenjem materialnopravnih določb. Kaj bi pomagala enotnost davčnih stop, ako bi se hkratu v posameznih pokrajinah ohranili na pr. glede komisij čisto različni za stranke bolj in manj ugodni predpisi, ako bi se v eni pokrajini komisije stavljale z večino iz voljenega zastopstva pridobninskih zavezancev, v drugi pa po načelu paritete med zavezanci in davčno upravo, ako bi v tej pokrajini bil dopusten prisilni vpogled v poslovne knjige, v drugi pa samo fakultativni, ako bi kje veljala splošna investiteljska dožnost in bi ondi bile na razpolago stroge kazenske določbe, drugod pa ne bi bilo enako? V takem položaju bi izenačenje zgolj materialnopravnih določb gotovo ne dovedlo do zaželjene ravnovernosti. Kajti ni dvoma, da imajo tudi vse omenjene formalnopravne odredbe izredno velik, čisto naravno odločilen vpliv na ugotovitev davčnega predpisa. Glede obče pridobnine torej se mi predlog g. V. zdi sprejemljiv le, ako bi se hkrati na kak način zavarovali zoper nevedne materialne posledice formalnopravne neenakosti. O tem še izpregovorim. Pač pa se s predlogom strinjam, v kolikor se nanaša na ostale zgoraj navedene davke, ki imajo to skupno potozo, da ne sodelujejo pri njih komisije, nego leži vsa priredba v rokah davčnih oblastev. Razlike v formalnopravni oziru niso tu tako dalekosežne in marsikaj bi mogla izravnati že sama praksa s primernimi enotnimi navodili.

Končno bi se po Vodopivčevem načrtu v tej prvi etapi izvedla neka začasna izprava tudi še pri zemljariji, ki si jo pa kot najhujši orih hočem prihraniti za pozneje.

III. LJUBLJANSKI VELESEJEM.

III. Ljubljanski velesejem, ki se odpre dne 1. septembra t. l., bo v resnici najslajnejši od vseh dosedanjih. O pomenu in koristi vsrčnega sejma nihče več dvomiti ne more in vsak zaveden trgovec, obrtnik in industrialec mora smatrati velesejem za svojo šolo in v dnevih, ko se isti vrši, za svoj dom. Da bo letošnji velesejem združil večino naših podjetij in predstavil našo celo industrijo, obrt in trgovino, se vidi iz dejstev, da se sejmšče v obsegu 40.000 m² steta že skoro premahno. Prvi prostor, to je prostor v notranjosti paviljonskih zgradb, je že davno do zadnjega kotička zaseden. Enako vsa mesta na prostem. Na razpolago je le še nekaj pokritega prostora ob paviljoni po Din 120 za m². Kdor nanj reflektira, naj se požuri, ker sicer se bo dal inozemstvu na razpolago.

Vseh razstavilcev je do sedaj okrog 700, med temi 120 trgovcev in 152 inozemcev. Drugo je domača obrt in industrija. Inozemstvo po državah: Avstrija 48, Nemčija 37, Amerika (U. S. A.) 8, Anglija 6, Čehoslovaška 24, Francija 20, Belgija 8, Švica 1.

Naše domače gospodarstvo bo pokazalo velikanski napredek od lanskega leta. Predmeti, ki smo jih še lani uvažali, bodo letos razstavljeni že kot izdelki naših domačih podjetij, tako v strojni, elektrotehnični, kemijski ter mnogih drugih skupinah, katerih bo letos 21, in sicer: 1. Strojna industrija. 2. Izdelki iz železa in jekla, puškarstvo, municija. 3. Ostali kovinski izdelki. 4. Poljedelski stroji, poljedelsko orodje. 5. Avtomobili, dvokolesa, pnevmatika, vozovi. 6. Elektrotehnika in razsvetljava. 7. Kozmetika, farmacevtski in kirurški izdelki. 8. Papirna industrija, grafika, kartonaža in pisarniške potrebščine. 9. Pohištvo in stanovanjska oprema. 10. Ostala lesna industrija. 11. Usnje in konfekcija usnja. 12. Tekstilna industrija, tekstilna konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni paramenti. 13. Klobuki, slamniki, košarstvo, veznine, čipke. 14. Lončena roba, majolika, fayence, steklo. 15. Galanterija, bijuterija, draguljarstvo, fina mehanika, optika, gravirji, pasarji. 16. Kemična industrija. 17. Industrija živil. 18. Poljedelstvo. 19. Stavbarstvo. 20. Godala. 21. Razno orodje. — Novost bo letos tudi vrtnarski oddelek z okrog 40.000 cvetlicami, lepimi grmičevjem, najlepšim sadnim drevjem ter najmodernejšim cvetličnjakom. Dalje poljska železnica z lokomotivo na olje, avtomobil s parnim pogonom, najmodernejša opremljena elektrarna, ki bo celo sejmšče oskrbovala z električnim tokom za pogon in razsvetlavo, signalni topiči, signalne elektrone ure s sireno in še cela vrsta drugih znamenitosti. Inozemska industrija bo sodelovala s stroji — najnovejšimi izumi, ki bodo cel dan v obratu.

Ko si bo posetnik vse te čudovite iznajdbe človeškega duha temeljito ogledal, ga bo vabil vinski oddelek na odh. kjer bo pri čaši ruinega vina ozval bil za nekaj ur vzklikanje težave in skbi. Imena znanih vinskih turk (Ospodnja vinarska zadruga za Jugoslavijo — Ljubljana, Gospodarska zveza, Ljubljana, Dolenjski in bizelski vinogradniki Brežice, Krško, Čuček Fr. & Cia, Ptuj

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 6. avgusta 1923.

Fürst & sinovi, Ptuj, Valjak Oturo, Maribor, Buzolčić & Co., Split) jamejo za fino kakovost zlate kapljice. Zabaveželni bo našel razvedrila v baru in varijetetu, pri godbi in petju.

Vsak bo prišel na svoj račun, zato naj tudi vsak poseti III. Ljubljanski velesejem. Permanentna legitimacija, ki da je pravico na polovično vožnjo z osebnimi in brzovalniki, stane Din 50 in se dobi pri vseh denarnih zavodih in pri Uradu Ljubljanskega velesejema. Vstopnice za enkratni obisk po Din 15 pa se bodo prodajale v blaginjah ob vhodih na sejmische.

—g Zboljšana žetev v Jugoslaviji. Inozemski listi prinašajo poročila, da se je na dan dobro letino v Jugoslaviji znatno zboljšala in da se obeta po zadnjih vesteh za 35% boljša letina, kakor je bila lanske leto.

—g Industrijsko-obrtna vzorčna izložba v Mariboru, združena z vrtnarsko, vinarsko, umetniško in gradbeno razstavo. (Od 15. do 26. avgusta 1923.) Vsem razstavljalcem v vednost! Blago, namenjeno za razstavo mora biti najkasneje do 13. avgusta v Mariboru na razstavišču. Za to skrbite, da blago pravočasno odpošljete. Opozorjamo, da je za prevoz razstavnega blaga dovoljen 50% popust na vseh pragoz naše države. Vsaka pošiljatelj mora biti naslovljena na »Industrijsko-obrtno vzorčno izložbo v Mariboru« ter nositi opazko: razstavno blago za Industrijsko-obrtno vzorčno izložbo v Mariboru. Tovornina se plača pri prevozu v Maribor brez popusta, zato pa se blago po razstavi brezplačno odpremi nazaj. Vsak razstavljalac si naj v to svrhu pridrži tovorni list, ki mu služi potem kot izkaz za brezplačni prevoz nazaj. Vse po železnici poslano blago prevzame v Mariboru spedijska tvrdka »Balkan« in ga prepelje na razstavni prostor. Posebne želje glede prevoza naj se sporoče pravočasno omenjeni tvrdki. Dodeljeni prostor na razstavišču je popolnoma prazen in si ga mora vsak razstavljalac sam urediti. Razstavni odbor je za ta dela imenoval oficijelne rokodelce, ki bodo v tem času stalno na razstavišču na razpolago. Vse stojnice morajo biti najkasneje do 14. avgusta ob 18. uri popolnoma urejene. Vsi razstavljalci se pozivajo, da se točno ravna po doposlanih navodilih.

— Oficijelna dela na razstavi. V svrhu enotne izvedbe je pooblastila uprava razstave za izvršitev na razstavi potrebnih del sledeče tvrdke: mizarska dela Joža Volčič, Slovenska ulica 36 in Rudolf Kompara, Maribor, Mejna ulica 6; slikarska dela: Franjo Ambrožič, Maribor, Gradska ulica in Franjo Horvat, Maribor, Slovenska ulica 10; dekoracije in tapetirstvo: Ferdo Kuhar, Maribor, Slovenska ulica 12 in Blaž Jagodič, Maribor, Rotovski trg; okrašenje in rastline tvrdke »Vrt« Džamonja in drugovi, Maribor, Čopova ulica in tvrdka Ivan Jemenc, Maribor, Razlagova ulica. Spedijska tvrdka »Balkan« d. d. mednarodne transporte, podružnica Maribor, Aleksandrova cesta 35. — Legitimacije za polovično vožnjo se daje pri vseh denarnih zavodih in obrtniških društvih in zadrugah ter ostanejo skupno z vstopnino 20 Din. Legitimacije veljajo ob enem kot permanentne vstopnice, kjer ni prodajalec legitimacij, priporočamo, da si jih naroče skupno pri upravi razstave v Mariboru, Cankarjeva ulica 5. — Kino na razstavi. Za časa razstave bo na veseliščnem prostoru urejen kino, ki bo brezplačno predvajal razne gospodarske filme o naši industriji in obrti, poleg tega pa tudi kaj veselja. Ne dvomimo, da bo ta kino velika privlačnost med drugimi zanimivostmi na razstavi. — Vsa pojasnila glede razstave daje edino pisarna razstavnega odbora v Mariboru, Cankarjeva ulica, tel. št. 325, kamor naj se blagovoljno obrniti vsi zainteresenti.

—g Prevoz drv in premoga za kurila. Trgovska in obrtniška zbornica ponovno opozarja vse trgovce, obrtnike in industrije, da naj skušajo po možnosti, da se preskrbijo z zadostnim kurivom na drva in premogu za zimsko dobo že pred prvimi septembrom, ker se bo po 1. septembru po naredbi ministrstva sabračala računalna tovarnina za prevoz premoga in drv po naslednjem višjem tarifnem razredu kot pa v dobi od 1. aprila do 1. septembra.

—g Beogradski velesejem. Prihodno jesen priredi Beograd velik sejem, na katerem izloži poleg domačih tudi mednarodna industrija svoje vzorce. Za ta sejem so se poleg beogradskih industrij in trgovcev zainteresirali tudi pristojni ministri v beogradski občini. Sestavili se je že ustanovni odbor. Med ustanovitelji pa je izbruhnil spor pri vračanju, ali bodi društvo akcionarsko, torej poslovno in dobičkonosno, ali pa navadno brez zasluzka. Podpredsednik ustanovnega odbora g. M. J. Stojanović je že sestavil pravila društva, ki bi se imenovalo »Beogradski zemaljska izložba«. Po teh pravilih društvo ne bi bilo akcionarsko, in bi skrbelo v glavnem za prilaganje sejmov in razširjanje domače industrije. Pred dnevi se je vršilo veliko zborovanje o tej zadevi, pa brez def. zaključkov. V septembru se vrši seja, na kateri se določi definitivna sestava društva. Tudi glede mesta izložbe pokraščeni beogradski velesejema si niso edini. Eni predlagajo prostor za Vajfertovo pivovarno, drugi Zvezdarno, tretji Dirkašice.

—g Dobava plait iz lana in vlakna. Pri direktni državnih železnih v Subotici se bo vršila dne 25. avgusta t. i. ofertalna licitacija za dobavo plait in sicer a) plait iz lana: 400 m v debelini 20 mm, nadalje 300 m v debelini 25 mm, 200 m v debelini 35 mm in 200 m v debelini 53 mm; b) plait iz vlakna: 300 m v debelini 30 mm. Natančnejši podatki so interesentom na vpogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— Vznemirajoče vesti s Triglava. ki se zadnje dni širijo v naši javnosti, so po naših informacijah brez vsake stvarne podlage. O kakšni italijanski okupaciji Triglava ni govora. Poset Triglava je slej kot prej svoboden, na kar zlasti opozarjamo turiste, ki nameravajo napraviti ture v triglavsko pogorje. Vest, da bi bil Aljažev stolp v terek preplešan v italijanskih barvah, je izmišljena. Turisti, ki so bili v terek in sredo na vrhu Triglava, niso videli tu nobenega Italijana in tudi italijanska baraka pod Triglavom na Dolici je bila brez stanovalcev. Tudi govorice, da prihajajo italijanski vojaki že v Aleksandrov dom in na Kredarico, so zlobno zlagane. Uganka nam je, kdo ima interes, da širi takšne tatarske vesti, s katerimi se povzroča samo občutna škoda slovenski turisti, predvsem pa »Slov. plan. društvu«. Skrajni čas je že, da se preneha s tem lahkomišelnim vznemirjanjem naše javnosti, ki nima absolutno nobenega smisla.

— Minister Marko Trifković. Tekom prihodnjih dni prispe na Bled minister za izenačenje zakonov Marko Trifković, da predloži uradniški zakon. Vel. kralju v sankcijo in podpis. Ob enem bo tudi sankcioniran zakon o zavarovanju zoper točo in povodenj.

— Vidiranje potnih listov za Švico. Švicarski konzulat v Zagrebu opozarja, da vidira potne liste samo v predpandanih uradnih urah. Popoldne se bo videlo samo izjemoma za primer bolezni, smrti in drugih neodoljivih potovanj. Ob enem opozarja konzulat vse družbe, katere se bavijo s prevozom izseljencev, da zahteva švicarska vlada za take transporte kolektivni vizum (potrebno je najmanj 30 oseb), zato naj omenjene družbe ne predložijo konzulatu posrednih potnih listov, ampak naj jih pošljejo skupno, zbrane po transportih, pod pogoj, katere film je konzulat svoječasno že priobčil.

— Prehrana pasivnih krajev. Posamezne občine se obračajo na razne oblasti zaradi pojasnila, kaj je z dobavo koroze iz prehranjevalne akcije ministrstva za socialno politiko. Da bodo vse občine o tej akciji na jasnem, sporočamo, da se nahaja koroza za pasivne kraje občine v skladiščih žitnega zavoda v Ljubljani ter jo more dobiti vsaka občina takoj, ko pošlje zavodu izjavo, da se obveže korozo razdeliti med občane in pobrati protivrednost od njih najkasneje do 15. oktobra t. l., in sicer po ceni, kakor jo bo vlada določila. Ker namerava vlada likvidirati prehranbeno akcijo, je v interesu občin, da pošljejo omenjene izjave takoj žitnemu zavodu ali pa Pokrajinski upravi v Ljubljani. Naročila se bodo izvršila takoj, dokler ni zaloga izčrpana.

— Prisilna delavnica za ženske v Begunjah pri Lescah. Ob prevaru je sodna uprava preselila vse prisiljenke, pristojne na slovensko izemlje, iz prisilne delavnice v Lankovcih v begunjsko žensko kaznilnico. Tukaj se je ustanovil zanje poseben oddelček, poseben ločen od kaznilnice. Toda neznanu številu prisiljenk, ki se je bolj in bolj krčilo, ni nič upravicavalo tega posebnega oddelka. Sodna uprava je torej uknila kmalu, že leta 1919. Odselje sploh ni bilo ženske prisilne delavnice v celih državah, dasti je bila in je zelo potrebna. Tega menda ni treba posebej dokazovati. Sedaj je minister pravde zajedno z uredbo o postopanju pri oddajanju oseb v prisilno delavnico ustanovil za vso državo žensko prisilno delavnico v Begunjah pri Lescah. Glej razpis z dne 26. junija 1923 št. 34.744 (št. 237 Urad. lista pokrajinske uprave za Slovenijo). O hišnem redu se izdajo posebna pravila. Že v razpisu pa je določeno, da se ne sprejemajo spolno bolne ženske. Ustanovitve te prisilne delavnice moramo z zadovoljenjem pozdraviti. Saj si ni moč prikriti, da vplivajo povojne razmere še vedno ter bolj in bolj pogubonosno na lahko miselni ženski svet določne vrste, ki mirno in pošteno delo ter mu ni za pošten zasluzek. V tem pogledu je torej začetek za poplavljanje storjen. Vsekakor pa bo po našem mnenju misliti na ustanovitve vsaj še ene ženske prisilne delavnice za naše južne kraje. Kajti izkustva v begunjski kaznilnici kažejo, da Dalmatince, Bosanke, Hercegovke in Črnogorke — to velja menda tudi za Makedonke — ne prenašajo našega podnebja. V kratkem času začnejo sicer zdraveti, a zanje preostrem gorenjskem zraku bolehati in pogosto izgube zdravje in življenje. Opozorjamo na te pojave vse merodajne činitelje.

— K pogojem za koncesioniranje vodne naprave pri Krškem naj zahteva pokrajinska uprava sledeče: Odkar pere Trboveljska premokovna družba premog v potokih, ki se potem izliva v Savo je premenila naš tekoči smaragd v pravo gnojnico. Da je mogla nekdanja delžna vlada pristupiti to hudodelstvo nad lepoto naše domovine, si razlagam le iz pomanjkanja vsakega domoljublja. Če napraviti mesto Zagreb nameravaj pod Krškim, bo za ostajalo v jezenu, ki bo nastalo, še več premogovega prahu, in bo kopanje v Savi izgubilo vso privlačnost; bodočnost Krškega bo uničena, ribolov je že. Zagreb nam obljube postavitev novega kopaljšča, a ga bo treba postavljati, ker ne bo več pripravne vode za kopanje. Zato je dolžnost in naša prošnja do pokrajinske uprave, da stavi Zagreb kot pogoj zaprosene koncesije, da ne bodo postavljeni s name-

stavljenim jezmom že dosti slabši pogoj krške in brežiške kopane sezone. Zagreb lahko doseže popolno ukinitve Trboveljski družbi podeljenega privilegia, ker pri svojedobni podelitvi ni bila zaslišana kot interesentinja hrvatska vlada. Tudi vsi kraji nad in pod Krškim, Zagrebom sami trpe na tej nesnagi. — Krčan.

— Statistika pravoslavne cerkve v naši državi. Srbska pravoslavna cerkva je razdeljena na 27 eparhij, računajoč pri tem tudi temišvarsko in budimsko eparhijo, ki se nahajata izven državnih me. V teh eparhijah je 166 srbskopравoslavnih samostanov z 277 redovniki različnih činov. Bitolski episkopija ima največ samostanov (26). Najbogatejši samostani se nahajajo v karloviški episkopiji, kjer pride na 14 samostanov 44 redovnikov. Število pravoslavnih duhovnikov znaša 2866. Praznih parohijskih mest je še 346. V cel državi šteje 5.529.261 pravoslavni verniki, in sicer odpade na Srbijo in Južno Srbijo 3.360.360, na Črnogorjo 160.551, na Bosno in Hercegovino 827.051, na Dalmacijo 39.205, na Medmurje 1127, na otok Krk 23, na Slovenijo 6627, na Banat 309.002, na Hrvatsko in Slavonijo 658.800 in na Bačko 166.515.

— Najlepši tlak v Ljubljani je asfaltni trotoar ob obeh straneh Gosposvetske ceste, ki bi vzdržal primero s silnimi napravami v tem oziru najbolj oblagodarjenih mest; najslabši pa je gotovo trotoar na Dunajski cesti od Figovca do nove palače Kreditne banke, kjer bi si človek pri belem dnevu lahko polomil nogo. Kdor bi iz tega nepobitnega dejstva utegnil sklepati, da se ljubljanska cestna uprava zanima za popravljanje »kaldrme« na Dunajski c., ta tiči v usodepolni zmoti. Nasprotno: v začetku tega tedna so na številnih vozih pripeljali na Gosposvetsko cesto ogromne kotle, železne droge in drugo ropotilo, ki so jo ob petih zjutraj z infernalnim truščem nagromadili ob južni strani ceste, zgradili so udobne lope, kakor v vojnem času, ter začeli z razdiranjem brezhibnega asfalta. Vsak dan pade nekaj metrov in nadomestil se z novim. Lansko poletje so se zabavali na isti način z asfaltnim tlakom ob severni strani iste ceste, ki je bil prav tak brezhiben in za naše razmere upravljivo uspešen, saj smo cestnih »zaprek« valeni. To aberiststvo razumi, kdor more. Ne glede na vprašanje, iz čigavega žepa se tako nepotrebno delo plačuje, bi si dovolili prebivalci srečne Gosposvetske ceste ponizno vprašanje, zakaj so ravno oni obsojeni na življenje brez spanja. Proti dvem ponoči se iz tamonjih številnih gostiln med kričanjem in tuljenjem malejo domov zadnji pijanci in ob petih zjutraj se že premikajo kotli, mečejo po tleh ogromni železni drogi in skozi priprta okna se valj v spalnice blagodejni vonj gorečih smole.

— Smrtina kosa. V petek dne 3. t. m. popoldne je v Zagrebu v starosti 62 let umrl veletrgovar in trgovec z gasilskim orodjem Fran Samar. Pokojnik je bil rodom iz Ilirske Bistrice na Krasi ter je bil v zgodnji mladosti odšel daleč v svet. Bogat na trgovskih izkušnjah in s svojo podjetnostjo je v Zagrebu ustanovil trgovsko podjetje z gasilskim orodjem. Širok Slovenije je užival dober sloves. Pokojnik je bil tudi zavezan naprednjak.

— Iz traktantskih krogov se pritožujejo, ker se invalidno-trafikanom jemlje odslej 1% zasluzka od prodaje tobaka tako, da jim ostane le še 5%. Sicer poročajo listi, da bi ta 1% prišel v prid invalidom, vendar pa vsi grenko občutijo ta odtegljaj. Tega menijo so, da bi bilo prav, da bi se ob sedanjih dragih dobickeh zviševal, ne pa da se ga jim odjemlje.

— Iz krogov policijskih organov nam pišejo, da bi bilo umestno sedaj po sodni razpravi, v kateri se je pokazalo, kako je z g. okr. pol. nadz. D., da bi g. veliki župan odredil revizijo disciplinarnih zadev že vpojenih ali drugače vsled disciplinarnih kazni trepih policijskih organov v onih stvareh, v katerih je bil disciplinarni referent omenjeni gospod. Pravilo, da vedo za krivice, katere bi bilo treba na vsak način popraviti.

— Pristojbine za uporabo mestnega kopaljšča ob Ljubljani: 1. Kopalna pristojbina za vsako osebo 2 D., 2. uporaba kabin za obleko 2 D., za vsako nadaljnjo osebo 1 D. več, 3. uporaba omaric za obleko v skupnih garderobah za posamezno osebo 1 Din, za vsako nadaljnjo osebo 1 D. več. Občinstvo se opozarja, da pri odhodu s kopaljšča odda ključke pri blagajni. Uradni organi imajo pravico pozvati vsakega posetnika, ki je že 2. uri v kopaljšču, da plača ponovno ali se pa odstrani.

— Razglas o prošnjah dobrovoljcev. Gospod minister Vojne i Mornarice je z naredbo F. D. Br. 29300 od 17. julija 1923 (Služb. voj. list 32) sledeče odredil: Dobrovoljcem, katerim se na podlagi doprešenih dokazil prizna, da so dobrovoljci, se bo od 1. tm. rešitve njih prošnje, odnosno uverenja dostavljalo potom pristojnih vojnih okrogov. Ker se pa Ministrstvu pošilja vsakredno mnogo prošenj, ki se zelo slabo sestavljene in nekolokovane, da se večkrat ne more niti ugotoviti česar žele, brez roistnih in domovinskih podatkov, se vsled tega takih prošenj ne more rešiti in naj dobrovoljci — razven onih, ki prosijo za ustaška uverenja od 1875—1877 l., ker ministrstvo nima njihovih spisov — sledeče postopajo: Da se prošnje od sedaj naprej pošilja neposredno po pošti ministrstvu vojne in mornarice ali potom pristojnih vojnih okrogov, ki jih po vpogledu dostavi ministrstvu in vsled tega ni potrebno, da prošilci osebno prihajajo v Beograd. Prošilci naj v prošnji navedejo točne podatke: Kdaj, komu in kje so se pritrjavili za vstop v srbsko vojsko, pri katerih enotah in kje so služili v prečinski srbski vojski do 18. nov. 1918., kateri so služili pri več enotah, naj označijo po vrsti vse jedinice in navedejo imena četnega komandirja, vodnega oficirja in starešina. Oni, ki

so prišli ob času služenja v vjetništvo, naj navedejo, iz katere jedinice so bili vjeti, kdaj in kje (kraj) v kateri bitki in kdo mu je bil takrat komandir čete, v katerem vjetništvu in do kdaj je bil, v katerem taborišču in kaj je delal, pod katerim imenom in roistnimi podatki se ga je vodilo, priložiti je tudi obljavo, ki jo je prejel od komistie za prejem vjetnikov iz vjetništva. Prošnje naj se podpiše čitljivo z polnim imenom in krstnim imenom očeta, kakor tudi pristavi kraj roistva. Oni, ki ne živijo v roistnem kraju, naj označijo kraj, kjer točasno stalno bivajo, sedanjí poklic in kateremu vojnemu okrogu pripadajo. Te vrste prošnje je treba z 3 Din kolekom kolekovati in priložiti kolek od 10 Din za uverenje. Sirošimaj na pa priložiti ubožni list, ker se v nasprotnem slučaju nekolokovane prošnje ali brez priloženega ubožnega lista ne bo reševalo. Mestni magistrat ljubljanski, dne 30. julija 1923.

— Rane nesreče in neugode. Pri vožnji z avtomobilom se je poskovala nakačarica Antonija Kodrič iz Narodnega doma. Avtomobilu je namreč počilo kolo in se je prevrnil Delci šipe, ki se je ubila, so Kodričevce ranili na glavi. — Anica Duša, Zletna hčerka posestnika iz Malega Mlaččevega pri Slivnici je 4. t. m. padla z voza in je dobila pri padcu težke notranje poškodbe. — Pri prehodu čez železniški tir si je dne 3. t. m. zlomil nogo postajni odpravnik Jos. Zupančič iz Zaloga. — Voz s hodi se je prevrnil dne 4. t. m. v Sent Vidu pri Stični. Pri tem si je zlomil rudarjev sin Jos. Škerl iz Loke pri Trbovljah desno nogo. — Pri podiranju zidarskega odra v Zalogu pri Zelenikih, je padel zidarski vajenec Franc Sloka z odra in si zlomil čeljusti. — Vsi poskočovalci so bili prepeljani v ljubljansko bolnico.

— Celjske vesti. Naše mesto ne dobi falske elektrike. Celjski občinski svet je v svoji izredni občinski seji razpravljaj o zagisuranju električnega toka v zadostni množini mestu Celju in okolici. Razpravljaj o je o treh možnostih zagisuranja toka. Prvi projekt bi bil projekt Zanger, ki namerava v Oplotnici pri Konjicah eksplotirati vodno silo za svoje lastno podjetje, preostanek pa dati na razpolago mestu. Ta projekt pa ne pride resno v poštev. — Falski projekt tudi ne pride v poštev, ker bi bilo treba preveč investicij in bi cela naprava stala mesto prevelikih žrtv, vrhutega pa bi bila napeljava dogotovljena v kakih 10 mesecih. Tako dolgo pa mesto ne more čakati, ker more pred zimo imeti na razpolago dovolj električnega toka, za katerim je vsled razvoja industrije vedno večje povpraševanje. Tudi falski projekt je bil zavrnjen. — Električniski odsek je stavil predlog, naj tvrdka Westen, od katere mesto dobiva tok, poveča svojo električno centralo in zajame mestu 400 kilovotov, katere množina bi zadostovala potrebam mesta in okolice. Tvrdka Westen je na to pristala in so se vršila že tozadevna poganjanja. Tvrdka se je med drugim zavezala, da omogoči do 1. decembra 1923 mestu povisek kvantuma. Pogodba bo mestno občino in tvrdko Westen vezala na tri leta. Občinski svet je ta projekt odobril in bo s tem mestu in okolici brez večje obremenitve zagisurana zadostna množina električne sile. — Tatvina žarnic. Mestni magistrat razglašja, da se zadnje čase večkrat dogajata tatvina žarnic namenjenih javni razsvetljavi. Te žarnice so zaznamovane s črka m. I. R. Občinstvo se pred nakupom takih žarnic svari, kdor pa jih ima v posesti, mu jih mestna elektrarna zamenja do 15. avgusta. — Umrl je v javni bolnici gojenec celjske rudarske šole g. Ivan Knežević. — Mestna kopaljšča so v zadnjih vročih dneh prenapolnjena. Prebivalstvo se pridno poslužuje krasnih savinskih valov, ki so za naše mesto naravnost blagodejni. Tudi tuji, katerih je letos v Celju precej, se pridno poslužujejo cenih in zdravih kopeli v Savinji. — Kongres socialistične stranke Slovenije se bo vršil v nedeljo dne 12. avgusta v Celju. Socialistični dnevnik »Napreje«, kateri je par mesece izhajal v Celju, je nenadoma prenehal izhajati, ne da bi bil preje kaj obvestil svoje čitatelje o vzroku svoje smrti. Kakor vse kaže, je Bernatova skupina v SSJ menda izginila s površja s tem, da je padlo njeno glasilco. — Vino toče v imamo letos tudi v celjski okolici dovolj. Izletniki se jih ob nedeljah precej poslužujejo. Vino se dobiva od 28 kron dalje za liter in je ponekod dobre kakovosti. Vina imajo pri nas še mnogo v kletih, bliža pa se že skoro jesen in tudi letošnja letina ne obeta slabo.

— Pokusite špeciaina vina v steklenicah slovite tvrdke Oturo Valjak, Gradska klet v Mariboru. Dobilo se po vseh hotelih, kavarnah in restavracijah širom naše domovine.

— Potovalne legitimacije za Bratislavski orientalni velesejem (23. VIII. — 2. IX. 1923) se daje v Uradu Ljubljanskega velesejema po 25 KČ.

— Kateri pisalni stroj je najboljši? Na to vprašanje da znan strokovnjak sledeči odgovor: neoporečna istina je, da vsled izvrstne konstrukcije, preciznosti, trpežnosti, uporabljivosti in dobrega materiala, nadkriljuje pisalni stroj CONTINENTAL vsak drug sistem. Pisalni stroj »Continental« je dosegel letno svetovno prvenstvo in je jako razširjen ter se ga najde v vsaki večji pisarni. Samoprodaja za Slovenijo Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. Ta tvrdka razstavi letos na Industrijsko - obrtni razstavi v Mariboru od 15.—26. avgusta, in na velesejumu v Ljubljani.

— Vrhunec fine mehanike pisalnega stroja »STOEWER«, zastopstvo Ljubljana, Šolmanova ulica 67.

— Kino Matka. »Burna preteklost grofice Hallströme. Krasna družabna drama, ki se predvaja do srede 8. tm.

— Kino Tivoli. »Strehožne noče. Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Velesezencionalen družaben film v 5 dejanjih. Predvaja se od danes do srede 8. tm.

— Prodaja ponošenih vojaških oblek perla, buvala in ostalih vojaških pritlikal. Pri upravi oddelka zavoda za izradu vojne odeče v Skopliu se bo prodajalo dne 25. avgusta t. l. potom javne licitacije ponošeno vojaško obleko vseh vrst, nadalje perlo, buvalo ter različne ponošene vojaške pritlikale. Natančnejši podatki so interesentom na vpogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, predpisani pogoj, kakor tudi predmetni material pa pri upravi oddelka zavoda za izradu vojne odeče v Skopliu.

— Otvoritev prometa ekspresnih pošiljk potom Simplon-Orient-Expressa. S 1. avgustom t. l. otvorila je Mednarodna družba spalnih vozov promet ekspresnih pošiljk o 5 do 80 kg potom Simplon-Orient-Expressa, in sicer po sledečem voznem redu: Odhod iz Ljubljane v smeri Pariza v ponedeljek, sredo in petek. Odhod iz Ljubljane v smeri Sofije: v četrtek in soboto. Odhod iz Ljubljane v smeri Carigrada: v soboto. Odhod iz Ljubljane v smeri Temišvar-Bukareste: v torek, sredo, petek in nedeljo. Pošiljke sprejema in vsa potrebna tozadevna pojasnila daje tvrdka Grom, carinsko posredniški in špedicijski biro v Ljubljani, Kolodvorska ulica 41, kot zastopnik Mednarodne družbe spalnih vozov za promet ekspresnih pošiljk. 7977

— Kako posluje Rdeči križ na Dunaju. Neki tesarski mojster v Kouti pri Domažljah je tudi vzel k sebi otroka od Rdečega križa in sicer deklico Adelo Beckovo. Ta se je delala, da je revnih staršev in je nosila razstrgano obleko. Polagoma pa se je izdala, da ima razstrgana krila samo zato, da bi v Čehih dobila novo. Kruh ni marala, češ, da ima doma torte in piškote, kolikor ji drago. Pravila je tudi, da imajo na Dunaju dve skužnini, da hodi frizerka mamico česat na dom itd. Ko je tudi pripomnila, da je židinja, jo je gospodar odslavil s pristavkom, da hoče imeti česko, krščansko de. Poverljivci domačinskega Rdečega križa mu je očitali netaktnost, češ, kaj se je prilavil za otroka, ko ga ne mara. Oče Beckove je veletrgovca s kokosovimi orehi na Dunaju. — O lahkomišelnem poslovanju dunajskega Rdečega križa si napravi vsakdo svojo sodbo. Čehi hočejo česki mladini pomagati, a ne nuditi brezplačno poletno bivanje nemško-židovskemu naraščaju z Dunaja.

— Izletniki iz Švice v Dalmacijo. Švicarski listi poročajo, da je jugoslovensko poslanstvo v Luzernu izdalo švicarskim državljanom že toliko število vizumov za potovanje v Dalmacijo, da danes visoko nadkriljuje število iz prejšnjih let. To je plod prvega uspešnega švicarskega izleta v Dalmacijo, za katero je znal švicarski konzul v Zagrebu zainteresirati javnost v svoji domovini.

SLAVNOSTNA OTVORITEV NOVOZGRAJENEGA KOPALJŠČA NA LJUBLJANICI.

Včeraj v nedeljo dopoldne je župan dr. Ljudevit Perič v navzočnosti številnih občinskih svetnikov ter raznih odličnih funkcionarjev otvoril novo kopaljščo na Ljubljani. Župan je izjavil:

»Iskreno me veseli, da se je nam tedaj tako kratkega časa posrečilo zgraditi tako lepo kopaljščo. Kljub temu, da imamo v Ljubljani dve reki, do danes mesto še ni imelo primerne kopaljšče. Kopaljšče v Kozljah smo morali iz higljenških vzrokov, zapreti. Kopaljšče bo kakor je razvidno, skoraj premajhno in ga bo drugo leto treba povečati najmanj za še enkrat. Župan se je nato zahvalil dr. Breclju, ki je z vso vmeno podpiral načrt, da se zgradi ta za Ljubljano vevaležna higljenška inštitucija in inženirju Stembovu, stavnimim mojstrom in delavcem. Po županovem govoru je godba zaigrala himno »Bože pravde«. Vzporedno z otvoritvijo kopaljšča pa je priredil »S. K. Primorje« pavalno tekmo, katere se je udeležil tudi S. K. Ilirija. Tekma je uspešna prva dobro in so doseženi časi za to prvo letošnje prireditve še precej ugodni. Arrangement tekme pa ni bil povolen. V nastopnem prireditelju sledeče rezultate spavalne tekme: 1. 400 m moški, presto: 1. Leskovec Jos. (Ilir.) 8:17, 2. Pippenbacher D. (Ilir.) 8:19, 3. 100 m moški, presto: 1. Primorje, 2. Ilirija, 3. Primorje II. 1:39, 2. Pippenbacher (Ilir.) 1:41, IV. 200 m moški presto: 1. Virant J. (Ilir.) 4:29, 2. Poženel (Ilir.). V. 50 m junorji: 1. Erbežnik Drago (Pr.) 40—, 2. Kramaršič Božo (Ilir.) 3. Pinter Slavko (Ilir.) VI. skok: 1. Vodišek (Ilir.) 70 točk, 2. Potokar (Ilir.) 69 in pol točk, 3. Poljanec (Ilir.) 66 in pol točk. VII. Waterpolo: Prim.: Ilirija 3:1. VIII. 100 m dame: 1. Erbežnik Ema (Pr.) 2:4, 2. Prekuh (Ilir.) 2:45, IX. 50 m dečki: 1. Erbežnik Drago (Pr.) 39—, Zanimivo je, da je plaval za celo sekundo bolje, kot preje isto progo pri junorjih. 2. Šramel (Pr.) 40—, 4 X 50 predpisana moška štafeta: 1. Prim. 2. Ilir. XL 100 m moški hrbtno: 1. Appel (Ilir.) 1:42, 2. Sanci (Pr.) XII. 300 m dame: 1. Erbežnik Ema (Pr.) 7:7, 2. 10 letna Dora Sturz (Ilir.) 3. Zupančič Helena (Ilir.) Mala Dorica je izborna pavalca. XIII. 100 m moški, sprint (seniori): 1. Jakli (Pr.) 1:38 in 2/3, 2. Leskovec (Ilir.) 1:40. S tem je bila tekma zaključena. Na obeh bregovih se je nabralo med tekmo številno občinstvo, ki je z zanimanjem opazovalo vodni boj. Tudi župan dr. Perič je dalje časa sledil pavalnim točkam.

NEKAJ O KOPALJŠČU.

Kopaljšče leži na levi strani Ljubljane in je jako lepo izdelano. Dohod do kopaljšča je po izlaski cesti in ni baš najdelejši. Bilo bi umestno, da se napravi čez Ljubljanico provizorna brv, da bo dohod udoben. V ostalem je kopaljšče precej moderno urejeno, ima svoj bufet poleg skupnih, še 84 separatnih kabin, deske za solenjenje, pečeno kopal ter razne udobnosti. Vodni bazen je razdeljen na moški in ženski oddelček, slednji pa ima še odreden prostor za otroke. Skratka je kopaljšče, ki je bilo zgrajeno v tem kratkem času zelo dobro in je v njim Ljubljana pridobila inštitucijo, ki jo je že kravo potrebovala.

SPOMINJAJTE SE »DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA«

St. Cirkovič:

Konkordat z Vatikanom.

(Konec.)

Po vseh predpisih o katoliški cerkvi v posameznih pokrajinah naše kraljevine, si je država vedno pridrževala poslednje, najvišje in odločilne pravice glede imenovanja nadškofov, škofov in ostalega katoliškega ordinarijata. Z ozirom na svoje interese si je država vedno pridrževala pravice suverene definicije katoliškega imenovanja. Katoliški cerkvi je pripadala in pripada še sedaj iniciativa pri imenovanju cerkvenih organov, ona tudi lahko predlaga svoje kandidate, toda ako je država odnošno odgovorna državnica spoznala da gotovi politični ali javni razlogi nasprotujejo imenovanju določenih kandidatov, tedaj je imenovanje in namestitev izključeno Soglasje državne oblasti je bilo vedno in po vseh predpisih absolutno potreben materialni faktor pri imenovanju organov katoliške cerkve, zlasti onih višje stopnje. Tako določa čl. 4. srbskega konkordata, čl. 2. črnogorskega konkordata, § 1. in 2. avstrijskega zakona z dne 7. maja 1874 leta, navedba »gemeinsames Ministeriums« za Bosno in Hercegovino z dne 23. aprila 1855 leta in čl. 18 avstrijskega konkordata iz leta 1855.

In brez dvoma je v tem vprašanju javni interes preveč merodajen, da bi se mogla katerakoli sodobna država odreči tej pravici in prepustiti papežu pravico imenovanja organov katoliške cerkve, še manj pa država, kjer je katoliški cerkvi priznan javno-pravni značaj, kakor je to pri nas. Odredbe o tem nahajamo v vseh konkordatih in konvencijah z Vatikanom in odgovorne državne vlade so po svojih državni organi, ki so konkordate sklepali, vedno rezervirale omenjeno pravico. Pri nas je temu vprašanju posvečena posebna pozornost in zavzelo se je popolnoma pravilno in opravičeno stališče, da se tudi v bodočem konkordatu z Vatikanom kakor tudi po dosedanjih predpisih, rezervira državi pravica reprezentativnosti pri namestjanju nadškofov in škofov in zahteva od merodajnih katoliških cerkvenih organov, da pri imenovanju predložijo kraljevski vladi imena kandidatov. To je potrebno, da se ugotovi, kakor je bilo določeno tudi po dosedanjih predpisih, da-li obstoje politični razlogi, ki bi nasprotovali imenovanju in namestjenju določenih kandidatov.

Prav tako je država javno zainteresirana tudi glede ustanavljanja novih škofij in župnij ter razporedbe starih. Te javno-pravne akte so mogli katoliški cerkveni organi izvrševati vedno samo sporazumno z državo (§ 20 avstr. zakona iz leta 1874, čl. 9 srbskega, čl. 6. črnogorskega konkordata). Seveda se bo to vprašanje v istem smislu uredilo tudi v bodočem konkordatu.

Z odredbami mednarodnih pogodb in zakonskimi predpisi je priznana katoliški cerkvi kot juridični osebi gotova imovinska avtonomija, ki je ponekod širša, ponekod pa ožja, toda nikjer popolnoma neodvisna. Ona si lahko pridobiva lastninske pravice pri premicninah in nepremicninah ter ima v tem oziru tudi užitniške in upravne pravice. Država štiti in brani nedotakljivost imovine katoliške cerkve prav tako, kakor imetje ostalih državljanz. Toda po vseh obstoječih predpisih je ta zasebno-pravna pravica priznana katoliški cerkvi samo pod enim pogojem: da država po svojih organih nadzira upravo cerkvenega imetja, fondov in vseh drugih cerkvenih dohodkov in izdatkov. O tem govore odredbe 7. poglavja avstrijskega zakona z dne 7. maja 1874 leta, čl. 16 in 17. srbskega konkordata, čl. 718 imovinskega zakona za Črno goro, na Hrvatskem in v Slavoniji pa je bilo ustanovljeno celo su tu svrhu naročito zemaljsko poverjenstvo za popis dohodaka katoliških cerkvenih nadarbinaz.)

Ta pravica imovinske avtonomije pod državnim nadzorstvom bo ostala seveda tudi nadalje in sicer v toliko bolj v kolikor bi država z ozirom na javno-pravni položaj katoliške cerkve in zvesta ideji enakega stališča napram vsem cerkvam tudi s svoje strani denarno podpirala materialne in stvarne zahteve katoliške cerkve ter njenih organov, kar država v veliki meri že dela in kar bi se sicer iz dohodkov in virov cerkve same ne moglo vršiti. V prejšnjih časih,

ko je imela popolno premoč nad državo, je imela katoliška cerkev sredi prošega stoletja v času sklepa avstrijskega konkordata 1855 leta suvereno in neposredno pravico nadzora nad vzgojo sploh in poukom mladine v vseh šolah. Po čl. 5. tega konkordata je morala biti celokupna vzgoja v vseh javnih in zasebnih šolah v skladu s katoliškim veroukom (omnes juventutis institutiones in scholis tam publicis quam privatis conformiter erit doctrinae religionis catholicae). Škofje in njihovi pomočniki so imeli pravico cenzurirati vse tiste knjige, ki so po njihovem svobodnem mnenju škodljive za katoliško vero.

S tem da je bil omenjeni konkordat ukinjen, katoliška cerkev ni samo izgubila v bivši avstro-ogrski monarhiji vse svoje premoči nad državo, nego so ji bile z zakoni, ki so zavzeli mesto konkordata in ki še sedaj veljajo, odvzete tudi premnoge pridobljene pravice, zlasti glede suverene in neposredne kontrole nad šolskim poukom in vzgojo mladine. Z odredbami avstrijskega zakona o razmerju med šolo in cerkvijo (Gesetz wudurch grundsätzliche Bestimmungen über das Verhältnis der Schule zur Kirche erlassen werden) z dne 25. maja 1868 leta, ki danes velja v Sloveniji in Dalmaciji, se je šola docela emancipirala od katoliške cerkve in celokupna vzgoja ter prosvetno delo med šolsko mladino je bilo podrejeno izključno nadzorstvu državnih prosvetnih oblasti. Isto je bilo storjeno tudi na Hrvatskem in v Slavoniji s šolskim zakonom z dne 31. oktobra, ki ga je sprejel hrvatsko-slavonski sabor. Samo v Vojvodini pod madžarsko upravo je mogla katoliška cerkev obdržati pravico nadzora nad poukom in ljudskih šolah. Z ozirom na predstojajoči konkordat z Vatikanom so merodajni krogi pri razpravi o pravicah katoliške cerkve posvetili sedaj veliko pozornost tudi temu zelo važnemu, delikatnemu in kočljivemu vprašanju o pravici nadzora katoliške cerkve nad verskim poukom in šolah in namestjenjem katehetov. Radi svoje važnosti bi moralo biti to vprašanje rešeno na generalni način in potem konkordat-ske odredbe, potem medsebojnega sporazuma obeh prizadejanih strank. Na tem mestu je treba poudariti, da od države ni mogoče zahtevati več nego je bilo katoliški cerkvi priznано po obstoječih zakonih in česar država ne priznava niti ostalim, v čl. 12. ustave priznanim konfesijam.

Z ozirom na teritorialno hijerarhično neurejenost, ki je nastala za katoliško cerkev v zvezi z izpremembo političnega položaja po vojni in ustanovitvi naše države, je neobhodno potrebno, da se čim prej reši oba tozadejna momenta: zunanji in notranji. Ne normalno in z ozirom na suverenost naše države nemogoče stanje v Vojvodini in deloma v Sloveniji ter Dalmaciji, da tuji katoliški ordinarijati iz inozemstva izvršujejo javno-pravne funkcije na našem ozemlju, je treba čimprej odpraviti bodisi s konkordatom ali pa na kak drug način. Noben del ozemlja, ki je v sestavi naše države, ne sme biti podrejen v nobenem, pa tudi ne v cerkvenem oziru jurisdikciji iz inozemstva. Istotako je nujna potreba, da se v notranjosti države potom racionalne reforme reši vprašanje teritorialne razmejitve škofijskih ordinarijati in sicer z ozirom na hijerarhično-teritorialno organizacijo katoliške cerkve, ki se mora priznati.

Vse do sedaj navedeno predstavlja samo majhen kompleks vprašanj, ki so med mnogobrojnimi važnimi in pomembnimi vprašanji zelo delikatna in kočljiva (kakor n. pr. vprašanje službe božje v staroslovensčini, pokret narodne cerkve na Hrvatskem), ki so na dnevnem redu in čakajo svoje rešitve bodisi, da se čimprej sklene konkordat z Vatikanom ali pa na kak drug način. Na kraljevi vladi in njeni smotreni notranji in zunanji politiki je ležeče, da potom sporazuma in konkordata z Vatikanom čim prej spravi s sveta nenormalno in neurejeno stanje glede pravnega položaja katoliške cerkve v naši državi. Zgodovina dokazuje, da od verskega miru v državi zavisi v veliki meri tudi njen boljši razvoj in napredek.

*) Službeni Vjesnik Nadbiskupije Zagrebačke, Zagreb 2. sprnja 1914.

Kultura.

— K umetniški družavi kluba »Vesna« Bledu nam se poročajo, da se ne bo vršila v Zdraviliškem domu, nego v veliki dvorani Kazine. Za razstavo vlada na Bledu veliko zanimanje. Otvoril se kakor smo že poročali, 8. tm. s umetniško soarejo, pri kateri sodelujejo gđ. Stiličgova ter g. Križaj in Šimenc.

— »Lanval« v ljubljanski operi. Ravateljstvo državne opere v Ljubljani je došlo pravico za vpriporitev sinfonične legende »Lanval« dunajskega komponista J. Rinaldini-Dasietla, ki se je igrala pred kratkim na nekem koncertu na Dunaju.

— »Vigilia«. Lovro Matačić, dirigent naše ljubljanske opere, je spisal misterij (poezija in godba) pod naslovom »Vigilia«. ki se vpripori v prihodnji sezoni. Matačić je pričel svojo karijero kot pevski deček nekdanje dunajske dvorne kapele in je že v svojem 16. letu napisal neko orkestrsko fantazijo, ki se je igrala v dvorani dunajskega »Musikvereina«. Matačić, ki šteje danes šele 25 let, je deloval nekaj časa tudi na operi v Kölnu in je napisal že več z uspehom vpriporjenih muzikalnih del.

Glasbeni vestnik.

— Pevski zbor »Glasbene matice«. V torek, dne 7. tm., točno ob 6. uri in pol kratka pevstva vaja za mešani zbor. Vadihli bomo le nekaj zborov za koncert, ki se vrši isti večer ob 8. uri v veliki dvorani hotela »Union«. Pol ure pred pevsko vajo važna seja odbora! Tajnik.

Sokolstvo.

— Sokol v St. Vidu nad Ljubljano proslavi v nedeljo 12. avgusta ti. svojo 15. letnico. Ob 4. uri popoldne pričete javne telovadbe, potem ljudska veselica. Svirajo godba »Zveze Jugoslovanskih železnčarjev«. Zdravilo!

— Telovadno društvo Sokol v Semčih razpisuje, da je svojo že objavljeno prireditve preložilo na dan 3. septembra ti.

Turistika in sport.

DOMAČE NOGOMETNE TEKME.

— Ljubljana, 5. avgusta. Jadran : Hermes 3 : 2. (Priateljska tekma).

— Zagreb, 5. avgusta. Prvenstvena tekma Hašk : Concordija 0 : 0. Gradjanski : Sparta 2 : 0.

— Zagreb, 5. avgusta. Po dosedanjih rezultatih za prvenstvo ZNP postane prvak Gradjanski. Gradjanski ima do sedaj 6 točk Za drugo mesto se boriha Hašk in Concordia in enako število neodločenih iger ozi. enako število golov. Odločilna bo tekma obeh društev s Sparto.

Lahkoatletične tekme v Zagrebu.

— Zagreb, 5. avgusta (Izv.). Rezultati lahkoatletične tekme so: tek na 100 m Spahić 11.4, 200 m Mac 24.3, 400 m Kojić 50.2, 800 m Butković 2.14, 1500 m Butković 4.36.4, 5000 m Silvarij 19.10.15. Kroglja: Leandro 11.26 m, disk: Spahić 36.15 m. Kopeje: Gašpar 49.40 m, skok na višavo Jakupić 170.75 (nov jugoslovanski rekord), skok v daljavo Spahić 6.60 m (nov jugoslovanski rekord), skok s palico: Kovačić 3.05 m (nov jugoslov. rekord).

Stafeta 100, 200, 300 m: Hašk 2.15.2, drugi Gradjanski.

Društvene vesti.

PETINDVAJSETLETNICA »SLOVENSKEGA ZIDARSKEGA IN TESARSKEGA DRUŠTVA« V LJUBLJANI.

Na svečan način je včeraj, v nedeljo, praznoval petindvajsetletnico svojega obstoja in razvija praporja »Slovensko zidarsko in tesarsko društvo« v Ljubljani. Program svečanosti je bil izredno bogat. Dopolnili obhod društva po mestu je povsod, koder se je pomikal veliki sprevod društvenih članov, prijateljev društva ter drugih strokovnih korporacij, vzbujal med občinstvom splošne simpatije. Tudi na svoj kongres došli jugoslovanski učitelji so v velikim zanimanjem spremljali sprevod ter po vpraševali, kakšne cilje zasleduje društvo. Pojasnilo se jim je, da je to staro slovensko strokovno društvo, ki je akrelbo, da se je v Ljubljani dvignil in organiziral slovenski zidar in tesar kot obrtnik, in da se je znal osamovoljiti, dočim mu je popreje tujec izpodjedal domači zaslužek. Dopolnje je društvo imelo svečan občni zbor, ki je bil mnogokratovno in sijajno obiskan. Popoldne je društvo v švicariji pridrilo dobro uspešno veselico. O občnem zboru pričobimo jutri dalje poročilo.

— Zdravnik Peti škof jugosl. lekar. društva v Beogradu se vrši v dnevih 16., 17. in 18. sept. ti. v Subotici s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora. 2. Volitev predsednika in proglašenje odbora. 3. Stanovska vprašanja. 4. Predlogi. Strokovni referati o šolski higijeni, o higijeni obrtnih vajencev in mladih delavcev, usta-

nove za fizično in moralno vzgojo omladin. Člani, ki se žele skupa udeležiti, naj pošljejo svoje prijave do 15. avgusta Slov. zdrav. društvu v Ljubljani ali pa naravnost Jugoslov. lek. društvu v Beogradu. Eventualni predavatelji pošljejo svojo prijavo direktno Jugosl. lekar. društvu. Odbor.

— Ekskurzija kluba trgovskih akademikov. K. T. A. naznanja svojim članom, da se sprejemajo priglasit za poučno ekskurzijo še do inkluзивe 9. tm. Program bo v osnovnih obrisih sledeč: Ljubljana-Karlovac-Caprag-Nova Kapela-Osljek po Donavi preko Novega Sada in Beograda do Prahova. Nato z železnico preko Negotina, Zaječara v Niš in Skopje ter nazaj. Ogleđali si bomo v kolikor nam bo mogoče najvažnejša industrijska podjetja ter trgovske in gospodarske ustanove ob tej progi. Ker ni bilo mogoče vsakega posameznika posebej opomniti na to ekskurzijo, se tem potom članstvo nanjo še enkrat opozarja. Z ozirom na to, da bomo imeli 9/10 popust pri vožnji, bo ta stala nekaj nad 150 Dln. Udeležencem priporočamo naj si vzamejo seboj primerne provianta, glede denarja pa naj si vsakdo preračuna za 20 dnevno oskrbo. Vendar čimveč — tem bolj! Pred odhodom se udeležencem razdele že došli klubovi znaki. Oddidemo v sredo 15. avgusta s večer z južnega kolodvora. Nadalnje prijave sprejema Frano Zalar, Resljeva cesta, 25/II.

Borzna poročila.

— Zagreb, 6. avg. (Izv.) Zaključek. Devize: Newyork 94.50, 93.25 (črk.), Curih 16.825, 16.785, Paris 5.425, 5.450, London 429.—, 430.—, Berlin 0.065, 0.075, Dunaj 0.1325, 0.13225, Praga 2.75, 2.76, Trst 4.07, 4.08, Budimpešta 0.50, 0.55.

Elektri. 7% investicij. drž. poso. od 1. 1921 72.— Ljublj. kred. banka . . . 232 1/2—235, Prva hrv. štedionica . . . 1197 1/2—1200, Hrv.-slav. zemlj. hipotekarna banka

v Zagrebu . . . 102—104, Hrv. esk. banka, Zagreb . . . 175—177, Jugoslav. banka, Zagreb . . . 162 1/2—166, Trbov. prem. društvo (2 zaklj.) 900—1000, Eksploatacija . . . 262 1/2—265, Guttman . . . 1250—1330, Slavonija . . . 295—298.

— Curih, 6. avg. (Izv.) Današnja predborza: Beograd 5.95, Berlin 0.0005, Amsterdam 219.50, Newyork 5.575, London 25.48, Paris 32.45, Milan 24.17, Praga 16.35, Budimpešta 0.032, Bukarešta 2.80, Sofija 5.15, Varšava 0.0023, Dunaj 0.007825, avstr. žig. krone 0.0079.

— Trst, 6. avg. (Izv.) Današnja predborza: Beograd 24.40 — 24.60, London 105.15 — 105.50, Paris 133.25 — 134.25, Curih 410 — 413, Berlin 0.0175 — 0.0225, Dunaj 0.03225 — 0.0325, Praga 76.25 — 77.75, Newyork 23 — 23.10.

Razne stvari.

— Proces lorda Douglasa. Poročali smo že o zanimivem procesu, ki se je vršil nedavno v Londonu in zanimal vso angleško javnost. Lord Douglas je tožil dnevniki »Morning Post«. V svojem listu »Plain English« je lord hotel odkriti udeležbo židov pri vseh važnih dogodkih zadnjega časa. Jasno, da je bil ta list obsojen za to na siromasno životarenje in je izhajal samo v 3 tisoč izvodih. Nihče ga ni hotel podpirati in nihče ga ni upošteval. Lord Douglas ni bil posebno priljubljen, dasi je bilo na njegov list naročeno 80 članov zgorne zbornice. Lansko leto pa je konservativni »Morning Post« preobčil odprto pismo uredništvu židovskega glasila »Židovska Straža«. V tem pismu je bila med drugim tudi fraza »Ljudje, kakor T. Crossland in A. Douglas nimajo sedaj plačanege povoda, da bi iskali žalitve proti Židom«. Ta fraza je bila povod za proces »Morning Post« bi se bila lahko izognila procesu in solidnim stroškom, ker bi mogla izjaviti, da je natisnila pismo »Židovske Straže« tako, kakor priložbe vse druge dopise. Toda izbrala je drugo pot. Prevzela je odgovornost za omenjeno frazo židovskega lista kakor za svojo. Imela je pri tem svoje posebne račune. Antisemitki list je imel stare račune z lordom Douglasom. Zastopstvo pred sodiščem je bilo poverjeno židovski advokatski firmi, ki je delegirala k razpravi svojega najboljšega advokata. Razumljivo je torej, kako se je razvil proces. Douglas je med drugimi obtožbami trdil, da je bila prerana smrt lorda Kitchenerja delo židovskih rok. Skleceval se je pri tem na polkovnika F. Gerald, bivšega odjutanta lorda Kitchenerja. Po izjavi sira D. Rossa, ravnatelja vojne izvidnice, je F. Gerald delal nekoč: Lord Kitchener bo moral priznati, da so židje vojno predvideli, začeli in vodili, da bi proslavili židovsko pleme. Ko je lord Kitchener čul te besede, je dejal: Menim, da je najboljša kri Angleške previsoka cena za plačilo židovske proslave. Ta izjava je pomenilo po mnenju lorda Douglasa smrtno obsodbo nad lordom Kitchenerjem.

Douglas je še pripomnil: Kitchener je bil ubit, da bi mu preprečili potovanje v Rusijo. Ako bi on prispel tja, bi se vsa zgodovina okrenila drugače. V Rusiji bi ne bilo boljševiške revolucije in vojna bi se skrajšala za 2 leti. Oni, ki so ostali pri pomorski katastrofi živi, so izgubili. O njih se ni čulo ničesar več. Nihče ni poizkušal odkriti to strašno tajno. To pa, kar se je storilo, je ostalo brez uspeha. Z enim mahom je bil odstranjen človek, ki je stal na poti k ruski revoluciji. Angleška vlada ni storila ničesar, da bi posvetila v ta čudni dogodek. Isto je storil tudi Douglasov advokat. Sel je mimo tega tajnstvenega slučaja, kakor da bi se ne bilo zgodilo nič posebnega. Tajna tragedija Kitchenerjeve smrti je ostala tajna, kakor je bila pred procesom. Prav tako je bilo tudi glede Churchillja. Lord Douglas je trdil, da je bilo prvotno poročilo angleške vlade o pomorski bitki pri Skageraku sestavljeno s pomočjo Churchillja. To poročilo je bilo sestavljeno tako, da je v prvem hipu vzbudilo tudi v Zedinjenih državah prepričanje, da je smaga nad angleškim brodomjem popolna. Churchill je baje dobil za to žida Sassuna, Lloyd-Georgejevega tajnika, 40 tisoč funtov. Takoj nato je sledilo novo poročilo angleškega admiralstva o isti bitki. Tečaj angleškega denarja, ki je zastran prvega poročila v Newyorku zelo padel, se je takoj dvignil in angleška vlada je zaskrblila pri tem 38 milijonov funtov. Angleško ministrstvo pa se je baje izgovarjalo, češ, nam je potreben denar za vojno in mar ni vse ono, odkod ga dobivamo.

Douglasov advokat ni zahteval dokazov za trditve svojega klijenta. Zadovoljil se je s površnim vtisom: lord Douglas je imel dovolj podlage za svoje izjave in je postal korrektno. Porotniki so bili na njegovi strani in obsodba je bila izrečena v škodo »Morning Post«, ki mora poravnati stroške. Sploh je bilo opažati tendenco, da se ne priprtega zadeva čim prej in brez posledice poravnata. Sodišče je storilo vse mogoče, da bi zloglasne trditve ne prišle v javnost in da bi jih nihče podrobno ne komentiral. Proces, ki krile v sebi marsikaj neznanega in zagonetnega iz nedavne prošlosti angleške zunanje politike, so potlačili in omejili na običajno tiskovno obravnavo. Zanimivo pa je, da trditve lorda Douglasa o zagonetni vlogi židov v svetovni vojni in ruski revoluciji ni nihče stvarno izpodbijal. Tudi očitek glede špekulacije angleška vlada ni zavrnila. Mnogo je poklicanih, toda malo izvoljenih, ki bi videli, kaj se godi za kuhinjski mogočnejev tega sveta.

• Ornitologičen državni zavod v Českoslovaški. V Lednici pri Mikulovu na južnem Moravskem se vršijo priprave za zgradbo državnega ornitologičnega zavoda. Okolica omenjenega kraja je za stavbo podobnega zavoda jako ugodna, ker se tam rado pomudi mnogo ptičev, kadar se selijo v južne kraje ter od tam nazaj v severne dežele. To bo prvi zavod podobne vrste v republiku. Druge države imajo take naprave že daljšo dobo. Njih namen je organizirati zaščito ptičev z znanstvenega stališča. Za to vprašanje se živo zanimata Masarykova akademija dela ter namerava postaviti podoban zavod tudi v Pragi. Idealen program ter deloma tudi organiziranje takega zavoda je napravil prof. Julij Janda, znan poznavalec ptičev.

• Preveč skromna izobrazba. K vojvodi Roguelauru je bil povabljen tudi zelo neizobražen častnik. Govorili so o Aristotelu in rekli, da je v njem več jako znamenitih stvari. Mislili so seveda na njegova dela. »No, kaj pa pravite Vi«, vprašalo častnika. »Pravim, da je vse polno ljudi, ki trdijo, da so bili v Aristotelu, pa niti ne vedo, kje da je.« Misli je, da je Aristoteles kako mesto.

— Koliko žita bo pridelala Poljska. Letošnja letina ob na Poljskem v splošnem dobra. V kolikor je mogoče izračunati sedaj, ko je žito že večinoma na polju in izpostavljeno vremenskim neizodam, bo Poljska pridelala v letošnjem letu 14 milijonov kvintalov pšenice, 55 1/2 milijona rži, 14 milijonov ječmena in 27 1/2 milijona kv. ovsa. Ako ne bo do žetve v večjem obsegu toče ali suše, bo Poljska preskrbljena letos z žitom tako, da ji ga ne bo treba uvažati iz drugih držav.

• Nova ekspedicija na Mount Everest. Kot poročajo londonski listi, je iz članov »Royal Graphical Society« v Londonu obstoječi izpraševalni odbor za ekspedicijo na Mount Everest sklenil, da se bo vršil v početku leta nov »naskok« na »strehu sveta«. Ekspedicija bo odšla že v mesecu januarju. Povzpetje na giganta zemlje pa se bo pričelo pred nastopom deževne dobe, ki se v višjih regijah spremeni v sneženo. Na čelu ekspedicije stoka zopet Finch in Mallory, ki sta se odlikovala pri zadnji ekspediciji. Za dosego cilja najvišjega vrha zemlje, se bo razvil boj, ki bo v svoji strasti zasenčil vse dosedanje poskuse.

Obl. avt. clo. inž.

A. Štebi

Je otvoril svojo tehnično pisarno v Ljubljani v palači Ljubljanske kreditne banke.

Izvršuje projekte za električne centrale, posvetuje in ocenjuje načrte za električne naprave.

AVTO: MATERIAL VSAKO: VRSTNI KROGLIČNA: LEŽIŠČA SPECIJALITETE NOVO: STI 7-GOREC STUBELJANA

Zamenja se stružnica na nogo za transmisij-sko stružnico. Ponudbe na: Auto — Florjan — 7390 — Ljubljana.

Pristni, naravni malinčev sok s sladkorjem vkuhan po 21 dinarjev za 1 kg nudi lekarna dr. G. Piccoli — Ljubljana Dunajska cesta

Oddajo se dobre pomije. Vprašati: Restavracija Rože, Židovska ulica 6.

Dr. Fran Virant ordinira zopet redno od 2.—3. Miklošičeva cesta 18/II

Pisalni stroji, potrebštine mehanična delavnica (popravljalnica) L. BARAGA, Ljubljana, Solenburova ulica 6-1.

Trstje za stropo izdelujem z najmodernimi stroji in iz najboljšega materiala ter dobavljam v vsaki množini po najnižji dnevni ceni I. Jugoslovanska tavnica Bakala

JOS. R. PUH, LJUBLJANA Gradaška ul. 22. Tel. 581.

Dr. S. Puher zobozdravnik — Poljanska cesta 16 ne ordinira do 19. avgusta

Klavirska delavnica R. WARBINEK Ljubljana Milšerjeva ulica 5. Popravljam in uglašujem klavirje in harmonije strokovno in ceno.

Čuvajmo se griže!

Bliža se čas, v katerem se pojavlja griža. Ta opasna kužna bolezen se je zlasti od svetovne vojne sem zelo razpasla. V naših krajih povzroča leto za letom epidemije in zahteva posebno med otroci mnogo žrtev. Treba je torej iznova povzdigniti glas proti neverjetni lakomnosti, s katero se ji ponekod pripravljajo. Akoprav nam je natančno znano, kako se griža razširja in akoprav se je s primerno previdnostjo lahko ubranimo, so imela tozadevna prizadevanja higienikov in zdravnikov le malo uspeha. Na čem leži krivda? Na slabosti človeške narave. Zlasti priložnost je viden verjetni in spoznati le to, kar vidi na lastne oči. In ker seveda povzročitelj griže ne more videti, zapade vkljub dobri naukom le prelahko v svoje stare grehe in razvade. In to se brido mašuje. Drugače je z zdravstvom. ki imajo priliko pod mikroskopom (povečalno) opazovati porazno delovanje bakterij kot povzročiteljev kužnih bolezni. Oni so o potrebi varnostnih naprav uverjeni in prešlo jim je v meso in kri prepričanje, da se da s temi varnostnimi napravami doseči poln uspeh.

Vsak olikan človek ve, da imajo bakterije, glive, celjivke, mikroorganizmi ali kakor jih že imenujemo, v naravi velik pomen. So pa to prostemu očesu nevidna, najmanjša enostanična bitja, ki si jih moremo le z več sto- do več tisočkratno povečano pomočjo v mikroskopu. Poznamo bakterije, ki v dolžini ne merijo več kakor 1/1000 mm v širini pa še manj. Izračunalo se je, da gre na kapljico vode prav lahko do 1000 milijonov bakterij. Njih delovanje je deloma koristno, deloma pa porazno. Olivice na pr. povzročajo kislino vina, piva in oceta. Kislina mleka, gniloba in trdnosti. V mrvič takozvanih drožih, ki jih po kipežju nahajamo na dnu sode, je na tisoče in tisoče drožnih gliv, kar prav lahko ugotovimo z mikroskopom. Nekatere vrste glivice proizvajajo barvila, tako so n. pr. gotovi bakterijski uzroki, da postane mleko modro, drožet pogosto povzroča rdečo barvo pšenice moka. Poznamo pa tudi bakterije, ki proizvajajo strup in so tako povzročitelji raznih bolezni. Imenujemo jih kužne ali patogene bakterije.

Gotovo si že neštokrat šel mimo samotne mlakuže v gozdu ali na polju. Na prvi pogled se ti je zdelo, da prebiva v taki mlakuži le vodni paki, žabe in pupki. Ako se te je pa enkrat lotilo zanimanje za življenje v naravi, da si se vsedel na rob mlakuže in počel opazovati vrvenje v njej, si kmalu ugotovil, da živi v vodi še vse polno drugih bitij. Silno majhni črvički plavajo po njej, ki se pregrbljejo s čudnim krčenjem in iztezanjem telesa, z dna se dvigne majhna komaj vidna žuželka, priplava na površino, se hitro okrene in zopet izgine v globino. Kakor teh bitij zepet nikdar nisi opazil, temveč si jih šele zagledal, ko si počel z budnim očesom motriti življenje v vodi, tako si moraš predočevati, da je v mlakuži še polno drugih bitnosti, za katere pa naše oko še ni več ostro dovolj. Od česa pa naj žive pravkar omenjene živalce? Prav gotovo od rastlin in bitij, ki so še manjša od njih. Ta prispevajo ti kaže, da je v naravi vse polno življenja, ki ga pa naše oko ne more več videti in doznati. In morda ti ta prispevajoča olajša polnomaže bakterij, teh nevidnih sovražnikov in njih poraznega delovanja.

Toda vrnimo se k griži. Tudi grižo povzroča poseben bakterij, takozvani bacil griže ali dizenterije. Eden glavnih bolezniških pojavov pri griži je, da tisti bolnik neprestano na stran in da gre tekom dneva nebroj tekočih otrebkov od nje. V teh otrebkah pa nahajamo razven sluz, gnoja in krvi na milijone bacilov. Ta primitivna bitja se pomnožujejo potom delitve in znano je, da se v dobrem hraniu tekem 10 ur razvije iz enega bakterija nad 1000 novih. Ako si po nesreči zaužil bacile griže, se ti v črevesnem soku hitro in bujno razmnožijo ter prične s svojim poraznim delovanjem — napade te griža. Pri tej bolezni je neizbežno, da onesnažijo najmanjši skoraj da nevidni škrljati otrebki bolnikovo posteljo in telesno perilo. V vsakem takem škrljaju, v vsaki kapljici le pa na tisoče bacilov! K bolnemu bratu pride v sobo sestra, skuša z njim kramljati, gladi s svojima rokama rjuho in odejo ter se dotakne takega škrljaja, ki ga komaj še opazimo kot majhno mokro liso. Bacili se prilepijo na njene prste. Koj na to pohiti na vrt, odgraja jabolko ali hrusko in jo zavžije. Pri tem prenese bacile v usta in neizbežno bo obolela za grižo. Ali vzemimo drug slučaj. Bolniku streže mati. Tekom dneva si z najmanjšimi kapljicami otrebkov neštokrat onesnaži obleko in roke. Pa jo pokličejo v sosedno sobo, kjer stoji nepokrita razna jedila, kruh, pecivo in morda kaka krompirjeva salata, ki jo od kosila hranijo za večerjo. Muka se razpase po salati, pri čemur se znebi večine bacilov. In vsem, ki bodo na večer uživali to salato, grozi nevarnost obolenja za grižo, saj pa gotovo otrokom. In kako velika je šele nevarnost, ako postajajo jedila naravnost v bolnikovi sobi, kar le prečesto doživljamo!

Česa nas uče ti slučaj, ki nam z nedolgovito silo predočujejo nevarnost okužbe po griži. Ograjevanje bolnika je treba strogo izolirati, to je popolnoma ločiti od ostalih sstanovalec. V bolnikovo sobo ne sme nikdo drugi kakor zdravnik in streljica. V tej sobi se ne sme pripravljati jedi in nikdo razven bolnika ne sme v njej jesti, piti ali pušiti. Bolniku naj po možnosti stredo kaka starejša oseba, kar se ha-

kor druge kužne bolezni starejših ljudi tudi griža ne prime tako lahko, kakor mladim. Streljica naj si preko obleke ogre veliko platneno haljo ali predpasnik, ki jo pokriva od vratu do nog. To haljo je treba večkrat oprati in razkužiti. Čim se streljica z roko dotakne bolnika, bodisi da mu poda počepnico ali kaj drugega ali da mu tudi le postelje posteljo, si mora vsakokrat roke temeljito oprati s toplo vodo, milom in sodo in če le možno tudi razkužiti s kakim razkužilom, n. pr. s sanitolom. Zaradi varnosti naj si pa tudi ostali stanovalci hiše, akoprav z bolnikom ne pridejo v dotiko, umijejo roke pred vsako jedjo, tudi če zaužijejo le kosček kruha ali kako sadje. Kajti nikdar ni izključeno, da so bacili po katerikoli poti vendar le prišli na njihove roke. Kakor večje naj bodo zlasti za časa griže vsa jedila dobro pokrita in zavarovana proti vsakemu onesnaženju. Otrebkov bolnika ne smemo sproti vlivati v stranišče ali na gnojšče, ker so polni živih kužljivih bacilov. Treba jim je primesti enako množico razkužila in jih tako pustiti dve uri v posodi, da se zamore bacili. Najboljše razkužilo je 5% raztopina sanitola, karbola ali lizola (n. pr. 5 gr sanitola na liter vode) ali pa apneni belež, ki si ga napravimo, ako na kepo živega apna nalijemo štirikrat toliko vode, n. pr. na 1 kg apna 4 litre vode. Ako nimamo živega apna, nam služi tudi pogušeno, le da moramo v tem slučaju vzeti trikratno množico vode. Prav tako je polna kužljivih bacilov voda, v kateri se je bolnik kopal ali umival. Tudi tej vodi je treba za dve uri primesti enako množico razkužila, preden jo izlijemo stran. Temeljito je dalje treba razkužiti posteljo in telesno perilo bolnika, ki ga kuhamo v lugu od pepela in na to operemo. Prav dobro je, ako to perilo nazadnje še vroče polikamo, kar zamori vročina one bacile, ki so morda še ostali na perilu. Jedilno orodje in kozarce izkuhamo v vodi, ki smo ji pridelali malo sode in jih na to operemo v čisti vodi. Po končani bolezni je treba razkužiti tudi posteljo in nje okolico. Posteljišče operemo s 5% sanitolom ali karbolovo raztopino, da sobe pa tudi lahko z lugom in apnenim beležem. Zimnice poparimo, držeč jih nad kotlom z vrelo vodo ali pa jih skozi več dni na varnem kraju izpostavimo solncu, ki bacile griže kmalu zamori.

Ako imamo v hiši grižavega, bolnika moramo biti tudi skrajno previdni glede hrane. Pred vsem si večkrat na dan razkužimo usta, v katera so na katerikoli način lahko prišli bacili. Izpiramo jih z vodo, ki smo ji dodali enako množico 3% perhidrola (čistega vodikovega dvokisa), ki ga dobimo v lekarni. Voda iz vodnjaka studena ali reke bi mogla biti okužena. Takoj vodo moramo toliko časa kuhati, da vsaj 5 minut vre, kar kipeča voda uniči bacile. S kuhanjem izgubi seveda voda na okusu, ki ga na lahko popravimo, ako ji dodamo malo oceta, vina, čaja ali limoninega soka. To prekuhamo vodo imejmo v dobro pokritih posodah. Brez nevarnosti je po neavdi vodo iz vodovoda. Mleka ne uživamo sirovega; treba ga je prekuhati. Sadej moramo dobro oprati in otrepi s čisto krpo. Kuhano sadje je bolj priporočljivo in zdravo, kakor pa sirove. Sploh se ob pojavljanju griže čuvajmo sirovih jedi, salate, kumar, dinsti itd.

Popisani slučaj, ki so značilni za takozvano okužbo po dotiki ali kontaktno infekcijo, nam bodo omogočili, da razumemo tudi ostale načine razširjanja griže. Videli smo, da se človek brez izjeme okuži s tem, da zaužije bacile. V krajih, v katerih se pojavlja griža, nahajamo bacile čisto v vodi. Človek oboli, ako pije tako vodo ali pa ako zaužije živila, ki so prišla s tako vodo v dotiko, n. pr. mleko, napojeno v posodi, ki so jih prej izpirali z okuženo vodo. Prav na ta način, ki ga imenujemo alimentarno infekcijo ali okužbo po zauživanju, se prenašajo tudi tifus, paratifus in azijska kolera, ako so se kje pojavili. Velikega pomena pri razširjanju griže so dalje razne žuželke, posebno muhe, ki posedajo po otrebkah grižavih bolnikov, si pri tem onečediijo telo z bacili in jih potem prenašajo na živila ali direktno na ustnice zdravih ljudi. Bolj slučajne so nalezbe, ki nastanejo n. pr. po perilu, onesnaženem po grižavih bolnikih, po banjah, v katerih so se taki bolniki kopali ali vsled uporabe stranišč, ki so jih ti bolniki uporabljali ali ki so onečedena vsled neprevidnega izlivanja nerazkuženih otrebkov. Nastane pa seveda vprašanje, kako pridejo bacili griže v vodo. Tu imamo prav iste razmere, kakor pri prenašanju tifusa, paratifusa in azijske kolere po vodi. Iz prodornih stranišč in greznic, v katere so izlivali nerazkužene otrebke, se odteka nesnaga in z njo bacili v vodnjake, ki niso vedno tesno obzidani ali pa v studence. Na nevarnost je posebno velika na deželi, kjer imajo primitivna nehijska stranišča in odprta gnojšča ter po navadi blizo njih slabo napravljene in nezadostno zavarovane vodnjake, v katere nevidno protokuje nesnaga. Prijeti se tudi, da se je z otrebki grižavega bolnika onečedila kapnica ali vodna žila, ki služi za pitno vodo in za priranje jedi. Ali pa se je v vodi pralo okuženo perilo grižavih. Prav lahko se griža tudi širi po odpadkih iz kanalov, greznicnih odtokov itd., ki se primajo naših čevljev in ki jih prenesemo v stanovanje. To je zlasti mogoče za časa epidemij, ker bolnika tako nanaglo sila na stran, da opravi svojo potrebo kjerkoli.

Prav tako, kakor pri tifusu in kolero so dalje velikega pomena za razširjanje griže takozvani bacilonosi in trajni izločevalci. Bacilonose imenujemo ljudi, ki so bacile griže sicer zaužili, a vsled neke naravne odpornosti niso obolili, ki pa bacile izločujejo z blatom in torej na opisani način lahko okužujejo svojo okolico. Trajni izločevalci pa so osebe, ki so grižo sicer prebolele, toda po okrevanju bacilov niso izgubile iz svojega telesa, temveč jih še skozi meseca, da včasih celo leta lahko izloče-

jo. To izločevanje se vrši v presledkih in se n. pr. pojavlja, ako si je trajni izločevalac vsled kake dietne napake nakopal drisko ali črevesni katar. Znano je, da so posebno otroci pogosto bacilonosi. Pri njih nastopi včasih griža v obliki navadnega črevesnega katara, tako da je v posameznem slučaju težko dognati, ali imamo pred seboj bacilonosca ali trajnega izločevalca. Trajne izločevalce nahajamo posebno v krajih, kjer se leto za letom pojavljajo epidemije, tako da je zlasti mladina popolnoma okužena. Ti trajni izločevalci so posebno nevarni priselencem, ki prihajajo iz zdravih krajev. Bacilonose in trajne izločevalce moramo seveda le zaslediti ako ponovno preiskujemo njih otrebke. V tem pogledu je velikega pomena, da razpolaga novoustanovljeni higijski inštitut v Ljubljani z epidemsko avtokolono. Ob nastopu epidemije se ta avtokolona odprta na lice mesta in izvršuje potrebne raziskave. Zanimivo je iz zgodovine higijene, da se je v nekem vojaškem taborišču na francoski meji leto za letom pojavil tifus, ki je med vojaštvom zahteval mnogo žrtev. Toda ni mu bilo mogoče priti do živega. Kar se odloči znani prvobitni na polju bakteriologije in epidemiologije, Robert Koch, da odpošlje na lice mesta leteče bakteriološke laboratorije. Ti so preiskavali otrebke prav vsakega, ki je kazal katerekoli bolezenske znake, n. pr. tožil o pogostem glavobolu, bolehal na motenju prebave itd. Kmalu so zasledili celo vrsto bacilonoscev. Ko so te internirali in ozdravili, je bilo v prej skozi leta okuženih taboriških tifusa kmalu konec.

Nobenega dvoma ni, da je izbruh griže brez okužbe z bacili nemogoč. S starim nazorom, da povzroča grižo nezrelo sadje, je torej treba temeljito obravnavati. Vendar pa ni zanikati, da gotove kvaričnosti pospešujejo nalezbo, kakor nam je to znano tudi pri drugih kužnih bolezni. Sem spadajo brez dvoma dietne napake, kakor uživanje prehladnih in razkrojenih jedi, nezrelega sadja in sočivja, opojnih pižl itd. Tudi hudo prehlajenje trebuha pospešuje izbruh griže. Ob nastopu te kužne bolezni je torej treba posebne zmernosti in previdnosti.

Tekom svojih izvajanj smo večkrat naglašali sličnosti v nastopanju griže, tifusa in kolere. In res, kdor se bo točno ravnal po danih navodilih, se bo lahko ubranil tudi teh bolezni, ako bi se kdaj pojavile. Na vsak način pa je treba, da najširši krogi spoznajo pota, po katerih se razširjajo kužne črevesne bolezni in da tudi ravna po tem spoznanju!

POMEN KOPALIŠČ.

Z nastopom poletja se začne kopalna sezona. Večinoma kronično bolnih skuša v tem času olajšati svoje bolečine, in zbrati dovolj sil, da preživi novo zimo. Voda igra v življenju človeštva veliko vlogo in je zlasti koristna njegovemu zdravju. O kopanju se lahko trdi, da je najstarejši običaj. Izkoriščanje vode je najbolj priljubljeno zdravilno sredstvo. Celo živali, ako se nahajajo blizu vode, se poslužujejo vsakdanjega kopanja in se instinktivno zatekajo k blagodejnemu vplivu vode kadar so utrujene ali bolne. Toda ljudje za kopališča običajno nimajo pravega smisla. Pogosto se dogaja, da tiste letovišči do vrata v vodi in na ta način preganjajo svoje telesne nadloge. Tako uporaba vode, celo mineralne, prinaša zelo malo koristi. To, kar priporočajo nekateri, češ, ako človek dlje časa stoji v vodi, nastanejo električni tokovi, ki blagodejno vplivajo na telo ali da užita mineralna voda pomaga prebavljati škodljive snovi, ni znanstveno utemeljeno in se tudi fiziološko ne more razlagati. Največjo korist prinašajo kopališča onim, ki se premalo gibljejo, ki so več ali manj krenili z naravne življenjske poti. Že Bog, ko se je obrnil k prvemu človeku z besedami: v potu obraza si boš služil svoj kruh, je izgovoril najmočnejšo besedo in utemeljil največjo življenjsko filozofijo. Zato je najvažnejša plat sodobnih kopališč v tem, da se človek kolikor mogoče prepoti.

Nekateri severni narodi, kakor Rusi in Fini, so zastran ostre in dolge zime prisiljeni, da preživijo velik del leta v hiši ne da bi se telesno mnogo gibali. Da pa nadomestijo ta nedostatek imajo doma posebne kopeli, ki so urejene tako, da se človek pri kopanju temeljito prepoti. Navadno so to majhna zidana poslopja, v notranosti razdeljena v dve polovici. V prvi je oblačilnica, druga pa je prava kopel. Osemna peč, stišna našim podeželskim, ob strani poseben prostor za gladko kamene, ki se ne prestopajo nagreva. Nalašč v to svrhu namenjeno stojalo, slično lesenim stopnicam, služi ljudem pri kopanju kot regulator vročine. Kdor prenese večjo sobaro, se povzame višje, kdor ne, pa ostane na prvi ali drugi stopnici. S tem, da zelo nagreto kameno neprestano polivajo z vodo, se napolni kopel z gosto paro, v kopeli nastane velika vročina in vsi, ki se kopeljejo, se pote tako, da lije z njih pot curkoma. Ko so se dobro prepotili odidejo v predsobo, kjer se nekaj sekund drgnejo s snegom. Na ta način nastane največja reakcija. Mesto teh, samo pri severnih narodih običajnih kopeli, pa je mogoče opremiti majhne kabine z večjim številom elektr. žarnic, ki istotako proizvajajo vročino. V tako nagreti kopeli lahko ostane človek 7-10 minut potem se priporoča natiranje s soljo ali snegom in po pripi novno parno kopel. Kdor se premalo giblje, kar je zlasti važno za meličanske kroge, bi se moral vsaj vsak teden enkrat pošteno prepotiti, ako hoče ohraniti svoje zdravje. Najlažje stori to v parni kopeli. Pri tem pa ne sme pozabiti na natiranje s soljo, snegom ali kakim drugim hladnim predmetom, kajti na ta način se spravi nakopičeno toploto s površine telesa v notranost in kri začne hitreje krožiti po žilah. Ta reakcija osvoboditelo telo tudi od vseh škodljivih snovi, ki bi jih organizem sicer ne mogel ali pa težko prebavi.

Tudi za kožo je tako kopanje velikega pomena, kajti ona postane mehka in prožna ter ni več tako podvržena škodljivim zračnim vplivom. Končno je omeniti še zboljšanje apetita in znatno pomirjenje napetih živcev.

Nekdanji špartanski zakonj so nalogali vsakemu državljanu, da se je moral vsak dan kopati in spati na prostem. Ako bi današnji zakoni zahtevali isto, bi domača bolezen tuberkuloza kaj hitro izginila. Vsakega posestnika ali onega, ki namerava zidati novo hišo, bi bilo treba zakonitim potom prisiliti, da si napravi doma tudi kopel, ljudstvo pa bi bilo treba vsestransko poučiti o uporabi vode in važnosti pravilnega kopanja. S tem bi znatno napredovalo narodno zdravje, največjo korist pa bi imeli seveda tisti, ki se danes najbolj boje zlasti vroče kopeli.

Boksit (bauxit) kot podlaga gliničnih spojin in aluminija v Jugoslaviji.

V.
Kakor za industrijo gliničnih ali aluminijevih spojin, tako so tudi za dobivanje aluminija kot takega pri nas tudi vsi bistveni pogoji. Ne razpolagamo samo z ogromnimi ležišči prvotnega boksita za proizvodnjo glinine (Al₂O₃) kot aluminijeve surovine, ampak obilujemo tudi z vodnimi silami za električno energijo, ki je neobhodno potrebna za aluminijev proces. Aluminij se dobiva namreč danes samo in izključno elektrokemijskim potom na načinu Héroulta in Halla, in ta načina sloni na elektrolizi glinine v kloridovih talini z ogljenimi elektrodami pri dodatku jedovca. Za izločanje aluminijevemu dobivanju služi čista in razvodena kalcinirana glina (Al₂O₃) ter pepela skoraj prosto anodno ogelje, kakršno se dobiva iz katrana in petrolejske ogeljne. Kloridov talina kot taka ni neposredno udeležena pri elektrolizi aluminija. Pač pa se klorid že pri 1000° tali in stvarja še zlasti z dodatkom jedavca kopel, v kateri se zlahka raztopi glina, ki se tudi pri najvišjih toplinah ne tali.

Najvažnejši faktor pri dobivanju aluminija so vodne sile za ceneno električno energijo. In vodnih sil imamo v Jugoslaviji silno mnogo, cenijo se optimistično na 3 do 4 milijone HP! Od teh vodnih sil pa je dozdaj izrabljenih le nekaj nad 130.000 HP. Vodnih sil za hidroelektrične centrale je v gradnji blizu 62.000 HP. Vse ostale naše vodne sile propadajo po večini, ne da bi donosale primerno korist.

Kalcinirano glino (Al₂O₃) proizvaja kemijska tovarna v Mostah pri Ljubljani za sedaj med drugim v količini letnih 3000 ton. Vsa ta glina, ki more dati 1500 ton aluminija, gre danes v inozemstvo, ker doma zanj nimamo uporabe. Po potrebi bi se tovarna mogla v Mostah povečati, zgraditi pa bi se dale tudi nove, če in kadar se lotimo v večjem obsegu elektrometallurgije aluminijeve.

Za dobivanje aluminija se rabi razmeroma mnogo tudianodnega ogelja, ker poteka kemijska reakcija pri aluminijevem procesu v bistvu po zmislu enačbe: $Al_2O_3 + 3C = 2Al + 3CO$. Anodne elektrode, ki prihajajo v poštev za elektrolizo aluminija, zahtevajo nadvse čisto ogelje, ker preide nečistoča ogelja v aluminij. Izdeluje take elektrode Kranjska industrijska družba v Dobravi na Gorenškem. Ta tovarna zaposluje okoli 250 delavcev ter izdeluje razen ogljenih anod za elektrometallurgijo aluminija tudi elektrode za tovarne karbida in apnovega dušika v Rušah, Omišu in Sibeniku, kakor tudi za elektro-kemijsko tovarno v Jajcih itd. Glede elektrod za aluminijevo dobivanje smo tedaj povsem neodvisni od inozemstva. Pač pa dobiva tovarna na Dobravi surovine iz tujine, ker izdeluje elektrode iz ameriške petrolejske ogeljne s primesjo katrana iz Nemčije. Svoje izdelke pošilja pa tovarna na Dobravo zato tudi v inozemstvo in sicer v Italijo, Švico, Švedsko, Norveško, Češko, Poljsko, Avstrijo, Ogrsko, Rumunijo itd.

Klorida (AlF₃·3NaF), ki je za elektrometallurgijo aluminija neobhodno potreben, Jugoslavija ne premore. Ta rudnina se koplje zgolj v Grönlandu in porabi večinoma v Ameriki. To pa ni nikakoli nesreča, ker bi si mogli pripraviti umetni klorid v tovarni za superfosfate, kakor delajo na Nemškem in drugod. Pa tudi jedavca (CaF₂) niso našli pri nas dozdaj v omejevalnih količinah in bi se moral torej uvažati iz tujine. Vendar se ga za proces rabi razmeroma prav malo.

Kar se delavskega vprašanja tiče, ne more delati to pri nas nikakih zaprek in težav. Saj je ravno v naših krajih, ki prihajajo za industrijo gliničnih spojin in aluminija v poštev, kakor v Sloveniji, Hrvaški, Dalmaciji, v Bosni in Hercegovini, dovolj delavnega ljudstva, katero dandanes ravno nima zadostnega zaslужka doma in si ga mora zatorej iskati v tujem svetu.

Za glinične ali aluminijeve spojinje imamo danes eno samo tovarno v Jugoslaviji, v Mostah pri Ljubljani, ki zaposluje 50 delavcev. Le-ta more izdelati pri polnem obratu letno okoli 5000 ton razvodenega aluminijevega (gliničnega) hidrata (Al(OH)₃), okoli 300 ton kalcinirane glinine (Al₂O₃) ter 2000 ton aluminijevega (gliničnega) sulfata (Al₂(SO₄)₃·18H₂O). Izdelovati pa namerava tudi galum v količini letnih 1500 ton. Boksit dobiva večinoma iz Dalmacije. Ta ima nad 50% glinine in le okoli 4% kremikove kisline. Pri sedanjem obratu za porabi letno približno 10.000 ton. Tovarna dela po mokrem alkaliskem ali Bayerjevem načinu in dobiva za proces potrebni jedki natron (NaOH) v količini letnih 150 do 200 ton za tovarne za amonijakovo sodo v Lukavcu (Bosna). Za glinični sulfat potrebno žveplevo kislino v količini letnih 1500 ton dobiva iz Hrastrnika. Potrebni premog za kurjavo pa li dobavlja Trboveljska premogokopna

družba. Od svojih proizvodov proda kemijska tovarna v Mostah jugoslovanskih papirnicam (Vevče, Zagreb, Radeče, Sladka gora) letno okoli 600 do 700 ton gliničnega sulfata. Nekaj teoa proda pa tudi domačim ussnjarjem. Vsi ostali njeni proizvodi gredo v inozemstvo, zlasti v Švico, kjer vsled svoje izborne kakovosti prav lahko konkurirajo s tujezemskim blagom.

Za aluminijeve kovinske izdelke obstoji pri nas dozdaj samo Pertinadeva tovarna v Celju, ki pa izdeluje večinoma le kuhinjsko posodo. Aluminij uvažata to tovarna iz inozemstva, ker ga doma še ne izdelujemo.

Iz te razpredelnice se vidi, da naši boksi v splošnem ne zaostajajo po svoji dobiroti za inozemskimi. Dalmatinski in hercegovski boksi pa še celo daleko prekašajo vse druge po svoji izborni kakovosti in še zlasti z ozirom na njihovo prikladnost za alkalijski razkroj. Bohinjski in večinoma tudi hrvaški boksi sicer niso v splošnem primerni za alkalijski razkroj, ker vsebujejo preveč kremikove kisline. Dado se pa podalati po Hallovi metodi, ki je v Ameriki splošno v rabi in se je izvršno obnesla. Ker imamo poleg boksita tudi še obilico vodnih sil na razpolago, s čimer moremo elektrificirati svojo zemljo, prihaja razven Hallovega tudi Serpekova način dobivanja temeljnih gliničnih spojin pri nas v poštev.

Razgled po slovanskem svetu.

— Vest iz Rusije. Ob priliki obletnice smrti carske rodbine je komunistična omladina v Perni priredila svečan obhod po mestu. Na čelu spreveda so nosili našemu ljube figure ubitih članov carske rodbine. Ko je bila svečanost končana, so na glavnem trgu te figure razsekali, orkester pa je spremljal ceremonijo s polko. — Po vesteh »Ekonomskega živila« se lakota še vedno nadaljuje. Samo v namaganem okraju gladuje 50 tisoč prebivalcev. Podpore ti nesrečneži ne dobivajo nobene, ker Moskva ne da denarja. V Sibiriji se je stanje letošnje žetve zelo poslabšalo. V donskem okraju pa je uničila večina polja suša, miši in koblice tako, da bo pridelek z desetine 25-30% pudov. — V Buhari v Turkestanu so izbruhili veliki nemiri. Na čelu protiboljševiških čet stoji Sulejman paša in mnogo turških častnikov. Vrše se krvavi spopadi z rdečo armado. Vstaji so se nad grobom Enver paše zakleli, da bodo izgnali boljševike iz Buhare. V Turkestanu pa se je uprlo muslimansko prebivalstvo. — V besarabskem mestu Kišinevu hočejo ustanoviti židovsko univerzo. — Zloglasna Ljeningova paraliza znova razburja sovjetske vodilne kroge. Bolezen preti uničiti onega genialnega voditelja, ki že šesto leto vozi komunistični čoln sredi razburkanih valov svetovnih dogodkov. Boljševiki sicer taje to nevarnost, toda zaman. Dasi veliki diktator že dalje časa ne izvršuje svoje funkcije, je vendar njegovo ime tako popularno in za nadaljnji razvoj dogodkov tako merodajno, da je zelo problematično vprašanje, kaj bo s sovjetskim režimom v slučaju ako on umre. Vsekakor bi njegova smrt oslabil komunistične vrste, ki že sedaj niso nič kaj posebno složne. — Na veliki gospodarski razstavi v Moskvi, ki je bila otvorjena 1. avgusta, je zastopalo 36 največjih ameriških tvrdk. Trdke razpolagajo s kapitalom v znesku 1 milijarde dolarjev. »Ford« je izložil avtomobile »American R. M.« kovinske izdelke, »American Ch. Co.« avtomobilne predmete, tri trdke pa veliko količino ruskih sirovin. Zastopnik ameriške industrije je izjavil, da se čudi ogromnemu uspehu, ki so ga dosegli organizatorji razstave ne glede na lakoto in gospodarsko krizo. Po njegovem mnenju bo ta razstava zelo zblížala ruska mesta z vami.

Finančni položaj sov. Rusije. Na seji VCIK je ljudski komisar financ Sokolnikov poročal o finančnem položaju sovjetske republike. Referent je opozoril na nevarnost finančnega kraha in izjavil: »Ako razdelimo budžet dohodkov, bi imeli 1050 milijonov zl. rub. dohodkov od davkov in drugih državnih virov. Okrog 350 milijonov zl. rub. znaša naš deficit, ki ga krijemo samo s pomočjo novih bankovcev. Država se je morala izredno omejiti v izdatkih, da je nekoliko utrdila svojo finančno podlago. Splošni nivo državnega obstoja je ostal docela beraški. Sedaj nastane vprašanje, na kak način dobiti sredstva, s katerimi bi bilo mogoče kriti deficit, ne na račun novih, vedno manj vrednih bankovcev, marveč na račun normalnih davčnih virov. Letošnje leto dobiva promet, zemljedelstvo in industrija od države podporo v znesku 350 mil. rublev, od tega dobiva industrija 140 do 150 mil. v svrhu upostavitve svojega temeljnega in pomnožitve obratnega kapitala. Vrednost državnih naročil znaša v industriji 300 do 350 mil. zl. rublev. V tej vsoti je še 50 do 75 mil. zl. rublev kot državna podpora industriji. Promet se nahaja v istem položaju. Od državnega budžeta dobiva izredno solidno podporo. Deficit prometa bo prekoračil 140 mil. zl. rublev.«

Tombolske karte za tombolo Društva za zgradbo Sokolskega doma v Spodnji Šiški so v prodaji! — Segajte po njih!

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Slov. plan. društvo
v MARIBORU
išče za Mariborsko koč na Pohorju
oskrbnika. 8090
Prednost imajo zakonci in tak, ki so že bili v silnih podjetjih. Pismene prijave do 20. avg. 1923 na naslov: **Oskar SPD, tržnica Pinter & Leonard, Maribor.**

Prvovrsten tovorni avtomobil

pettonski „SAURER“, generalno popravljen, proda **Oto Peterman**, Zagreb, Vlačka ulica 50.

Jeziki!!

P. n. občinstvu, zlasti trgovcem in obrtnikom najvljudneje naznanjam, da sem otvoril oblastno odobreno pisarno za **prestavljene spisov iz tujih jezikov** v slovenščino in obratno. Jamčim za pravilnost prestave. Honorar zmeren. Vljudo se priporočam za obila naročila.

Hinko Privšek

8079

Ljubljana, Miklošičeva cesta 18. I. nadst., poleg sodišča.

Kriznarjem, krojačem, konfekcionarjem in conj. občinstvu v epizotilo!
Pripravljen sem z Nemškega specialista za barvanje kožic (krzna)

bivšega poslovođa slovite firme Rodiger in Guarch, Leipzig-Mockern.
Sprejemamo v barvanje in strojenje kožic in to: Lisice na „Skunks“, „Alaska“, križnato in srebrno lisico, a tudi črno in rjavo, jagnješke kožice na rjavo in črno za kape in podloge. Dalje razno zračevino v vseh vrstah na razne imitacije itd.
Za stanovitnost barve in da se ne otre, garantiram.

Spoštovanjem

7969

Gojko Veselinović,
parna barvarna in kemična čistilnica
Srem - Mitrovica

Za odgovore uprave naj se prileži 1 dinar.

MALI OGLASI

Cena oglasa do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 30 para, s davčino vred

Prodaj

Prodaj se ročni voz (ciza). — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 7975

Prodaj se enodružinska hiša. Vpraša se: Novi Vodmat št. 186. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 8079

Naprodaj:

portal, izložbena okna, štelaze in divani. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 8034

Novo seno

z deteljo mešano, prima, vsako množino, razpošilja po nizki ceni »Staniševac, Celje.« 8058

Krompirja

novoga, zelo lepega, izbranega, dobavlja vsako množino po zelo nizki ceni tržnica »Staniševac, Celje.« 8059

Moško kolo,

zelo trpežno, predvojni blago, skoraj novo, se po ugodni ceni prodaja. — Poizve se v trgovini V. Panholzer, Praškova ulica št. 4. 8001

Prodaj se hiša

na periferiji z veliko delavnico, pripravna za večje obrtnike, z velikim sadnim vrtom in zemljiščem. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 8076

Prodaj se pritlična hiša v okolici Ljubljane, na gorenjski strani, tik glavne ceste, oddaljena osem minut od postaje. V hiši so tri sobe, kuhinja, klet; pri hiši je 1000 m² zemljišča. Hiša je popolnoma nova in stanovanje takoj na razpolago. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 7871

Vila

(moderna stavba za dve družini) s komfortom, kopalno sobo, gospodarskim poslopjem, v mirnem delu Maribora, se pod ugodnimi pogoji prodaja. Gospodarsko poslopje z elektriko se lahko adaptira za manjšo industrijo. Stanovanje se kupcu prepusti. Eventualno se sprejme družabnik v svrhu vzpostavitve tovarne. — Ponudbe pod 25 tisoč predvojnih kron 7996 na upravo »Slovenskega Naroda.«

Psica

pristna volčje pasme na prodaj. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 8081

Gostilničarji pozor!

Radi opustitve vinske trgovine se prodajo okoli 15 hektolitrov prvovrstnega namiznega vina po zelo nizki ceni. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda.« 8083

Kupim

Osel ali mula se kupi. — Ponudbe pod SPD, tržnica Pinter & Leonard, Maribor. 8069

Kupuje jajca vedno po dnevnih cenah. — Ponudbe na: Jos. Kovčič, trgovec, št. Jurij ob Južni železnici. 8073

Kupim

200 do 300 metrov industrijskih tračnic ter dva vozčka za prevažanje krolv, zagaznic. — Ponudbe na: Karol Kovač, Stari trg pri Raketu. 8082

Kompletne stroje za pletenje volnenih izdelkov kupim. — Tozadevne ponudbe s označbo številke in sistema strojev, kakor tudi navodbo cene pod »Industrija 8077« na upravo »Slov. Narod.« — Kupijo se stroji tudi posamezno.

300 do 500 vagonov SENA, suho, zeleno, v balah, dobava takoj, se kupi, poslaša v Slovenijo. Plača se v jugoslovenski valuti takoj po prevzetju na železniških postajah; ponjave dostavi kupec. — Ponudbe se sprejemajo tudi po 5 in 10 vagonov na: Akejska 29, pošto letišče Graz I. 8078

Kupim

veliko hosto z mehkim in trdim lesom za 20 do 25 let sekanja, po možnosti v bližini železnice ali pa nadeleč od prometne ceste. Ponudbe s navedbo koliko m³ vsake vrste lesa bi bilo. Kupim tudi večjo množino orehovih hlodov po določeni dimenziji. — M. Znidaršič & Co., Solški drevored 8. Telefon 572. 8057

Kupijo se

stara, tudi pokvarjena dvokolesa, motorji, živali, pisalni in razni stroji. F. Batjcl, Ljubljana, Karlovaška cesta 4. 8094

Stanovanja

Naslovi dobrih stanovanj za dijake in dijakinje se dobe pri M. Likar, Poljanska cesta 87 (Vila Beroman). 8051

Iščem službo

hotelirskega vratarja ali bančnega sluga. Vstop takoj ali pozneje. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 8080

Stanovanjel

Takoj se oddate dve stanovanji (eno z dvema sobama in kuhinjo, drugo s tremi sobami, kabineto in kuhinjo) dotičnemu posojilcu podjetju. — Ponudbe s navedbo višine in pogojev posojila pod »Stanovanje takoj 7970« na upravo »Slovenskega Naroda.«

Lokali

Trgovski lokal v Ljubljani se prodaja. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 8086

Gostilničarji pozor!

Ako bi kateri gostilničar, ki se bo udeležil na velesejmu, rabil kako klet za vino shraniti, mu jo odstopim proti mali odškodnini za časa velesejma. — Ponudbe na: Fran Remic, trgovec s vinom, Zabjek 6. 8008

Službe

Tehnični komercialni uradnik, verziran v vseh panogah industrijskega knjigovodstva, slovenski in nemški korespondent, bilancist, več nakupovanja surovina, želj premeniti mesto. — Ponudbe pod »Trgovski tehnik 7968« na upravo »Slov. Narod.«

Gospodinja

se išče k samostojnemu gospodu. — Ponudbe s navedbo plačilnih zahtev in drugih podatkov pod Zanesljiva/8088 na upravo »Slov. Narod.«

Prodajalka,

samostojna moč, s 7letno špecerijako prakso, večja slovenskega, nemškega in italijanskega jezika, išče mesto. — Ponudbe pod »Tržnica 8045« na upravo »Slov. Narod.«

Vzgojiteljica

išče mesta za takoj ali pozneje k otrokom, katere bi tudi poučevala. Zna tudi šivati. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« pod »Dobro mesto/8021«.

Prodajalka,

večja stenografija in strojepljiva, želi s 1. septembrom prenesti službo. Gre tudi kot blagajničarka ali pisarniška pomočnica. — Ponudbe pod »Postena/8047« na upravo »Slov. Narod.«

Posojila

Kdor posodi 100.000 dinarjev proti varnosti, dobi v Mariboru lepo, popolnoma opremljeno stanovanje (dve veliki sobi in kuhinja), z električno razsvetljavo v I. nadstropju v sredini mesta. — Ponudbe pod »Stotisoč dinarjev/7859« na upravo »Slov. Narod.«

Družabnika s 50 do 60 tisoč dinarji iščemo; event posojilo proti 50% udeležbi na dobičku. — Ponudbe pod »Gotov dobiček/7943« na upravo »Slov. Narod.«

Nekdanja »Škofova vinska klet« pred Škofjo št. 1, združena z zajtrkovalnico, je sproti otvorjena. Točijo se fine in pristna vina. 8085

Potniki in upokojeanci si zagotovo lep postrežki zaslužek z razpečevanjem epohalnega kumaznega predmeta, ki ga potrebuje vsaka družina. Priložiti je 5 Din za propekte in vzorce. — Eksportna trgovina Borsina, Ljubljana. 8093

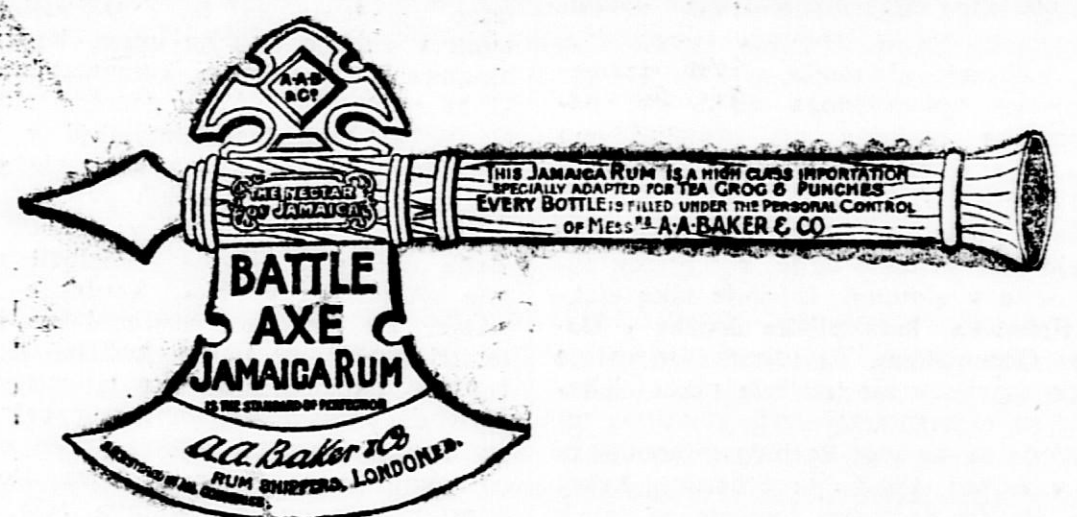
Inserati v »Malih oglaših« imajo neoporečno velik uspeh v »Slov. Narod.«. Cena za prvih 20 besed 5.— Din, vsaka nadaljna beseda 30 para.

MALI OGLAS lahko izračunate sami in pošljite znos v gotovini ali v znakah v pismu, z besedilom vred.

Zaloga klavirjev in pianinov najboljših tovarov Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Höpfl, Schweighofer, Original Stingl itd.

Tudi na obroke. Jerka Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana, Hilarjeva ulica številka 5.

V jeseni zopet na trgu:

BATTLE AXE Jamaica rum

v originalnih zabojih zacarinjen in obdačen

Visoko koncentrirani
Jamaica rum
za rezanje

Pred nabavo Vaše zimske potrebe, zahtevajte ponudbe in vzorce od naših zastopnikov in potnikov ali direktno od

A. A. BAKER & Co. d. z o. z.
(London E. C.)

Sedež za SHS: Ljubljana 7

Zastopnik za Ljubljano in okolico:

Aleksander Wisjak, Ljubljana, Gosposvetska cesta 7.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze srčnega sočutja povodom prerane smrti našega nadvse ljubljene in dobrega, nepozabnega brata in strica, gospoda

Leopolda Wisjana

pošnega nadkontrolorja

izrekamo vsem udeležnikom najpriskrnejšo zahvalo. Osebito se zahvaljujemo g. poštnemu ravnatelju Kurentu in gg. predstojnikom ter vsem uradnikom in uslužbencem, dalje zdravnikom primariju dr. Jenku, primariju dr. Stojcu, dr. Rusu in dr. Pušniku, ki so mu z vso požrtvovalnostjo lajšali trpljenje tekom njegove dolge in mučne bolezni, nadalje se zahvaljujemo častitim oo. frančiškanom ter onim, ki so ga obiskovali in tolažili v njegovi bolezni, zahvaljujemo se vsem darovalcem prekrasnih vencev ter vsem prijateljem in znancem, ki so spremili dragega pokojnika na njegovi zadnji poti.

V LJUBLJANI, 6. avgusta 1923.

Globoko žalujoči ostali.